DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI İLE DİJİTAL VATANDAŞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE DİJİTAL YETERLİLİĞİN ARACI ETKİSİ

Orhan EYYÜPOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı

2025

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI İLE DİJİTAL VATANDAŞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE DİJİTAL YETERLİLİĞİN ARACI ETKİSİ

(The Mediating Effect Of Digital Competence İn The Relationship Between Digital Health Literacy And Digital Citizenship)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Orhan EYYÜPOĞLU

Danışman: Prof. Dr. Sevda KÜÇÜK

Erzurum

Haziran, 2025

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Orhan EYYÜPOĞLU tarafından hazırlanan “Dijital Sağlık Okuryazarlığı İle Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi” başlıklı çalışması 18/06/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	Prof. Dr. Adnan TAŞGIN *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Danışman:	Prof. Dr. Sevda KÜÇÜK *Atatürk Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır
Jüri Üyesi:	Dr. Öğr. Üyesi Ayşin Gaye ÜSTÜN *Sinop Üniversitesi*	Aslı ıslak imzalıdır

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen şartları yerine getirdiğini onaylarım.

/ /2025

Aslı ıslak imzalıdır

Prof. Dr. Refik DİLBER

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Dijital Sağlık Okuryazarlığı İle Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

/ /2025

Aslı ıslak imzalıdır

Orhan EYYÜPOĞLU

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve …….sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐Enstitü Yönetim Kurulunun …./…/…. tarih ve …….sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanmasında bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren, her aşamada desteklerini esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Sevda KÜÇÜK hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunma sürecinde görüşleriyle çalışmama katkı sağlayan jüri üyeleri Prof. Dr. Adnan TAŞGIN ve Dr. Öğr. Üyesi Ayşin Gaye ÜSTÜN hocalarıma teşekkür ederim. Çalışmada kullanılan ölçekler için kullanım izni veren akademisyenlere teşekkür ederim. Çalışmaya katılım sağlayan kıymetli öğrencilere ve veri toplama sürecinde kolaylık sağlayan okul yöneticisi ve akademisyen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Her zaman olduğu gibi yüksek lisans eğitimim boyunca beni destekleyen çok değerli eşime ve beni dünyanın en mutlu insanı yapan her iki oğluma çok teşekkür ederim.

Orhan EYYÜPOĞLU

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİJİTAL SAĞLIK OKURYAZARLIĞI İLE DİJİTAL VATANDAŞLIK ARASINDAKİ İLİŞKİDE DİJİTAL YETERLİLİĞİN ARACI ETKİSİ

Orhan EYYÜPOĞLU

Haziran 2025, 112 Sayfa

Amaç: Bu çalışmanın amacı öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkide aracı etkisini incelemektir. Ayrıca, dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ve bu değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunup bulunmadığının tespit edilmesidir.

Yöntem: Çalışmada nicel araştırma yöntemi uygulanmış olup, tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli ve karşılaştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmaya Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO'da farklı programlarda okuyan 320 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu, Dijital Yeterlilik Ölçeği, Dijital Sağlık Okuryazarlık Ölçeği ve Dijital Vatandaşlık Ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Verilerin analizi sonucunda öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin düşük seviyede, dijital sağlık okuryazarlık ve dijital vatandaşlık düzeylerinin ise orta seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri sahip oldukları teknolojik cihazlara göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ancak cinsiyet, okuduğu program, okuduğu sınıf ve teknolojik cihazlarla geçirdiği süreye göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri teknolojik cihazlarla geçirdiği süreye göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ancak cinsiyet, okuduğu program, okuduğu sınıf ve sahip oldukları teknolojik cihazlara göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri okuduğu programa göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ancak cinsiyet, okuduğu sınıf, sahip oldukları teknolojik cihaz ve teknolojik cihazlarla geçirdiği süreye göre anlamlı farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin dijital yeterlilik ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde, dijital yeterlilik ve dijital sağlık okuryazarlıkları arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasında ise anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Dijital yeterliğin, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık arasında bir köprü işlevi gördüğünü ve aracı değişken olduğu tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Araştırma sonuçları öğrencilerin dijital araçları sıklıkla kullanmalarına rağmen bu araçları etkin, üretken ve eleştirel biçimde kullanma konusunda yetersiz olduklarını göstermektedir. Bu durum dijital becerilerin yalnızca teknik kullanım düzeyinde kalmayıp; etik, sorumlu ve yaratıcı katılımı da içerecek şekilde geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlık, dijital vatandaşlık, aracı etki analizi

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE MEDIATING EFFECT OF DIGITAL COMPETENCE IN THE RELATIONSHIP BETWEEN DIGITAL HEALTH LITERACY AND DIGITAL CITIZENSHIP

Orhan EYYÜPOĞLU

June 2025, 112 Pages

Purpose: The aim of this study is to examine the mediating role of students' digital competence levels in the relationship between digital health literacy and digital citizenship. Additionally, the study seeks to determine whether the levels of digital competence, digital health literacy, and digital citizenship differ according to various demographic variables and whether there are significant relationships among these variables.

Method: A quantitative research method was employed in this study, using the relational survey model and comparative design, which are among the descriptive research models. The sample consisted of 320 students enrolled in different programs at the Vocational School of Health Services at Mardin Artuklu University. Data were collected using a personal information form, the Digital Competence Scale, the Digital Health Literacy Scale, and the Digital Citizenship Scale.

Findings: The analysis revealed that students' digital competence levels were low, while their digital health literacy and digital citizenship levels were moderate. Digital competence levels differed significantly depending on the types of technological devices owned by the students. However, no significant differences were observed based on gender, academic program, grade level, or time spent using technological devices. Digital health literacy levels varied significantly according to the amount of time students spent using technological devices, but not by gender, academic program, grade level, or ownership of technological devices. Digital citizenship levels differed significantly according to the academic program but not by gender, grade level, device ownership, or time spent with devices. A positive and low-level significant relationship was found between digital competence and digital citizenship. A negative and low-level significant relationship was found between digital competence and digital health literacy. No significant relationship was found between digital citizenship and digital health literacy. Digital competence was found to function as a bridge and a mediating variable between digital health literacy and digital citizenship.

Conclusions: The findings indicate that although students frequently use digital tools, they lack the ability to use these tools effectively, productively, and critically. This suggests that digital skills should not be limited to technical usage but should also encompass ethical, responsible, and creative participation.

Keywords: digital competence, digital health literacy, digital citizenship, mediation analysis

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI iii
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI ii
TEŞEKKÜR iii
ÖZ iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER v
TABLOLAR DİZİNİ ix
ŞEKİLLER DİZİNİ xii
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ xiii
BİRİNCİ BÖLÜM 1
Giriş 1
Araştırmanın Amacı 4
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi 5
Terim ve Tanımlar 6
İKİNCİ BÖLÜM 7
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar 7
Dijital Dönüşüm 7
Dijital Eğitim 7
Dijital Yeterlilik 8
Dijital Yeterlilik Çerçevesi (DigComp) 9
Dijital Sağlık Okuryazarlığı 9
Dijital Vatandaşlık 11
İlgili Araştırmalar 12
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 20
Yöntem 20

Araştırma Yöntemi 20
Evren ve Örneklem 21
Veri Toplama Araçları 23
Kişisel Bilgi Formu 23
Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu 24
Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği 24
Dijital Vatandaşlık Ölçeği 25
Süreç 25
Verilerin Analizi 26
Araştırmacı Rolü 28
Geçerlik ve Güvenirlik 28
DÖRDÜNCÜBÖLÜM 29
Bulgular 29
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 29
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri 29
Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 32
Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri 35
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 37
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 38
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 39
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 40
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 41
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 44
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 47
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 51
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 52
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 53
Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 55
Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 57

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 58
Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişki 59
Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki 60
Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki 61
Dijital Sağlık Okuryazarlığı ile Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi 62
BEŞİNCİ BÖLÜM 66
Tartışma ve Sonuç 66
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Sağlık Okuryazarlık ve Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 66
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri 66
Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 67
Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri 68
Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi 69
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 69
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 69
Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 70
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 71
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 72
Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 73
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 74
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 75
Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 76
Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri 77
Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri 78
Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri 78
Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişki 79
Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki 80

Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki 81
Dijital Sağlık Okuryazarlığı ile Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi 81
Öneriler 82
KAYNAKÇA 84
EKLER 90
EK-1 Kişisel Bilgi Formu 90
EK-2 Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu (Adanır & Güven, 2022) 91
EK-3 Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (Çetin & Gümüş, 2023) 92
EK-4 Dijital Vatandaşlık Ölçeği (Erdem & Koçyiğit, 2019) 93
EK-5 Etik Kurul İzin Onayı 94
EK-6 Ölçek Kullanım İzinleri 95
ÖZGEÇMİŞ 96

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. *Dijital Yeterlilik Çerçeveleri (Reisoğlu & Çebi, 2020)* 9

Tablo 2. *Katılımcıların Cinsiyet, Okuduğu Program ve Sınıfa Göre Dağılımları*..... 21

Tablo 3. *Katılımcıların Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlar ve Bu Cihazlarla Günde Ortalama Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımları* 22

Tablo 4. *Katılımcıların Kişisel Sağlık Hizmetlerine Erişim İçin Kullandıkları Uygulamalara Göre Dağılımları*..... 23

Tablo 5. *Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu Betimsel İstatistik Sonuçları*..... 26

Tablo 6. *Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları*..... 27

Tablo 7. *Dijital Vatandaşlık Ölçeğinin Betimsel İstatistik Sonuçları*..... 27

Tablo 8. *Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu Betimsel İstatistik Sonuçları*..... 29

Tablo 9. *Dijital İçerik Geliştirme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 30

Tablo 10. *Bilgi ve Veri Okuryazarlığı Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 30

Tablo 11. *İletişim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 31

Tablo 12. *Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 31

Tablo 13. *Problem Çözme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 32

Tablo 14. *Dijital Vatandaşlık Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları* 32

Tablo 15. *İnternette Siyasi Aktivizm Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 33

Tablo 16. *Teknik Beceriler Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 33

Tablo 17. *Yerel ve Küresel Farkındalık Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 34

Tablo 18. *Eleştirel Bakış Açısı Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*..... 34

Tablo 19. *İnternette Fikirlerini İfade Etmek Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 34
Tablo 20. *Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları* 35
Tablo 21. *Bilgi Arama Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 35
Tablo 22. *Güvenirliliğin Değerlendirilmesi Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 36
Tablo 23. *İlgi Düzeyini Belirleme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 36
Tablo 24. *Yön Bulma Becerileri Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 36
Tablo 25. *İçerik Ekleme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 37
Tablo 26. *Gizliliğin Korunması Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler* 37
Tablo 27. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı* 38
Tablo 28. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı* 39
Tablo 29. *Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı* 40
Tablo 30. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler* 42
Tablo 31. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları* 43
Tablo 32. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler* 45
Tablo 33. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları* 46
Tablo 34. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler* 48
Tablo 35. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları* 49
Tablo 36. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı* 51
Tablo 37. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı* 52

Tablo 38. *Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı*.....53

Tablo 39. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*.....55

Tablo 40. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları* ..57

Tablo 41. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*.....58

Tablo 42. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri İle Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki Korelasyon*.....60

Tablo 43. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri İle Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki Korelasyon* 60

Tablo 44. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık İle Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki Korelasyon* 61

Tablo 45. *DY Değişkeni Modele Dahil Edilmeden Önce DSO'nun DV Üzerindeki Etkisi* 62

Tablo 46. *DY Değişkeni Modele Dahil Edildiğinde DSO ve DY'nun DV Üzerindeki Etkileri* 63

Tablo 47. *DY Değişkeni Modele Dahil Edildiğinde DSO ve DY'nun DV Üzerindeki Etkileri* 64

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. *Dijital Yeterlilik Haritası (Ala-Mutka, 2011; Bozkurt vd., 2021; Reisoğlu & Çebi, 2020)* 8
Şekil 2. *Aracılık Modeli* 20
Şekil 3. *DSO Değişkeninin DV Üzerindeki Etkisi* 62
Şekil 4. *DSO Değişkeninin DV Üzerindeki Dolaylı Etkisi* 64

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

DSO : Dijital Sağlık Okuryazarlık

DV : Dijital Vatandaşlık

DY : Dijital Yeterlilik

EHB : Evde Hasta Bakımı

İAY : İlk ve Acil Yardım

MYO : Meslek Yüksek Okulu

TDS : Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik

TLT : Tıbbi Laboratuvar Teknikleri

TTP : Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama

YB : Yaşlı bakımı

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Günümüzde hızla değişen ve sürekli gelişen bilgi ile teknoloji araçlarına bireylerin uyum sağlayabilmesi, bu alanda gerekli bilgi ve becerileri edinmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu dönüşüm süreci zamanla daha da ivme kazanmakta; bireylerin çağın gerekliliklerine uyum sağlayabilmesi için dijital bilgi ve becerilere sahip olmaları kritik bir hâle gelmektedir. Bu kapsamda, bireylerin dijital teknolojileri etkin ve sorumlu biçimde kullanabilme yetkinliği, dijital yeterlilik kavramıyla ifade edilmektedir. Dijital yeterlilik; bireylerin dijital ortamlarda yer alan farklı türdeki bilgilere erişme, bu bilgileri anlama ve etkili bir şekilde kullanabilmesi için gerekli olan bilgi, beceri ve tutumların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Lankshear & Knobel, 2008).

Dijital yeterlilik kavramı, bireylerin yenilikçi teknolojik araçları etkili ve verimli bir biçimde kullanmak için sahip olduğu bilgi ve becerilerini ifade etmektedir. Alan yazında bu kavram, sıklıkla dijital beceri**,** dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı gibi kavramlarla örtüşen biçimlerde ele alınmakta ve bu durum, dijital yeterlilik kavramının sınırlarını net bir şekilde çizilmesini zorlaştırmaktadır. Dijital yeterlilik, dijital beceri, dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı kavramları arasında keskin bir çizgi çekmek mümkün olmasa da, her bir kavramın kendine özgü bir vurgu alanı vardır. Bu kavramlar, dijital çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri ifade etmekle birlikte, farklı kavramsal çerçevelere sahiptir. Günümüzde karmaşık ve çok yönlü 21. yüzyıl becerileriyle bağlantılı olarak kullanılan dijital yeterlilik kavramı; bireylerin sosyal ve kültürel bağlamlardan da etkilendiği çok boyutlu bir beceri alanı olarak değerlendirilmektedir (Calvani vd., 2008). Dijital yeterlilik, bireylerin çağın gerektirdiği yenilikçi teknolojileri etkin biçimde kullanarak dijital beceriler kazanmalarını sağlar. Bu beceriler, bireylerin hem sosyal hem de profesyonel yaşamlarında karşılaştıkları durumlara uyum göstermeleri ve sorunlara etkili çözümler geliştirebilmeleri açısından büyük önem taşımaktadır. Dijital yeterlilik seviyesi yüksek olan bireyler, dijital araçları kullanarak bilgiye ulaşma, iletişim kurma, çevrim içi alışveriş yapma ve sağlıkla ilgili sorunlara çözüm bulma gibi olanaklardan daha etkin biçimde yararlanabilmektedir.

Dijital yeterlilik, yaşamın pek çok alanında olduğu gibi sağlık alanında da bilgiye erişim ve bu bilgilerin etkili biçimde kullanımı açısından büyük önem taşımaktadır. Günlük yaşamda bireylerin daha sağlıklı ve kaliteli bir yaşam sürebilmeleri için, hastalandıklarında

sağlıkla ilgili dijital kaynaklara ulaşabilmeleri, bu bilgileri anlayıp değerlendirebilmeleri ve buna uygun davranışlar sergileyebilmeleri gerekmektedir. Bu gereklilik, dijital sağlık okuryazarlığı kavramının doğmasına neden olmuştur. Dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlıklarıyla ilgili kararlar alırken daha aktif bir rol oynamalarını sağlar. Sağlıklı yaşam tarzı önerilerine ulaşmak, tedavi seçenekleri hakkında bilgi edinmek ve sağlık profesyonelleriyle daha etkili iletişim kurabilmek için dijital platformları kullanabilmek, bireylerin sağlık durumlarını daha iyi yönetmelerine olanak tanır (Norman & Skinner, 2006). Özellikle kronik hastalıkları olan bireyler için, dijital sağlık okuryazarlığı, hastalıklarını daha iyi anlamalarına ve yaşam kalitelerini artırmalarına yardımcı olabilir. Ancak, dijital sağlık okuryazarlığının yaygınlaşmasıyla birlikte, bazı endişeler de ortaya çıkmıştır. Yanlış veya eksik bilgilere ulaşma riski, kişisel verilerin güvenliği ve dijital sağlık uygulamalarının etkinliği gibi konular, dijital sağlık okuryazarlığının gelişiminde önemli bir engel teşkil edebilir. Bu nedenle, dijital sağlık okuryazarlığının yanı sıra, sağlıklı bilgiye erişimi kolaylaştıracak ve doğru bilgiyi teşvik edecek politikaların geliştirilmesi de büyük önem taşımaktadır.

Gelecekte, yapay zekâ ve diğer teknolojilerin gelişmesiyle birlikte, dijital sağlık okuryazarlığının önemi daha da artacaktır. Kişiselleştirilmiş sağlık uygulamaları, uzaktan sağlık hizmetleri ve giyilebilir teknolojiler gibi yenilikler, bireylerin sağlıklarını daha iyi anlamalarına ve yönetmelerine olanak tanıyacaktır. Ancak, bu teknolojilerin etkin ve güvenli bir şekilde kullanılabilmesi için, bireylerin dijital sağlık okuryazarlığı becerilerinin sürekli olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Dijital sağlık okuryazarlığı, farklı yaş, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statüye sahip bireyler için farklı anlamlar taşımaktadır. Yaşlı bireyler, düşük gelirli bireyler ve kırsal bölgelerde yaşayan bireyler, dijital sağlık okuryazarlığı konusunda daha fazla zorluk yaşayabilirler. Bu grupların dijital sağlık okuryazarlıklarının geliştirilmesinde sağlık kuruluşları ve sağlık çalışanlarının dijital sağlık okuryazarlığına ilişkin yeterli bilgi ve becerilere sahip olmaları, aynı zamanda rehberlik edici ve yönlendirici bir rol üstlenmeleri kritik bir öneme sahiptir. Dijital sağlık yaklaşımlarının, özellikle yaşlı bireyler, sosyoekonomik dezavantajlara sahip gruplar ve dijital okuryazarlığı sınırlı kullanıcılar için bireysel ihtiyaçlara göre uyarlanması ve bu kullanıcıların becerilerinin eğitim yoluyla geliştirilmesi, dijital sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik önemli stratejiler arasında yer almaktadır (Ekinci vd., 2021).

Dijital sağlık okuryazarlığı becerileri gelişmiş bireyler, internet ve çeşitli dijital araçlar üzerinden sağlık hizmetlerine ulaşabilir, sağlıkla ilgili konularda bilgi araştırabilir ve mevcut sağlık problemleri hakkında bilgi edinebilirler. Buna karşın, bu becerilere yeterince sahip

olmayan bireyler doğru bilgiyi yanlış veya yanıltıcı içeriklerden ayırmakta güçlük çekebilirler. Bu nedenle, bireylerin yalnızca dijital ortamda sağlık bilgilerine ulaşabilmeleri değil; aynı zamanda ulaştıkları bilgileri eleştirel bir bakış açısıyla analiz edebilmeleri, çevrim içi platformlarda güvenli bir şekilde iletişim kurmaları ve etik ilkelere uygun hareket edebilmeleri de oldukça önemlidir.

Teknolojiyi ve onunla ilişkili dijital araçları etkili bir şekilde kullanmak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olan, aynı zamanda dijital alanda etik standartları destekleme ve insan haklarına saygı gösterme konusunda güçlü bir bağlılık gösteren, dijital araçları sorumlu ve güvenli bir biçimde kullanmak için gerekli farkındalığa sahip olan bireylere dijital vatandaş denir (Çubukcu & Bayzan, 2013). Bu çerçevede, dijital yeterliliğe sahip bireylerin, dijital sağlık okuryazarlık düzeylerini geliştirmek amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin şekilde kullanmaları beklenmektedir. Ancak bu sürecin yalnızca bireysel fayda açısından değil, toplumsal sorumluluk bağlamında da değerlendirilmesi gerekir. Bu nedenle, bireylerin dijital ortamlarda hareket ederken başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı göstermeleri ve bilinçli, sorumlu birer dijital vatandaş olarak davranmaları büyük önem taşımaktadır. Teknolojiyi sorumlu bir şekilde kullanan dijital vatandaşlar, sağlık alanında da önemli bir role sahiptir. Dijital sağlık okuryazarlığına sahip bireyler, sağlık bilgilerine erişimde daha eşitlikçi bir ortamın oluşmasına katkıda bulunabilir. Yanlış bilgilendirmenin önüne geçmek, güvenilir sağlık kaynaklarını belirlemek ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak için dijital araçları kullanabilirler. Ayrıca, sosyal medyada sağlık konularında farkındalık yaratmak ve sağlıklı yaşamı teşvik etmek gibi sosyal sorumluluk projelerinde aktif rol alabilirler. Bu sayede hem kendi sağlıklarını korurlar hem de toplum sağlığına katkıda bulunurlar.

Dijital vatandaşlık becerisi yüksek bireyler, dijital eşitsizlikleri azaltmak için de büyük bir role sahiptir. Özellikle sağlık alanında, dijital yeterlilik düzeyleri düşük olan bireyler, sağlık hizmetlerine erişimde zorluk yaşayabilirler. Dijital vatandaşlar, bu eşitsizlikleri gidermek için farkındalık yaratmalı ve dijital beceri eğitimlerine katılımı teşvik etmelidir. Ayrıca, sağlık kurumlarının dijitalleşme süreçlerinde uygulamaların açık, anlaşılabilir, kullanıcı dostu ara yüzlerin ve erişilebilir içeriklerin geliştirilmesine katkıda bulunabilirler.

Dijital vatandaşlar, sağlık verilerinin gizliliği ve güvenliği konusunda duyarlı olmalıdır. Kişisel sağlık verilerinin izinsiz kullanımı, siber saldırılar ve yanlış bilgilendirme gibi risklere karşı dikkatli olmalı ve bu konuda farkındalık yaratmalıdırlar. Ayrıca, yapay zekâ gibi gelişen teknolojilerin sağlık alanındaki kullanımında etik ilkelerin gözetilmesi gerektiğini savunmalıdırlar. Bu sayede, sağlık teknolojilerinin insanlığa fayda sağlaması ve etik kaygılara

uygun bir şekilde kullanılması sağlanabilir. Dijital vatandaşlık, gelecekte daha da önem kazanacak bir kavramdır. Yapay zekâ, büyük veri ve biyoteknoloji gibi alanlardaki gelişmeler, sağlık hizmetlerinin geleceğini şekillendirecektir. Bu gelişmelere ayak uydurabilmek ve sağlık teknolojilerinden en iyi şekilde yararlanabilmek için bireylerin dijital vatandaşlık becerilerini sürekli geliştirmeleri gerekmektedir. Özellikle genç nesillerin dijital vatandaşlık konusunda eğitilmesi, sağlıklı bir gelecek için büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, dijital yeterlilik ile dijital sağlık okuryazarlığı arasındaki bağ, bireylerin sağlık hizmetlerine ulaşma, sağlıkla ilgili bilgileri doğru biçimde anlama ve bu bilgileri etkili bir şekilde kullanma yetkinliklerini doğrudan etkilemektedir. Bu doğrultuda, bireylerin dijital becerilerini geliştirmenin yanı sıra, dijital sağlık okuryazarlık düzeylerini artırmalarına yönelik destekleyici adımlar atılması büyük önem taşımaktadır. Aynı zamanda bireylerin bilinçli ve sorumlu birer dijital vatandaş olarak yetiştirilmeleri de ihmal edilmemelidir. Bu hedeflere ulaşabilmek için eğitim programlarının çağın gerekliliklerine uygun biçimde güncellenmesi, sağlık sistemlerinin dijital teknolojilerle entegre edilmesi ve sağlık profesyonellerinin dijital yeterlilik konusunda donanımlı hale getirilmesi giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkide dijital yeterliliklerinin aracılık rolü olup olmadığını incelemektir. Ayrıca, öğrencilerin demografik özelliklerine göre dijital sağlık okuryazarlığı, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik düzeylerinde farklılık olup olmadığını belirlemek de araştırmanın diğer hedefleri arasındadır. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranacaktır.

1. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlığı ne düzeydedir?
2. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital vatandaşlık ne düzeydedir?
3. Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital yeterlilik ne düzeydedir?
4. Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik düzeyleri demografik özelliklerine (cinsiyet, okuduğu bölüm, sahip olduğu teknolojik cihazlar vb.) göre anlamlı farlılık göstermekte midir?
5. Dijital sağlık okuryazarlığının, dijital vatandaşlık üzerindeki etkisinde dijital yeterliliğin aracı rolü var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Günümüzde dijital teknolojilerin hızla ilerlemesiyle birlikte sağlık hizmetlerinde de önemli dönüşümler yaşanmaktadır. Dijital sağlık uygulamaları, bireylerin sağlık durumlarını takip etmeleri, sağlık çalışanlarıyla iletişim kurmaları ve sağlık hizmetlerine daha kolay erişim sağlamaları gibi birçok avantaj sunmaktadır. Bu değişim ve dönüşüm sürecinde öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlığı, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik düzeyleri gittikçe daha büyük önem taşımaktadır. Dijital sağlık uygulamalarının etkin bir şekilde kullanılabilmesi için sağlık personellerinin dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital yeterlilik gerektiren becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu çalışma, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin bu becerilerini değerlendirerek, sağlık sisteminin geleceği için önemli veriler sunabilir. Dijital sağlık uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte hastaların sağlık bilgilerine erişimleri kolaylaşmıştır. Ancak, yanlış veya yanıltıcı bilgilere maruz kalma riski de artmıştır. Bu araştırma, öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlığı düzeylerini belirleyerek, hastaları doğru yönlendirmeye katkı sağlayacak stratejilerin geliştirilmesine yardımcı olabilir.

Araştırma sonuçları, sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarında verilen eğitimlerin dijitalleşmeyle ilgili ihtiyaçlara ne kadar cevap verdiği konusunda bilgi sağlayabilir. Bu sayede, eğitim programlarının güncellenmesi ve öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi için daha etkili yöntemler geliştirilebilir. Araştırma bulguları, sağlık alanında dijitalleşmeyle ilgili politika yapıcılara önemli veriler sunarak, daha etkili politikaların oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Örneğin, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmek için devlet veya özel sektör tarafından desteklenen programların geliştirilmesi gibi. Bu araştırma, dijital sağlık okuryazarlığı, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik kavramları arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza ve bu konudaki bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamamıza yardımcı olabilir.

Sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte sağlık çalışanlarından beklenen bilgi ve beceriler de değişmektedir. Bu araştırma, bu değişime ayak uydurabilmek için sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin mevcut durumunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle ülkemizde, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlığı, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik düzeyleri hakkında yeterli bilimsel veri bulunmamaktadır. Bu araştırma, bu konudaki bilgi boşluğunu doldurmayı ve alan yazını desteklemeyi hedeflemektedir. Sağlık alanında dijitalleşmeyle ilgili politikaların etkinliğini değerlendirebilmek için bu alanda çalışanların dijital becerilerinin ölçülmesi gerekmektedir. Bu araştırma, bu ölçümleri yaparak politikaların etkililiğinin değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Sonuç olarak, bu araştırma, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital becerilerini değerlendirerek, sağlık sisteminin geleceği için önemli veriler sunabilir ve sağlık eğitimi, politikaları ve uygulamaları için yol gösterici olabilir.

Terim ve Tanımlar

Dijital Yeterlilik: Dijital yeterlik, bireyin dijital ortamdaki çeşitli bilgi türlerine ulaşabilmesi, bu bilgileri kavrayabilmesi ve etkili biçimde kullanabilmesi için sahip olduğu bilgi, beceri ve tutumların bütününü ifade etmektedir (Lankshear & Knobel, 2008).

Dijital Vatandaşlık: Teknolojiyi ve onunla ilişkili dijital araçları etkili biçimde kullanmak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olan, dijital ortamda etik ilkelere bağlılık gösteren, insan haklarına saygı duyan ve dijital araçları güvenli ve sorumlu bir şekilde kullanma farkındalığına sahip bireyler dijital vatandaş olarak tanımlanmaktadır (Çubukcu & Bayzan, 2013).

Dijital Sağlık Okuryazarlığı: Dijital sağlık yaklaşımlarının, özellikle yaşlı kullanıcılar, sosyoekonomik dezavantajlarla karşı karşıya olan bireyler ve dijital okuryazarlığı sınırlı olanlar için bireysel ihtiyaçları karşılayacak şekilde uyarlanmasının yanı sıra, eğitim ve öğretim yoluyla kullanıcı becerilerinin geliştirilmesi, dijital sağlık okuryazarlığının temel bileşenleridir (Ekinci vd., 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık kavramları alan yazınla ilişkilendirilerek detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ayrıca dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık ile ilgili alan yazında yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

Dijital Dönüşüm

Bilgi toplumuna geçiş sürecinde, veri toplama ve işleme süreçleri bireylerin yetkinlikleri ile bilgisayarların işlem gücünün birleşimiyle gerçekleşmekte ve dijital dönüşüm her geçen gün daha kapsamlı bir hale gelmektedir. Günümüzde dijital teknolojiler, yaşamın neredeyse tüm alanlarıyla bütünleşmiş durumdadır. Bu teknolojik dönüşüm sürecinde dijital araçlar; bilgiye erişim, iletişim kurma ve eğlence gibi çeşitli amaçlarla bireylere pek çok imkân sağlamaktadır (Ala-Mutka, 2011). Dijital ağlara bağlı bir toplumda yaşamak, dijital araçların etkisini sadece bireysel yaşamla sınırlı tutmayıp sosyal hayatın pek çok yönünü etkilemektedir (Koç & Demirbilek, 2018). İnternetin küresel çapta hızla yaygınlaşması, bireylerin ve kurumların aktif katılımıyla sadece iletişim biçimlerini değil, aynı zamanda bilginin aktarılma yollarını da dönüştürmüştür (Karakulakoğlu, 2020). Türkiye'de de bu dijital dönüşüm; üniversitelerde uzaktan eğitim sistemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nda e-okul uygulamaları, devlet işlemlerinde e-devlet hizmetleri ve bireylerin günlük yaşamda sıkça başvurduğu elektronik ticaret gibi örneklerle somut bir şekilde gözlemlenmektedir.

Dijital Eğitim

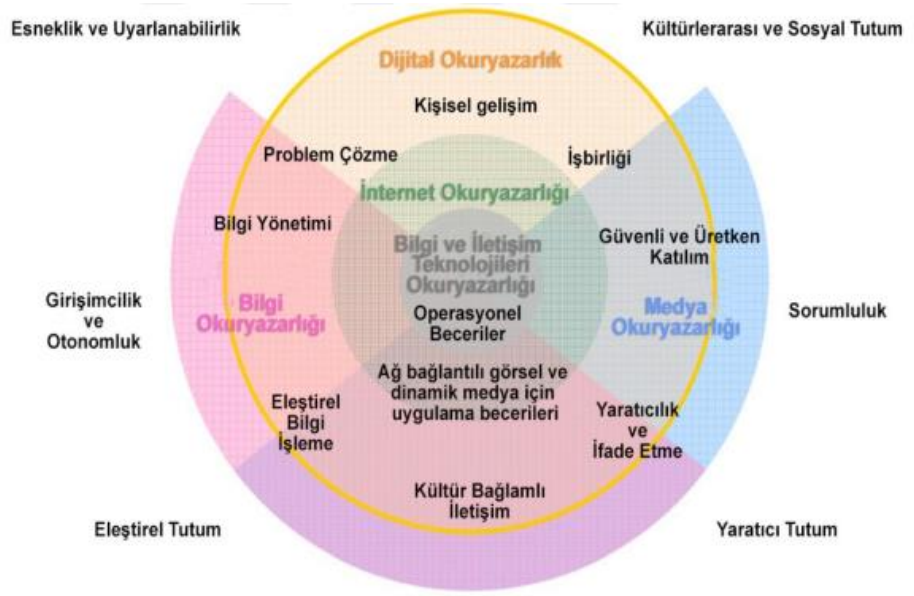
Dijital dönüşümün hayatın her alanında etkili olması, eğitim ortamlarında da benzer bir değişim ve gelişimi zorunlu kılmıştır. Dijitalleşme, sürekli değişen, gelişen ve zamana uyum sağlayan dinamik bir süreçtir. Bu süreç içinde dijital eğitim, evrimin önemli bir aşamasını temsil eder (Bozkurt vd., 2021). Dijital teknolojiler aracılığıyla öğrenme yöntemlerinin çeşitlenip zenginleşmesi, eğitimde yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu gelişmeler, bireylerin yaşamlarının her alanında yenilikçi teknolojileri anlama ve kullanma becerilerinin ne denli kritik olduğunu ortaya koymuş ve bu yetenekler dijital yeterlilik kavramının temelini oluşturmuştur.

Dijital Yeterlilik

Dijital yeterliliğin tanımını bütün toplumları kapsayacak şekilde ifade etmeye çalışmak, hızla gelişen dijital dönüşümlerle zorlaşmıştır. Bu durum birbirinden farklı kavramsal çerçeveler ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bireylerin yenilikçi teknolojileri kullanarak dijital beceriler kazanması, hem sosyal hem de iş yaşamında karşılaştıkları durumlara uyum sağlama ve çözüm üretme açısından zorunlu hale gelmiştir. Dijital yeterlilik düzeyi yüksek olan kişiler, dijital araçlar sayesinde bilgiye ulaşma, iletişim kurma, alışveriş yapma ve sağlık sorunlarını çözme gibi olanaklara daha kolay erişim sağlayabilmektedir. Dijital yeterlilik kavramı, araştırmalarda sıklıkla dijital beceri, dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı gibi kavramlarla eş anlamlı veya birbirinin yerine kullanılsa da, bu terimler arasında tamamen net bir ayrım olmamakla birlikte, her birinin kendine özgü bazı farklılıkları bulunmaktadır (Reisoğlu & Çebi, 2020). Ayrıca, günümüzde dijital yeterlilik kavramı, birçok araştırmada dijital okuryazarlık kavramının yerini almaya başlamıştır (Cattaneo vd., 2022).

Dijital yeterlilik kavramını evrensel ve tüm toplulukları kapsayacak şekilde tanımlamak, hızla değişen dijital dönüşümler nedeniyle giderek daha güç hale gelmiştir. Bu durum, kavramsal anlamda farklı çerçevelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Dijital yeterliliği açıklamaya çalışan bu farklı kavramsal modeller, bazı yönlerden farklılaşırken bazı yönlerden de kesişmektedir. Bu kesişim ve ayrımlar Şekil 1'de görselleştirilmiştir.

Şekil 1. *Dijital Yeterlilik Haritası (Ala-Mutka, 2011; Bozkurt vd., 2021; Reisoğlu & Çebi, 2020)*

Dijital Yeterlilik Çerçevesi (DigComp)

Dijital yeterlilik kavramının önemi arttıkça, bireylerin dijital becerilerini ortak bir çerçevede değerlendirmek için farklı öneriler geliştirilmiştir (Reisoğlu & Çebi, 2020). Avrupa Komisyonu, 2013'te Dijital Yeterlilik Çerçevesi (DigComp) ile dijital yeterliliklerin temel bilgi ve becerilerini tanımlamıştır (Zhao vd., 2021). Ferrari (2012) tarafından oluşturulan bu çerçeve, "bilgi ve veri okuryazarlığı", "iletişim ve iş birliği", "dijital içerik oluşturma", "güvenlik" ve "problem çözme" olmak üzere beş boyut ve 21 alt beceriden oluşmaktadır. Daha sonra Vuorikari vd. (2016) ve Carretero vd. (2017) tarafından DigComp 2.0 ve 2.1 sürümleriyle güncellenmiştir. Bu çerçeveler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. *Dijital Yeterlilik Çerçeveleri (Reisoğlu & Çebi, 2020)*

Çerçeve	**Geliştiren**	**Boyutlar**
Dijital Yeterlilik Çerçevesi	Calvani vd. (2008)	Teknolojik yeterlilik Etik sorumluluklar Bilişsel beceriler
Dijital Yeterlilik Yapı Taşları	Janssen vd. (2013)	Temel dijital bilgi ve işlevsel beceriler Günlük yaşamda dijital araç kullanımı İş ve yaratıcılığa yönelik ileri dijital yeterlilikler Bilgiye erişim, işleme ve yönetme becerileri Güvenlik ve gizlilik farkındalığı Yasal ve etik sorumluluklar Teknoloji destekli iletişim ve iş birliği Teknoloji kullanımında denge Dijital öz yeterlilik ve kişisel kullanım şekilleri Dijital teknolojilerin toplumsal rolünü kavrama Dijital öğrenme süreçlerinin anlaşılması
DigComp 1.0 DigComp 2.0 DigComp 2.1	Ferrari & Punie (2013) Vuorikari vd. (2016) Carretero vd. (2017)	Bilgi ve Veri Okuryazarlığı, İletişim ve İş birliği, Dijital İçerik Geliştirme, Güvenlik, Problem Çözme

Dijital Sağlık Okuryazarlığı

Dijital dönüşüm, hayatın her alanında olduğu gibi sağlık hizmetlerinde de hızla yaygınlaşmıştır. Yenilikçi teknolojilerin sağlık alanında aktif kullanımı, dijitalleşme sürecini daha da önemli hale getirmiştir. Bu sürecin temelinde internet teknolojilerinin artan kullanımı yer almaktadır. İnternet sayesinde zamandan ve mekândan bağımsız bilgiye erişim kolaylaşmış, birçok hizmet dijital araçlar aracılığıyla sunulmaya başlamıştır. Sağlık hizmetleri de bu dijitalleşmeden önemli ölçüde etkilenmiştir. Günümüzde hasta-sağlık profesyoneli ilişkisi, Web 2.0 teknolojileri ve yeni medya araçlarındaki gelişmelerle değişime uğramıştır (Ekinci vd., 2021). Sağlık bilgilerini internet üzerinden edinen bireylerin, bu bilgileri anlayıp kullanabilmek için dijital becerilere sahip olmaları büyük önem taşımaktadır (Wångdahl vd., 2021). Bu durum, dijital sağlık okuryazarlığı kavramının ortaya çıkmasına yol açmış ve

bireylerin bu becerileri geliştirmesi, sağlıklarını iyileştirme ve yönetme açısından kritik bir rol oynamıştır.

Dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin sağlık bilgisi ve hizmetlerine dijital ortamlarda erişebilme, bu bilgileri anlayabilme, değerlendirebilme ve sağlık kararları alırken kullanabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu kavram, sadece internette arama yapmaktan ibaret değildir. Dijital sağlık okuryazarlığı, bireylerin dijital yeterlilik düzeyleri ile ilişkili olarak daha geniş bir yelpazede becerileri içerir. Sağlık ile ilgili güvenilir kaynakları belirleme, arama motorlarını etkili kullanma ve sağlık veri tabanlarını kullanma gibi bilgiye erişim becerileri önemlidir. Bunun yanı sıra tıbbi terimleri anlama, sağlık verilerini yorumlama ve grafikleri okuma becerileri kritik önem taşırken, edinilen bu bilgilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirme, farklı kaynaklardaki bilgileri karşılaştırma yine bu kritik beceriler arasında yer almaktadır. Dijital sağlık okuryazarlığı çeşitli seçenekler arasından faydalı hizmetleri bulma, uygun ve doğru bilgiyi arama ve seçme açısından bireylerin sağlığında çok önemli bir rol oynuyor (Çetin & Gümüş, 2023).

Dijital sağlık okuryazarlığı, hem bireyler hem de sağlık sistemi için önemli avantajlar sunar. Bireyler, sağlık durumları hakkında daha bilinçli kararlar alarak sağlıklarını iyileştirebilirler. Kronik hastalığı olan bireyler, hastalıklarını daha iyi yöneterek yaşam kalitelerini artırabilirler. Ayrıca kırsal bölgelerde yaşayan veya fiziksel engelleri olan bireyler için sağlık hizmetlerine erişim kolaylaşır. Bununla birlikte sağlık sistemi için önlenebilir hastalıkların azalması ve kronik hastalıkların daha iyi yönetilmesiyle sağlık sistemi maliyetleri düşebilir. Bireylerin sağlık hizmetleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olması, hasta memnuniyetini artırır. Sağlık profesyonelleri, hastalarıyla daha etkili iletişim kurarak tedavi süreçlerini hızlandırabilir bu sayede hasta memnuniyeti artar.

Dijital sağlık okuryazarlığının önemi arttıkça bu becerilere sahip bireylerin sayısının arttırılması ve ülke genelinde yaygınlaşması için aşılması gereken bazı zorluklar vardır. Sosyoekonomik durum, yaş, eğitim düzeyi gibi faktörler, bireylerin dijital sağlık okuryazarlığı düzeylerini etkileyen dijital eşitsizlik, internette doğru ve güvenilir sağlık bilgisine ulaşmanın zorluğu ve kişisel sağlık verilerinin güvenliği konusunda endişeler, bireylerin dijital sağlık hizmetlerini kullanmaktan çekinmelerine neden olabilir. Bu gibi zorlukların üstesinden gelmek için okullarda, iş yerlerinde ve toplum merkezlerinde dijital sağlık okuryazarlığı eğitimleri düzenlenebilir. Sağlık kuruluşları, hastalarına dijital sağlık kaynakları hakkında bilgi verebilir. Sağlık Bakanlığı gibi resmi kurumlar tarafından güvenilir sağlık bilgi platformları oluşturulabilir.

Sonuç olarak dijital sağlık okuryazarlığı, modern sağlık sistemlerinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bireylerin dijital sağlık okuryazarlığı becerilerini geliştirmesi, hem kendi sağlıkları hem de toplum sağlığı için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, bireyler, sağlık kurumları, devlet ve özel sektör iş birliği içinde dijital sağlık okuryazarlığının yaygınlaştırılması için çaba göstermelidir. Bu bağlamda, yapılan çalışmada dijital sağlık okuryazarlığı ilgi düzeyini belirleme, güvenirliliğin değerlendirilmesi, yön bulma becerileri, bilgi arama, içerik ekleme ve gizliliğin korunması olmak üzere bütün boyutlarda incelenmiştir.

Dijital Vatandaşlık

Dijital ortam bilgi açısından sınır tanımayan bir okyanusa dönüşmüş, sayısız kaynak anlık erişim imkânı sunarken, bilgi 'bulutlar' dan erişilir hale gelmiştir (Aydın, 2015). Gün geçtikçe dijital ortamda oluşturulan bu bilgilerin devasa boyutlara ulaşması, gerek bilgiyi oluşturan gerekse bu bilgilere erişen bireyler açısından bir takım hak ve sorumluluklar ortaya çıkarmış dolayısıyla bireyler artık sadece fiziksel dünyanın değil, aynı zamanda dijital dünyanın da vatandaşları haline gelmişlerdir. Küreselleşmenin sınırları aşması ve dijital platformların dünya çapında erişilebilir hale gelmesi, geleneksel vatandaşlık anlayışını aşan, yeni bir kavram olan "dijital vatandaşlık" kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Çubukcu & Bayzan, 2013). Dijital vatandaşlık, bireylerin dijital teknolojileri etkili bir şekilde kullanabilmelerinin yanı sıra, bu teknolojilerin sunduğu imkânları sorumlu bir şekilde kullanmaları, dijital etik değerlere uygun davranmaları ve toplumsal fayda sağlayacak şekilde dijital ortamlarda yer almalarını ifade eder. Bu toplumsal düzeyde de önemli bir yere sahip olan bir kavramdır. Çünkü dijital vatandaşlık, demokratik süreçlerin güçlenmesi, bilgiye erişimde eşitlik ve daha adil bir dijital toplumun inşa edilmesi gibi hedeflere ulaşılmasında kritik bir role sahiptir.

Dijital vatandaşlık, geniş bir kapsam içerir. Bu kapsamda bireyler, dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmalı, bilgiyi doğrulama ve değerlendirme yeteneğini geliştirmeli, kişisel verilerin gizliliği konusunda duyarlı olmalı, siber güvenlik risklerine karşı önlem almalı, dijital ortamlarda etik iletişim kurmalı ve toplumsal katılımda bulunmalıdır. Ayrıca, dijital vatandaşlık, sadece bireysel bir sorumluluk değil, aynı zamanda devletlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün de ortaklaşa üstlenmesi gereken bir görevdir.

Dijital vatandaşlık kavramının önemi, günümüzde yaşanan birçok sorunla daha da belirginleşmiştir. Yanlış bilgilendirme, siber zorbalık, dijital ayrımcılık gibi sorunlar, dijital vatandaşlığın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu sorunlarla mücadele etmek ve

daha iyi bir dijital dünya inşa etmek için, bireylerin dijital vatandaşlık bilincini geliştirmeleri ve bu bilinci gelecek nesillere aktarmaları gerekmektedir.

Sonuç olarak, dijital vatandaşlık, bilgi çağının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Dijital vatandaşlar, dijital dünyanın aktif ve sorumlu üyeleri olarak, hem kendi bireysel gelişimlerine katkı sağlarlar hem de daha iyi bir dünya için çaba gösterirler. Bu nedenle, dijital vatandaşlık kavramının önemi ve kapsamı hakkında farkındalık yaratmak ve bu konuda çalışmalar yapmak büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, yapılan çalışmada dijital vatandaşlık internette siyasi aktivizm, teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek olmak üzere bütün boyutlarda incelenmiştir.

İlgili Araştırmalar

Alan yazındaki dijital yeterlilik, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlığı değişkenlerini ve bu değişkenlerle aracılık analizi gerçekleştirilen çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışmalardan elde edile sonuçlar detaylı olarak sunulmuştur.

Mehrvarz vd. (2021) tarafından yapılan araştırmada yükseköğrenim öğrencilerinin dijital yeterlilikleri ve akademik performansları arasındaki ilişkide dijital informal öğrenmenin aracılık etkisi incelenmiştir. Veriler, İran'daki Şiraz Üniversitesi'nde okuyan 319 öğrenciden toplanmıştır. Elde edilen veriler, AMOS aracılığıyla yapısal eşitlik modellemesi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin dijital informal öğrenmeleri ve akademik performansları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermiştir. Ayrıca aracı değişken olarak dijital informal öğrenmenin, dijital yeterlilik ve öğrencilerin akademik performansı arasındaki ilişki üzerinde olumlu bir etkisi olmuştur. Sonuç olarak, öğrencilerin akademik performanslarını iyileştirmek için, eğitimciler ve program tasarımcıları hem dijital yeterliliklerini hem de dijital informal öğrenmelerini dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

Yang ve Du (2024) tarafından yapılan araştırmada çevrim içi öğretim yeterliliği ve öz yeterliliğin öğretmenler arasındaki duygu düzenleme ve dijital tükenmişlik üzerindeki doğrudan ve aracı etkileri incelenmiştir. Ayrıca çalışma, öz yeterlilik ve dijital tükenmişlik arasındaki ilişkide duygu düzenlemenin aracı rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada belirli bir üniversiteden eğitimcilerin oluşturduğu kesit sel bir anket tasarımı kullanılmıştır. Veriler çevrim içi öğretim yeterliliğini, öz yeterliliği, duygu düzenlemesini ve dijital tükenmişliği değerlendiren geçerliği ve güvenirliği test edilmiş bir ölçek ile toplanmıştır. Elde edilen verilerle değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için regresyon analizi ve aracılık

analizleri de dahil olmak üzere istatistiksel analizler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre değişkenler arasında önemli ilişkiler ve etkiler tespit edilmiştir. Çevrim içi öğretim yeterliliği, duygu düzenlemesi ve dijital tükenmişliğin önemli bir yordayıcısıdır. Benzer şekilde, öz yeterlilik duygu düzenlemesini ve dijital tükenmişliği önemli ölçüde etkiler. Duygu düzenlemesi, çevrim içi öğretim yeterliliği, öz yeterlilik ve dijital tükenmişlik arasındaki ilişkiyi aracılık eder.

Galindo-Domínguez ve Bezanilla (2021) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinde dijital yeterlilik aracılığıyla zaman yönetimi ve öz yeterliliği teşvik etmek amacıyla bir aracılık modeli oluşturmak hedeflenmiştir. Araştırma farklı bölümlerde okuyan 200 öğrenciyle yürütülmüştür. Veriler, üniversite öğrencilerinde dijital yeterlilik ölçeği, zaman yönetimi davranış ölçeği, akademik durumlarda kullanılan öz yeterlilik ölçeği ve küresel stres algısı ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre zaman yönetimi ve akademik öz-yeterlik, dijital yeterlilik ile olumlu veya olumsuz stres etkenlerinin türleri arasında aracı olarak gösterilmiştir.

Erdem vd. (2023) tarafından yapılan araştırmada medya okuryazarlığının dijital vatandaşlık üzerindeki etkisi incelenmiş ve dijital okuryazarlığın bu ilişkideki aracı rolü test edilmiştir. Araştırma Türkiye'nin farklı bölgelerindeki üniversitelerde yer alan 6 farklı eğitim fakültesinde okuyan 555 öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırma sonuçları medya okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık arasında doğrudan bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, dijital okuryazarlık, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı düzeylerinin dijital vatandaşlıkları üzerindeki etkisine kısmen aracılık etmiştir.

Li vd. (2021) tarafından yapılan araştırmada dijital yeterliliğin Çinli ilk ve orta öğretim öğretmenlerinde çevrim içi öğretme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma 1833 öğretmenle yürütülmüştür. Çalışmada dijital yeterliliği ve çevrim içi öğretimi ölçen öz bildirim ölçekleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin çevrim içi öğretme düzeyleri, dijital yeterlikleri ile çevrim içi öğretme becerileri arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

Cabero-Almenara vd. (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, İspanya'daki üniversitelerde görev yapan eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Dokuz farklı üniversiteden katılımcıların yer aldığı çalışmada, eğitimcilerin dijital yeterliliklerinin genel olarak orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, 4 ila 14 yıl arası mesleki deneyime sahip eğitimciler daha yüksek dijital yeterlilik sergilemiştir. Cinsiyete göre anlamlı bir farklılık saptanmazken, 30–49 yaş aralığındaki eğitimcilerin dijital yeterlilik düzeylerinin daha yüksek

olduğu görülmüştür. Ayrıca, genç eğitimcilerin yaşça daha büyük olanlara kıyasla daha yüksek dijital yeterliliğe sahip oldukları; bilişim teknolojilerini aktif olarak kullanan eğitimciler ile kullanmayanlar arasında ise anlamlı düzeyde fark bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. BİT kullanımında deneyimli olan 38 eğitimcinin, dijital yeterlilik düzeylerinin daha yüksek olduğu da araştırma sonuçları arasında yer almıştır.

Sevinç vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülen bu çalışmanın katılımcılarını, Hatay'ın İskenderun ilçesinde görev yapan 110 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma bulguları, sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin orta seviyede, dijital vatandaşlık düzeylerinin ise yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet, kıdem yılı ve mezun olunan bölüme göre anlamlı bir farklılık taşımadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, dijital vatandaşlık ile dijital okuryazarlık arasında pozitif fakat düşük düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Gökbulut (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile hayat boyu öğrenme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Tarama yöntemiyle yürütülen çalışmaya, Zonguldak ilindeki devlet okullarında görev yapan 210 öğretmen katılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin cinsiyet, branş ve yaş gibi değişkenler ile dijital okuryazarlık ve hayat boyu öğrenme eğilimleri arasındaki farklılıklar araştırılmıştır. Sonuçlar, 46 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin dijital okuryazarlık seviyelerinin daha genç öğretmenlere kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir. Öte yandan, dijital okuryazarlık düzeyleri ile hayat boyu öğrenme eğilimlerinin cinsiyet, eğitim durumu (lisans ve lisansüstü) ve branş (sınıf öğretmenliği ve kültür dersleri öğretmenliği) değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile hayat boyu öğrenme eğilimleri arasında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kaya (2020) çalışmasında eğitim fakültesi öğrencilerinin teknoloji entegrasyonu öz yeterlik algıları ve dijital yeterlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmaya, Balıkesir Üniversitesi Necati Bey Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 681 öğrenci katılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi ve genel tarama modeli kullanılmış, veri toplama için teknoloji entegrasyonu öz yeterlik algısı ölçeği ve dijital akıcılık ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulguları öğrencilerin teknolojiyi eğitim süreçlerine entegre etme konusunda kendilerine güvendikleri görülmüştür. Öz yeterlik algısı cinsiyet ve bölüme göre değiştiği, erkek öğrenciler ve bazı bölümlerde okuyan öğrenciler, diğerlerine göre daha yüksek öz

yeterlik algısına sahiptir. Öğrencilerin dijital araçları ve platformları kullanma becerileri ortalama düzeydedir. Dijital yeterlik düzeylerinin cinsiyet, yaş ve bölüme göre değiştiği, erkek öğrenciler, yaşı yüksek öğrenciler ve bazı bölümlerde okuyan öğrenciler, diğerlerine göre daha yüksek dijital yetkinliğe sahiptir. Araştırma sonuçları eğitim fakültesi öğrencilerinin teknolojiyi eğitim süreçleriyle bütünleştirme konusunda kendilerine güvendiklerini ve dijital araçları ve platformları kullanabildiklerini göstermiştir. Ancak, dijital yeterlik seviyelerinin ortalama düzeyde olması ve cinsiyet, yaş ve bölüme göre değişmesi dikkat çekicidir. Bu durum, eğitim fakültesindeki öğretim programlarının ve öğretmenlerin dijital becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim programların gözden geçirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Polat (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile uzaktan eğitime dair görüşleri ve üniversite öncesi okul anıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırmaya 234 öğretmen adayı (89 erkek, 145 kadın) katılmıştır. Bulgulara göre, öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile uzaktan eğitime yönelik görüşleri ve üniversite öncesi okul anıları arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, cinsiyet değişkeni açısından ise anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Çalışmada, öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerini etkileyen faktörler arasında üniversite öncesi okul anıları ve uzaktan eğitime ilişkin görüşlerin farklı derecelerde önemli etkilerinin bulunduğu da vurgulanmaktadır.

Koç ve Albayrak (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, akademisyenlerin dijitalleşme seviyelerini ölçmek amacıyla özel bir dijitalleşme ölçeği geliştirilmiştir. Araştırmaya, 2017-2018 akademik yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde görev yapan 342 akademisyen katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, akademisyenlerin yaş gruplarına göre mesleki gelişimde teknoloji kullanımında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca, fen bilimleri alanındaki akademisyenlerin, teknik ve sosyal bilimler alanlarında çalışanlara kıyasla mesleki gelişimde teknoloji kullanımı açısından daha yüksek düzeyde oldukları tespit edilmiştir. Yüksek lisans mezunu akademisyenlerin, doktora mezunlarına göre sosyal yaşamda teknoloji kullanımında daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Unvan bazında ise, öğretim elemanlarının sosyal yaşamda teknoloji kullanımı ve genel dijitalleşme düzeyinde diğer ünvan gruplarına göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. İlginç bir şekilde, bilgisayar kullanım süresi 0-1 yıl arasında olan akademisyenlerin, 4 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlara göre eğitimde teknolojiyi kullanma ve toplam dijitalleşme puanlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Tatlı (2020) doktora tez çalışmasında, farklı alanlarda ve yerlerde görev sürdüren öğretmenlerin internet-bilgisayar kullanım öz yeterlik algıları, dijital vatandaşlık düzeyleri, bilgi okuryazarlığı ve bunların birbiriyle olan ilişkilerini incelemiştir. Araştırmaya Gaziantep ili Nurdağı ilçesinde görev yapan 161 öğretmen katılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak, tüm araştırma için bilgi okuryazarlığı ölçeği ve dijital vatandaşlık ölçeği kullanmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenleri için bilgisayar ve internet kullanımı öz-yeterlik algısı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin dijital vatandaşlık algısı orta düzeyde bulunmuştur. Dijital vatandaşlık algısının yaşa göre değiştiği daha yaşlı öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu görülmüştür. Dijital vatandaşlık algısı, bilgi okuryazarlığı ve internet-bilgisayar kullanım öz yeterliği ile ilişkili olduğu, bilgi okuryazarlığı ile pozitif, orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. İnternet-bilgisayar kullanım öz yeterliği ile pozitif, orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer değişkenler (cinsiyet, görev yapılan kurum türü, farklı internet kullanım amaçları) dijital vatandaşlık algısını etkilemediği tespit edilmiştir. Farklı alanlarda ve yerlerde görev sürdüren öğretmenlerin dijital vatandaşlık algısı ortalama düzeydedir. Bu algı, internet-bilgisayar kullanım öz yeterliği ve bilgi okuryazarlığı ile pozitif yönde ilişkilidir. Yaş, dijital vatandaşlık algısını etkileyen tek faktördür.

Zakharov vd. (2021) tarafından yürütülen araştırmada, St. Petersburg'daki öğretmenlerin dijital okuryazarlık ve dijital yeterlilik düzeyleri incelenmiştir. Çalışmaya 365 ortaokul öğretmeni (349 kadın, 16 erkek) katılmıştır. Araştırma sonuçları, öğretmenlerin dijital içerik oluşturma ve değerlendirme alanında en yüksek yeterlilik seviyesine sahip olduklarını, ancak dijital teknoloji ve kaynak yönetimi konusunda daha zayıf kaldıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, 35-49 yaş grubundaki öğretmenlerin dijital yeterliliklerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Cinsiyet ile dijital yeterlilik düzeyi arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Branş bazında ise doğa bilimleri, beşeri bilimler, matematik ve bilgisayar bilimleri, sanat ve teknoloji öğretmenlerinin dijital teknoloji deneyim seviyelerine göre anlamlı farklılıklar görülmüş; özellikle matematik ve bilgisayar bilimleri öğretmenlerinin diğer branşlara kıyasla daha yüksek dijital yeterlilik düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Karaduman ve Öztürk (2014) tarafından yapılan araştırmada, 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin tutumları ve anlayışları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada, ön test-son test ve kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Deney grubunda dijital vatandaşlığa dayalı etkinlikler uygulanırken, kontrol grubunda ise geleneksel yöntemler kullanılmıştır. Etkinliklerin öğrencilerin dijital vatandaşlık algısını nasıl etkilediğini anlamak için nitel veriler de toplanmıştır. Araştırma

bulgularına göre dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin uygulandığı gruptaki öğrencilerin dijital ortamdaki tutumları kontrol grubuna göre daha olumlu hale gelmiştir. Öğrenciler, dijital vatandaşlığın önemini daha iyi anlamış ve bu konuda daha fazla sorumluluk bilinci kazanmışlardır. Etkinlikler, öğrencilerin dijital haklar ve sorumluluklar, internet güvenliği ve dijital etik gibi konulardaki farkındalıklarını da artırmıştır. Araştırma sonuçları dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital ortamdaki tutumlarını ve anlayışlarını geliştirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Bu tür etkinlikler, günümüzün dijital dünyasında sorumlu ve bilinçli bireyler yetiştirmek için önemli bir rol oynayabilir.

Adanır ve Güven (2022), Avrupa Komisyonu'nun Dijital Yetkinlik (DigComp) çerçevesine dayanan Üniversite Öğrencilerinin Temel Dijital Yeterlilikleri 2.0 - COBADI® ölçeğini Türkçeye uyarlamak ve bu uyarlamanın geçerlilik ile güvenirliğini belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Orijinal hali İngilizce olan COBADI ölçeği, 31 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Öncelikle ölçek Türkçeye çevrilmiş ve alan uzmanlarının değerlendirmesine sunulmuştur. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analizleri, Türkiye'deki bir devlet üniversitesinde yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi için 300, doğrulayıcı faktör analizi için ise 440 öğrencinin verileri kullanılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları ve Avrupa Komisyonu'nun Dijital Yeterlilikler 2.1 çerçevesi dikkate alınarak, faktör isimlendirmeleri yapılmıştır: Faktör 1 "Dijital İçerik Geliştirme", Faktör 2 "Bilgi ve Veri Okuryazarlığı", Faktör 3 "İletişim", Faktör 4 "Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi" ve Faktör 5 "Problem Çözme" olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve Cronbach Alfa katsayıları hesaplanarak iç tutarlılık sağlanmıştır. Analizler sonucunda, COBADI ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik açısından yeterli olduğu kanıtlanmıştır.

Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından yapılan araştırmada dijital vatandaşlık üzerine birbirini takip eden iki çalışma yapılmıştır. 'Çalışma I', Choi, Glassman ve Cristol (2017) tarafından geliştirilen Dijital Vatandaşlık Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamayı amaçlıyor, 'Çalışma II' ise lisans öğrencilerini yaş, fakülte, cinsiyet, günlük bilgisayar kullanım miktarı, günlük akıllı telefon kullanım miktarı ve kişisel dijital teknoloji kullanımına yönelik beceri düzeyleri değişkenlerine göre dijital vatandaşlık düzeylerini inceliyor. Çalışma I'de, Türkiye'deki 8 farklı üniversiteden 272 lisans öğrencisinden elde edilen verilere dayanmaktadır. Ölçeğin uyarlama süreci, geçerlik ve güvenirlik analizleri sağlanmaktadır. Dijital Vatandaşlık Ölçeğinin geçerli ve güvenilir 18 maddelik uyarlanmış formu bu bölümde sunulmaktadır. Tarama tasarımlı bir çalışma olan Çalışma II' de Türkiye'deki bir devlet üniversitesinden 220 lisans öğrencisinden elde edilen verilerle ve dijital vatandaşlık seviyeleri çeşitli değişkenlere

göre incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre araştırmaya katılan lisans öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeyleri orta seviyede, alt boyutlarda ise internet siyasi aktivizm en düşük ortalamaya, teknik beceriler ise en yüksek ortalamaya sahipti. Lisans öğrencilerinin dijital vatandaşlık seviyeleri arasında anlamlı bir fark yalnızca dijital teknoloji kullanımı beceri düzeylerine ilişkin öz değerlendirmelerde bulunmuştur. Ancak yaş, fakülte, cinsiyet, günlük bilgisayar kullanımı ve günlük akıllı telefon kullanım miktarı değişkenleri için anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Çetin ve Gümüş (2023) tarafından yapılan çalışmanın amacı Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenirliğini değerlendirmek ve X, Y ve Z kuşağından katılımcıların davranışları ile sağlıklı yaşam tarzı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma 18 ila 64 yaş arası 1.274 katılımcı ile gerçekleştirilmiş olup elde edilen verilerle açıklayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi, Cronbach alfa testi, iki ve daha fazla değişkenli regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada sonuçlarına göre Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeğinin altı bölümden oluşan Türkçe versiyonu boyutların geçerli ve güvenilir olduğu kanıtlanmış ve kullanım için uygun görülmüştür. Bütün yaş gruplarında katılımcıların ortalama dijital sağlık okuryazarlığı yeterli ancak sağlıklı yaşam tarzı davranış puanlarının ortalaması orta düzeyde tespit edilmiştir.

Yumaç ve Tatlı (2024) tarafından yapılan araştırmada kötüye kullanım denetiminin örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde çalışan dayanıklılığının aracı etkisi incelenmiştir. Araştırmanın verileri, nicel araştırma yöntemlerinden anket çalışması yoluyla toplanmıştır. Katılımcılara, Kötüye Kullanım Denetimi Ölçeği, Örgütsel Sessizlik Ölçeği ve Çalışan Dayanıklılığı Ölçeğini içeren çevrim içi bir anket uygulanmıştır. Çalışmada, kötüye kullanım denetimi bağımsız değişken, örgütsel sessizlik bağımlı değişken ve çalışan dayanıklılığı aracı değişken olarak kabul edilmiştir. Çalışmanın örneklemi, kolay örnekleme yöntemi ile seçilen 18 yaş ve üzeri 429 çalışandan oluşmaktadır. Araştırma verileri faktör analizi, güvenilirlik analizi, korelasyon analizi ve aracılık analizi yoluyla SPSS kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre yapılan analizler, çalışan dayanıklılığının taciz edici denetimin örgütsel sessizlik üzerindeki etkisinde aracılık rolü oynadığını ortaya koydu. Ek olarak, çalışan dayanıklılığının taciz edici denetimin prososyal sessizlik ve kabul eden sessizlik üzerindeki etkisinde önemli bir aracılık rolü olduğu bulundu. Ancak, savunmacı sessizlik için önemli bir aracılık rolü bulunamadı. Bulgulara göre, taciz edici denetimin çalışan dayanıklılığı üzerinde önemli ölçüde olumsuz bir etkisi vardır. Ayrıca, taciz edici denetimin örgütsel sessizlik üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu bulundu. Çalışan dayanıklılığının örgütsel sessizlik üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu bulundu. Sonuç olarak, araştırma taciz

edici denetimin hem çalışan dayanıklılığına hem de örgüte zarar verdiğini göstermektedir. Bir diğer önemli bulgu ise taciz edici denetimin savunmacı sessizliği artırarak çalışan dayanıklılığını etkisiz hale getirmesidir. Bu sonuçlar, kötüye kullanım içeren denetimin çalışanlar ve organizasyon üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılması açısından önemlidir.

Arslan (2019) tarafından yapılan tez çalışmasında, ilkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmaya toplam 345 öğretmen katılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin dijital okuryazarlık seviyelerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermiştir. Eğitim durumu ve cinsiyet değişkenlerine göre dijital okuryazarlıkta anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ayrıca, 1-4 yıl ve 5-9 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin, 21 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Alan yazında dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlıkla ilgili ayrı ayrı veya bunların ikisinin beraber incelendiği (Adanır & Güven, 2022; Albayrak, 2020; Arslan, 2019; Çetin & Gümüş, 2023; Domínguez & Bezanilla, 2021; Erdem vd., 2023; Erdem & Koçyiğit, 2019; Galindo- Li vd., 2021; Gökbulut, 2021; Karaduman & Öztürk, 2014; Kaya, 2020; Koç & Tatlı, 2020; Mehrvarz vd., 2021; Polat, 2021; Sevinç vd., 2022; Yang & Du, 2024; Zakharov vd., 2021; Yumaç & Tatlı, 2024) çalışmalara rastlanılmaktadır. Ancak dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlıkla ilgili üçünün beraber incelenip dijital yeterliliğin, dijital sağlık okuryazarlığıyla dijital vatandaşlık arasındaki ilişkide aracı etkisinin incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Oysaki sağlık hizmetlerinin dijitalleşmesiyle birlikte sağlık çalışanlarından beklenen bilgi ve beceriler de değişmektedir. Sağlık alanında dijitalleşmeyle ilgili politikaların etkinliğini değerlendirebilmek için bu alanda çalışanların dijital becerilerinin ölçülmesi gerekmektedir. Bu araştırma, bu ölçümleri yaparak politikaların etkililiğinin değerlendirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca dijital sağlık okuryazarlığı, dijital vatandaşlık ve dijital yeterlilik kavramları arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza ve bu konudaki bilimsel bilgi birikimine katkı sağlamayı ve alan yazını desteklemeyi hedeflemektedir. Bu çalışma, sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinin dijital becerilerini değerlendirerek, sağlık sisteminin geleceği için önemli veriler sunabilir ve sağlık eğitimi, politikaları ve uygulamaları için yol gösterici olabilir.

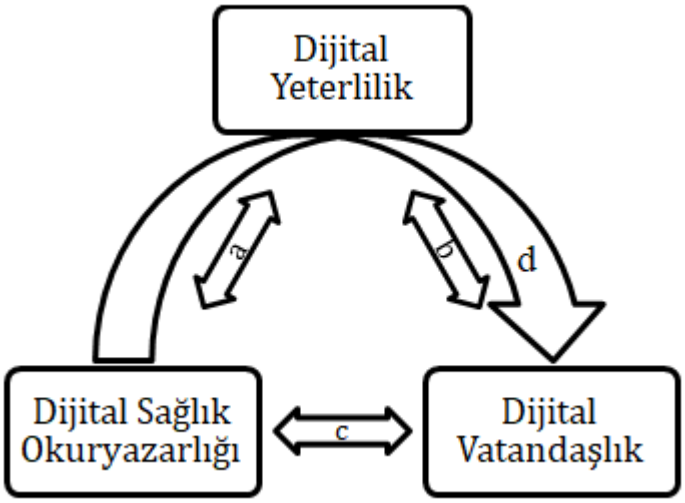
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada öğrencilerin dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişki incelendiği için nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli uygulanmıştır. Araştırmacılar, ilişkisel tarama modelini değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek ya da sonucu hakkında fikir edinmek için kullanabilirler (Creswell, 2015). İlişkisel araştırmalar değişkenlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu ilişkilerin seviyelerinin belirlenmesinde etkilidir (Büyüköztürk vd., 2020). İlişkisel tarama çalışmaları, iki veya daha fazla değişkenin birbiriyle olan ilişkisini detaylı bir şekilde araştırmak için kullanılan çalışmalardır (Tutar & Erdem, 2020). Ayrıca yapılan çalışmanın aracılık analizi için incelenecek model Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. *Aracılık Modeli*

Şekil 2'deki araştırma modelinde "a" dijital sağlık okuryazarlığının dijital yeterlilik üzerindeki doğrudan etkisini, "b" dijital yeterliliğin dijital vatandaşlık üzerindeki doğrudan etkisini, "c" dijital sağlık okuryazarlığının dijital vatandaşlık üzerindeki doğrudan etkisini, "d" ise dijital sağlık okuryazarlığının dijital yeterlilik yoluyla dijital vatandaşlık üzerindeki dolaylı etkisini gösterir.

Araştırmada dijital yeterliliğin dijital sağlık okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık arasındaki ilişkide aracı etkisi de incelenmiştir. Bu şekilde yapılan araştırmalar; üçüncü bir

değişkenin diğer iki değişken arasındaki ilişkiyi nasıl etkilediğini dikkate almak anlamına gelir (MacKinnon vd., 2007).

Evren ve Örneklem

Araştırma, 2024-2025 eğitim-öğretim yılında Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO'da öğrenim gören İlk ve Acil Yardım, Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama, Yaşlı Bakımı ve Evde Hasta Bakımı programlarında kayıtlı öğrenciler arasından gönüllü olarak katılım gösteren 320 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Bu programlarda yaklaşık 800 öğrenci öğrenim görmekte olmasına rağmen, araştırma gönüllülük esasına dayalı olarak yürütülmüş, katılmayı kabul etmeyen öğrencilere herhangi bir şekilde zorlayıcı bir tutum sergilenmemiş ve bu kişilerden veri toplanmamıştır.

Çalışmada örneklem büyüklüğünün yeterliliğini belirlemek amacıyla G-Power 3.1 programı kullanılarak bir güç analizi yapılmıştır. Etki büyüklüğü 0.25 (orta düzey), alfa düzeyi 0.05 ve güç (1-β) değeri 0.80 olarak alındığında, çoklu regresyon analizi için minimum gerekli örneklem büyüklüğü 159 olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda, 320 katılımcıdan elde edilen veri sayısının analizler için yeterli olduğu ve istatistiksel gücün sağlandığı söylenebilir.

Örneklemdeki öğrencilerin cinsiyet, okuduğu program ve sınıfa göre dağılımları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. *Katılımcıların Cinsiyet, Okuduğu Program ve Sınıfa Göre Dağılımları*

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	231	72.2
	Erkek	89	27.8
Okuduğu Program	Evde Hasta Bakımı	32	10.0
	İlk ve Acil Yardım	99	30.9
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	35.6
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	8.8
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	9.1
	Yaşlı Bakımı	18	5.6
Sınıf	1.Sınıf	119	37.2
	2.Sınıf	201	62.8
Toplam		320	100

Tablo 2 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin %72.2'si kadın (n=231), %27.8'i erkektir (n=89). Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde çalışmaya kadın öğrencileri daha fazla katıldığı görülmektedir. Ayrıca katılımcıların okuduğu programa göre dağılımları incelendiğinde, Evde Hasta Bakımı programı %10 (n=32), İlk ve Acil

Yardım programı %30.9 (n=99), Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı %35.6 (n=114), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı %8.8 (n=28), Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı %9.1 (n=29) ve Yaşlı Bakımı programı %5.6 (n=18) şeklinde olduğu görülmektedir. Katılımcıların okuduğu sınıfa göre dağılımları 1.Sınıf %37.2 (n=119), 2.Sınıf %62.8 (n=201)'dir.

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sahip oldukları teknolojik cihazlar ve bu cihazlarla günde ortalama geçirdikleri süreye göre dağılımları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. *Katılımcıların Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlar ve Bu Cihazlarla Günde Ortalama Geçirdikleri Süreye Göre Dağılımları*

Değişken	Kategori	n	%
Sahip olunan teknolojik cihazlar	Akıllı Telefon	194	60.6
	Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar	46	14.4
	Akıllı Telefon, Tablet	25	7.8
	Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar	15	4.7
	Masaüstü Bilgisayar	2	0.6
	Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon	13	4.1
	Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar	8	2.5
	Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet	3	0.9
	Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar	12	3.8
	Masaüstü Bilgisayar, Dizüstü Bilgisayar	1	0.3
	Tablet	1	0.3
Bu cihazlarla günde ortalama geçirilen süre	0-1 Saat	3	0.9
	1-2 Saat	33	10.3
	2-3 Saat	119	37.2
	4+ Saat	165	51.6
Toplam		320	100

Tablo 3 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin sahip oldukları teknolojik cihazlarla ilgili detaylı veriler mevcuttur. Çalışmanın yürütüldüğü çevrim içi formda bu değişken birden fazla seçim yapılacak şekilde sorulmuş olup sahip olunan teknolojik cihazlar arasından en çok %60.6 ile Akıllı Telefon (n=194) olduğu görülmektedir. Ayrıca birden fazla teknolojik cihazı olan katılımcılarda mevcuttur. Bu cihazlarla günde ortalama geçirilen süre %0.9 0-1 saat (n=3), %10.3 1-2 saat (n=33), %37.2 2-3 saat (n=119), %51.6 4+ saat (n=165) şeklinde olduğu görülmektedir. Bu durum katılımcıların yarısından fazlasının bu cihazlarla günde ortalama 4 saat ve daha fazla seçeneğini seçmiş olup teknolojik cihaz kullanımının yüksek olduğunu göstermek açısından önemli olduğu görülmüştür.

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullandıkları uygulamalara göre dağılımları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. *Katılımcıların Kişisel Sağlık Hizmetlerine Erişim İçin Kullandıkları Uygulamalara Göre Dağılımları*

Değişken	Kategori	n	%
Kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullanılan uygulamalar	E-Devlet	62	19.4
	E-Nabız	14	4.4
	Mhrs	25	7.8
	E-Devlet, E-Nabız	17	5.3
	E-Devlet, Mhrs	47	14.7
	E-Nabız, Mhrs	17	5.3
	E-Devlet, E-Nabız, Mhrs	138	43.1
Toplam		320	100

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullandıkları uygulamalara göre dağılımları mevcuttur. Çalışmanın yürütüldüğü çevrim içi formda bu değişken birden fazla seçim yapılacak şekilde sorulmuş olup katılımcıların kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullandıkları uygulamalar sırasıyla %19.4 E-Devlet (n=62), %4.4 E-Nabız (n=14), %7.8 ile Mhrs (n=25), olduğu görülmektedir. Ayrıca en çok seçilen seçenek her üç uygulamanın da olduğu %43.1 E-Devlet, E-Nabız ve Mhrs (n=138) olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada öğrencilerin demografik özelliklerini içeren (cinsiyet, okuduğu bölüm, okuduğu sınıf, sahip olunan teknolojik cihazlar, bu cihazlarla günde ortalama geçirilen süre, kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullanılan uygulamalar) kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada Adanır ve Güven (2022) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu", Çetin ve Gümüş (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" ve Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Dijital Vatandaşlık Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak ve bu özelliklerine göre dijital sağlık okuryazarlığı, dijital yeterlilik ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formunda 4 adet tek yanıtlı çoktan seçmeli soru (cinsiyet, okuduğu bölüm, okuduğu sınıf, sahip olunan teknolojik cihazlarla günde ortalama geçirilen süre) ve 2 adet birden fazla yanıtlı çoktan seçmeli soru (sahip olunan teknolojik cihazlar, kişisel sağlık hizmetlerine erişim için kullanılan uygulamalar) bulunmaktadır. Kişisel Bilgi Formu çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur (Ek 1).

Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu

Araştırmada López-Meneses (2013)'in geliştirdiği ve orijinal ismi "Üniversite Öğrencilerinin Temel Dijital Yeterlilikleri 2.0 - COBADI®" olan ölçeğin, Adanır ve Güven (2022) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu" kullanılmıştır. Çalışmaya göre ölçeğin Türkçe formu 5 faktör ve 29 maddeden oluşmuştur. Faktör 1 Dijital İçerik Geliştirme, Faktör 2 Bilgi ve Veri Okuryazarlığı, Faktör 3 İletişim, Faktör 4 Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi ve Faktör 5 Problem Çözme olarak belirlenmiştir. Ölçek 4'lü Likert tipi değerlendirmeye sahiptir. Ölçeğin değerlendirme puan aralıkları 1.00-1.74 "çok düşük düzey dijital yeterlilik", 1.75-2.49 "düşük düzey dijital yeterlilik", 2.50-3.24 "orta düzey dijital yeterlilik", 3.25-4.00 "yüksek düzey dijital yeterlilik" olarak değerlendirilir. Ölçeğin tamamının güvenirliği için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alfa) .907 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik analizleri Adanır ve Güven (2022) tarafından yapılmış olup, söz konusu çalışmada sonuçlar detaylı biçimde sunulmuştur. Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur (Ek-2).

Yapılan araştırmada ölçeğin tamamı için Croanbach Alpha güvenirlik katsayısı .925 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarında ise Dijital İçerik Geliştirme için .903, Bilgi ve Veri Okuryazarlığı için .894, İletişim için .881, Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi için .726, Problem Çözme için .749 olarak hesaplanmıştır.

Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği

Van Der Vaart ve Drossaert (2017) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi "Dijital Sağlık Okuryazarlığı Aracı" olan ölçeğin, Çetin ve Gümüş (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmaya göre ölçeğin Türkçe formu 6 faktör ve 18 maddeden oluşmuştur. Faktör 1 Bilgi Arama olarak, Faktör 2 Güvenirliliğin Değerlendirilmesi olarak, Faktör 3 İlgi Düzeyini Belirleme olarak, Faktör 4 Yön Bulma Becerileri olarak, Faktör 5 İçerik Ekleme olarak, Faktör 6 Gizliliğin Korunması olarak belirlenmiştir. Ölçek 4'lü Likert tipi değerlendirmeye sahiptir. Ölçeğin değerlendirme puan aralıkları 0-1.99 "düşük dijital sağlık okuryazarlığı", 2.00-2.99 "orta düzey dijital sağlık okuryazarlığı", 3.00-4.00 "yüksek dijital sağlık okuryazarlığı" olarak değerlendirilir. Ölçeğin tamamının güvenirliği için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alfa) .896 olarak hesaplanmıştır. Geçerlilik ve güvenirliliği Çetin ve Gümüş (2023) tarafından çalışmalarında rapor edilmiştir. Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur (Ek-3).

Yapılan araştırmada ölçeğin tamamı için Croanbach Alpha güvenirlik katsayısı .628 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarında ise Bilgi arama için .442, Güvenirliliğin değerlendirilmesi için .587, İlgi düzeyini belirleme için .454, Yön bulma becerileri için .178, İçerik ekleme için .646, Gizliliğin korunması için .450 olarak hesaplanmıştır.

Dijital Vatandaşlık Ölçeği

Choi vd. (2017) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi "Dijital Vatandaşlık Ölçeği" olan ölçeğin Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Dijital Vatandaşlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmaya göre ölçeğin Türkçe formu 5 faktör ve 18 maddeden oluşmuştur. Faktör 1 İnternette Siyasi Aktivizm olarak, Faktör 2 Teknik Beceriler olarak, Faktör 3 Yerel ve Küresel Farkındalık olarak, Faktör 4 Eleştirel Bakış Açısı olarak, Faktör 5 İnternette Fikirlerini İfade Etmek olarak belirlenmiştir. Ölçek 7'li Likert tipi değerlendirmeye sahiptir. Ölçeğin değerlendirme puan aralıkları 1.00-2.99 "düşük düzey dijital vatandaşlık", 3.00-4.99 "orta düzey dijital vatandaşlık", 5.00-7.00 "yüksek düzey dijital vatandaşlık" olarak değerlendirilir. Ölçeğin tamamının güvenirliği için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alfa) .870 olarak hesaplanmıştır. Geçerlilik ve güvenirliliği Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından çalışmalarında rapor edilmiştir. Dijital Vatandaşlık Ölçeği çalışmanın ekler bölümünde sunulmuştur (Ek-4).

Yapılan araştırmada ölçeğin tamamı için Croanbach Alpha güvenirlik katsayısı .909 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarında ise İnternette Siyasi Aktivizm için .809, Teknik Beceriler için .913, Yerel ve Küresel Farkındalık için .745, Eleştirel Bakış Açısı için .825, İnternette Fikirlerini İfade Etmek için .703 olarak hesaplanmıştır.

Süreç

Yapılan araştırmada öncelikle Üniversite Etik Kurulundan izin alınmıştır (Ek-5). Daha sonra araştırmanın yürütüleceği Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO'da yetkililerle görüşülüp araştırma hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra Web tabanlı anket uygulamaları için kullanılan Google-Form'da oluşturulan ankette, araştırmacı tarafından oluşturulan demografik özellikleri içeren kişisel bilgi formu, "Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu", "Dijital Vatandaşlık Ölçeği" ve "Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" ölçeklerindeki maddeler yer alacak şekilde çevrim içi form oluşturulmuştur.

Anket tamamlandıktan sonra gerekli kontroller yapılmış ve yaklaşık dört hafta boyunca örneklem grubunda yer alan 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Güz Yarıyılı'nda Mardin Artuklu Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO'da öğrenim gören İlk ve Acil Yardım,

Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama, Yaşlı Bakımı ve Evde Hasta Bakımı programlarında okuyan öğrencilerden veri toplanmıştır. Son aşamada ise toplanan veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular kıyaslanarak sonuçlar raporlandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini ve parametrik testlerin uygulanabilirliğini değerlendirmek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmıştır. Test sonuçları, çoğu değişkenin normal dağılım özelliği taşıdığını ortaya koymuştur. Anlamlılık düzeyi 0.05'ten büyük olan değişkenler normal dağılım gösterirken ($p>0.05$), 0.05'ten küçük olan değişkenlerde ($p<0.05$) çarpıklık (skewness) değerleri incelenmiştir. Çarpıklık değerlerinin -1.5 ile +1.5 aralığında olması, söz konusu verilerin normale yakın bir dağılım sergilediğini göstermektedir (Büyüköztürk, 2012). Veri analiz sürecinde betimsel istatistik (descriptive statistics) yöntemleri kullanılarak frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki anlamlı farklılıkları belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi (independent samples t-test), tek yönlü varyans analizi (anova), Pearson korelasyon katsayısı ve regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca aracı etki analizi için SPSS Hayes Process Makro'su kullanılmıştır. Böylece dijital yeterliliğin dijital sağlık okuryazarlığı ile dijital vatandaşlık arasındaki ilişkide aracı etkisi incelenmiştir. Bu tekniğin kullanılması, kullanıcıların basit bir komutla aracı modelleri analiz etmelerini sağlamaktadır (Preacher & Hayes, 2004). Tablo 5'te üniversite öğrencileri dijital yeterlikler ölçeğinin normallik sonuçları verilmiştir.

Tablo 5. *Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
Dijital içerik geliştirme	320	1.00	4.00	1.72	.66	.998	.597
Bilgi ve veri okuryazarlığı	320	1.00	4.00	2.74	.73	-.170	-.829
İletişim	320	1.00	4.00	3.26	.82	-.876	-.261
Üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi	320	1.00	4.00	2.02	.71	.596	-.120
Problem çözme	320	1.00	4.00	2.32	.86	,218	-.866
Ölçek Toplamı	320	1.00	4.00	2.36	.55	.260	-.077

Tablo 5'te üniversite öğrencilerine uygulanan dijital yeterlikler ölçeği ile bu ölçeğin alt boyutlarına ilişkin katılımcı sayısı, minimum ve maksimum puanlar, ortalama değerler, standart sapmalar ile çarpıklık ve basıklık katsayıları sunulmuştur. Normallik durumunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık

değerinin -.876 ile .998 arasında basıklık değerinin ise -.866 ile .597 arasında değiştiği görülmüştür. Tabachnick ve Fidell'in (2013) belirttiği üzere, bu değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Tablo 6'da dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin normallik sonuçları verilmiştir.

Tablo 6. *Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
Bilgi arama	320	1.00	4.00	1.93	.81	.725	-.150
Güvenirliliğin değerlendirilmesi	320	1.00	4.00	2.55	.97	-.059	-1.055
İlgi düzeyini belirleme	320	1.00	4.00	1.93	.81	.709	-.085
Yön bulma becerileri	320	1.00	4.00	2.28	.58	.118	.090
İçerik ekleme	320	1.00	4.00	1.86	.85	,957	.261
Gizliliğin korunması	320	1.00	4.00	2.22	.51	-,056	.400
Ölçek Toplamı	320	1.00	4.00	2.13	.40	.289	.380

Tablo 6'da üniversite öğrencilerine uygulanan dijital sağlık okuryazarlık ölçeği ile bu ölçeğin alt boyutlarına ilişkin katılımcı sayısı, minimum ve maksimum puanlar, ortalama değerler, standart sapmalar ile çarpıklık ve basıklık katsayıları sunulmuştur. Normallik durumunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık değeri -.059 ile .957 arasında basıklık değeri ise -1.055 ile .400 arasında değiştiği görülmüştür. Tabachnick ve Fidell'in (2013) belirttiği üzere, bu değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Tablo 7'de dijital vatandaşlık ölçeğinin normallik sonuçları verilmiştir.

Tablo 7. *Dijital Vatandaşlık Ölçeğinin Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Çarpıklık	Basıklık
İnternette siyasi aktivizm	320	1.00	7.00	4.39	1.53	-.576	-.669
Teknik beceriler	320	1.00	7.00	4.97	1.95	-.642	-.834
Yerel ve küresel farkındalık	320	1.00	7.00	4.26	1.88	-.148	-1.084
Eleştirel bakış açısı	320	1.00	7.00	4.01	1.83	.021	-1.049
İnternette fikirlerini ifade etmek	320	1.00	7.00	3.90	1.73	-,091	-1.087
Ölçek Toplamı	320	1.00	7.00	4.36	1.35	-.500	-.280

Tablo 7'de üniversite öğrencilerine uygulanan dijital vatandaşlık ölçeği ile bu ölçeğin alt boyutlarına ilişkin katılımcı sayısı, minimum ve maksimum puanlar, ortalama değerler, standart sapmalar ile çarpıklık ve basıklık katsayıları sunulmuştur. Normallik durumunu değerlendirmek amacıyla çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmıştır. Çarpıklık değeri -.0642 ile .021 arasında basıklık değeri ise -1.087 ile -.280 arasında değiştiği görülmüştür Tabachnick ve Fidell'in (2013) belirttiği üzere, bu değerlerin -1.5 ile +1.5 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir.

Araştırmacı Rolü

Araştırmacı öğrencileri ölçekler konusunda bilgilendirme, ankete katılım süreçlerinin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi, verileri toplama ve elde edilen verilerin doğru bir şekilde analiz edilmesi ve raporlandırılmasını sağlamıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Yapılan bu nicel araştırma yöntemli çalışmada alınmış geçerlik ve güvenirlik önlemleri (Topu vd., 2013):

- Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile veri toplama sürecine dair ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.
- Elde edilen verilerin analizine ilişkin aşamalar ve kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.
- Araştırmanın evreni ve örneklemi tanımlanmış, örneklemin belirlenme yöntemi ve sahip olduğu temel özellikler detaylandırılmıştır.
- Kullanılan araştırma yöntemi açıklanarak, ilgili alan yazın ile ilişkilendirilmiştir.
- Çalışmanın uygulama aşamaları sürece dayalı olarak tanımlanmıştır.
- Katılımcıların gönüllülük esasına göre araştırmaya dahil edildiği belirtilmiştir.
- Araştırmacının çalışmadaki konumu ve rolü açıklanarak sürece nasıl dâhil olduğu ifade edilmiştir.
- Çalışmanın geçerliliğinin artması güvenirliğini de arttıracağı için çalışmanın geçerliği artırılmıştır.

DÖRDÜNCÜBÖLÜM

Bulgular

Bu bölümde, veri toplama araçları ile elde edilen veriler analiz edilerek araştırmanın bulgularına yer verilmiştir. Araştırma sorularını yanıtlamak amacıyla elde edilen veriler, her bir soruya karşılık gelen başlıklar altında incelenmiş ve yorumlanmıştır.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlığı düzeylerini ortaya koymak amacıyla betimsel istatistik analizlerinden yararlanılmıştır. Bu kapsamda, ilgili ölçeklerin genel puanları ve alt boyutlarına ait ortalama değerler dikkate alınarak öğrencilerin düzeyleri değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerden dijital yeterlikler ölçeği aracılığıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerine ait elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. *Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Düzey
Dijital içerik geliştirme	320	1.00	4.00	1.72	.66	Çok Düşük
Bilgi ve veri okuryazarlığı	320	1.00	4.00	2.74	.73	Orta
İletişim	320	1.00	4.00	3.26	.82	Yüksek
Üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi	320	1.00	4.00	2.02	.71	Düşük
Problem çözme	320	1.00	4.00	2.32	.86	Düşük
Ölçek Toplamı	320	1.00	4.00	2.36	.55	Düşük

Tablo 8 incelediğinde dijital yeterlikler ölçeğinin toplam puan ortalaması ($\overline{X}$ =2.36) olup düşük düzeyde, alt boyutlarda ise en yüksek ortalama puan iletişim alt boyutunda ($\overline{X}$ =3.26) olup yüksek düzeyde, en düşük ortalama puan dijital içerik geliştirme alt boyutunda ($\overline{X}$ =1.72) olup çok düşük düzeyde gerçekleşmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında, bilgi ve veri okuryazarlığı ortalama puanı ($\overline{X}$ =2.74) olup orta düzeyde, üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi ortalama puanı ($\overline{X}$ =2.02) olup düşük düzeyde ve problem çözme ortalama puanı ($\overline{X}$ =2.32) olup düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında detaylı sonuçlar elde edebilmek için dijital yeterlikler ölçeğinin alt boyutlarındaki maddelerin betimsel analizi yapılmıştır. Tablo 9'da dijital yeterlikler ölçeğinin dijital içerik geliştirme alt boyutundaki maddelerin betimsel analizine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 9. *Dijital İçerik Geliştirme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Dijital İçerik Geliştirme	Araçlar ve/veya sosyal yazılım uygulamaları (Gloster, Picmonkey, Canva, Animoto ...) kullanarak görüntü dosyalarıyla çalışma yapabilirim.	1.79	.82
	Bloglarda bulunan içeriği analiz etmeme ve / veya gezinmeme yardımcı olan sosyal yazılım araçlarıyla çalışma konusunda yetkin hissediyorum (Tagul, Tagxedo, ...).	1.73	.86
	Bazı sosyal yazılım araçlarını (cmaptool, mindomo, text2mindmap, bubbl ...) kullanarak kavram haritaları aracılığıyla bilgileri düzenleyebilir, analiz edebilir ve sentezleyebilirim.	1.64	.82
	İnternette interaktif sunumlar yayınlamak için programları kullanabilirim (Issuu, Prezi, SlideShare, Scribd, vb.).	1.80	.91
	Kendimi bir wiki (wikispace, nirewiki, PbWorks ..., vb.) tasarlama, oluşturma veya değiştirme konusunda yetkin olarak görüyorum.	1.62	.81
	Bloglar tasarlayabilir, oluşturabilir ve değiştirebilirim (örneğin: Blogger, Wordpress vb.).	1.78	.87
	Profesyonel ağlarda gelişme gösterebiliyorum (Linkedin, xing vb.).	1.74	.88
	Forumlara uygun şekilde katılabiliyorum.	1.75	.87
	Sosyal yer imi, etiketleme (del.icio.us, symbaloo, blinklist, ...) kullanmayı biliyorum.	1.72	.87

Tablo 9 incelediğinde dijital içerik geliştirme alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "İnternette interaktif sunumlar yayınlamak için programları kullanabilirim (Issuu, Prezi, SlideShare, Scribd, vb.)." ($\overline{X}$ =1.80), en düşük puana sahip maddenin ise "Kendimi bir wiki (wikispace, nirewiki, PbWorks ..., vb.) tasarlama, oluşturma veya değiştirme konusunda yetkin olarak görüyorum." ($\overline{X}$ =1.62) olduğu görülmektedir. Tablo 10'da dijital yeterlikler ölçeğinin bilgi ve veri okuryazarlığı alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 10. *Bilgi ve Veri Okuryazarlığı Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	İnternette farklı tarayıcılarla (Mozilla, Chrome, Opera, Explorer vb.) gezinebiliyorum.	2.79	1.12
	Farklı arama motorlarını (google, ixquick, mashpedia vb.) kullanabiliyorum.	2.95	1.01
	Yerleri aramak için bir dijital haritacılık programıyla (google maps, google earth, vpike, tagzania vb.) çalışmak için nitelikli issediyorum.	2.73	1.06
	Ağdaki belgelerle çalışma (Google drive, Dropbox, Zoho, OneDrive ...) yapabiliyorum.	2.72	.97
	Çalışma zamanımı planlamak için programları nasıl kullanacağımı biliyorum (google takvim vb.).	2.83	1.04

Tablo 10 (*Devamı*)

Diğer insanlarla e-posta yoluyla iletişim kurabilirim.	3.02	1.01
Wiki'leri nasıl kullanacağımı biliyorum (wikipedia, aulawiki21, vb.).	2.21	1.02
Ses kayıtları ve video yayınları (Youtube, Vimeo, vb.) kullanabiliyorum.	3.21	.93
Eğitim platformlarını (Moodle, WebCt, Campus Online, Intranet, Dokeos vb.) kullanabiliyorum.	2.15	.98
Bilgi paylaşımı için QR kodlarını kullanıyorum.	2.85	1.06

Tablo 10 incelediğinde bilgi ve veri okuryazarlığı alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Ses kayıtları ve video yayınları (Youtube, Vimeo, vb.) kullanabiliyorum." ($\overline{X}$ =3.21), en düşük puana sahip maddenin ise "Eğitim platformlarını (Moodle, WebCt, Campus Online, Intranet, Dokeos vb.) kullanabiliyorum." ($\overline{X}$ =2.15) olduğu görülmektedir. Tablo 11'de dijital yeterlikler ölçeğinin iletişim alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 11. *İletişim Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
İletişim	Sohbeti diğer insanlarla etkileşim kurmak için kullanıyorum.	3.18	.93
	Anlık mesajlaşmayı diğer insanlarla iletişim aracı olarak kullanıyorum.	3.29	.89
	Sosyal ağlara katılan diğer insanlarla iletişim kurabiliyorum (Facebook, Twitter, Instagram vb.).	3.33	.92

Tablo 11 incelediğinde iletişim alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Sosyal ağlara katılan diğer insanlarla iletişim kurabiliyorum (Facebook, Twitter, Instagram vb.)." ($\overline{X}$ =3.33), en düşük puana sahip maddenin ise "Sohbeti diğer insanlarla etkileşim kurmak için kullanıyorum." ($\overline{X}$ =3.18) olduğu görülmektedir. Tablo 12'de dijital yeterlikler ölçeğinin üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 12. *Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Üniversite gazetesini okuyorum.	1.68	.90
	Üniversitenin sosyal ağlarını takip ediyorum.	2.57	1.02
	Üniversite e-postasını kullanıyorum.	1.77	.90
	Üniversitenin sanal eğitim platformunu kullanıyorum.	2.08	1.02

Tablo 12 incelediğinde üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Üniversitenin sosyal ağlarını takip ediyorum.)." ($\overline{X}$ =2.57), en düşük ortalama puan alan maddenin ise "Üniversite gazetesini okuyorum." ($\overline{X}$ =1.68) olduğu görülmektedir. Tablo 13'te dijital yeterlikler problem çözme alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 13. *Problem Çözme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Problem Çözme	Bir uygulamanın kullanımı hakkındaki sorunları birlikte çözüp çözemeyeceğimizi görmek için bir arkadaşımla konuşuyorum.	2.66	1.04
	Çevrim içi eğitimler arıyorum ve kendi başıma çözmeye çalışıyorum.	2.32	1.08
	Eğitmene bir ağ iletişim kanalı aracılığıyla danışıyorum.	2.15	1.04

Tablo 13 incelediğinde problem çözme alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Bir uygulamanın kullanımı hakkındaki sorunları birlikte çözüp çözemeyeceğimizi görmek için bir arkadaşımla konuşuyorum.)." ($\overline{X}$ =2.66), en düşük puana sahip maddenin ise "Eğitmene bir ağ iletişim kanalı aracılığıyla danışıyorum." ($\overline{X}$ =2.15) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerden dijital vatandaşlık ölçeği aracılığıyla toplanan veriler analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerine ait bilgiler Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. *Dijital Vatandaşlık Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Düzey
İnternette siyasi aktivizm	320	1.00	7.00	4.39	1.53	Orta
Teknik beceriler	320	1.00	7.00	4.97	1.95	Orta
Yerel ve küresel farkındalık	320	1.00	7.00	4.26	1.88	Orta
Eleştirel bakış açısı	320	1.00	7.00	4.01	1.83	Orta
İnternette fikirlerini ifade etmek	320	1.00	7.00	3.90	1.73	Orta
Ölçek Toplamı	320	1.00	7.00	4.36	1.35	Orta

Tablo 14 incelediğinde dijital vatandaşlık ölçeğinin toplam puan ortalaması ($\overline{X}$ =4.36), ölçeğin alt boyutlarında ise en yüksek ortalama puan teknik beceriler alt boyutunda ($\overline{X}$ =4.97) olup orta düzeyde, en düşük ortalama puan internette fikirlerini ifade etmek alt boyutunda ($\overline{X}$ =3.90) olup orta düzeyde gerçekleşmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında, internette siyasi aktivizm ortalama puanı ($\overline{X}$ =4.39) olup orta düzeyde, yerel ve küresel farkındalık ortalama puanı ($\overline{X}$ =4.26) olup orta düzeyde ve eleştirel bakış açısı ortalama puanı ($\overline{X}$ =4.01) olup orta düzeyde gerçekleşmiştir.

Araştırma kapsamında detaylı sonuçlar elde edebilmek için dijital vatandaşlık ölçeğinin alt boyutlarında yer alan maddelerin betimsel istatistik analizi yapılmıştır. Tablo 15'te dijital vatandaşlık ölçeğinin internette siyasi aktivizm alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel istatistiklere ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 15. *İnternette Siyasi Aktivizm Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
İnternette Siyasi Aktivizm	Yerel, yaşadığım şehir ya da okulla ilgili konular hakkında politik buluşmalara ya da halk toplantılarına çevrim içi olarak (internet üzerinden) katılırım.	3.89	2.25
	Yerel, ulusal ya da küresel meseleleri çözmek için diğer insanlarla internet üzerinden çalışma yürütürüm.	4.05	2.22
	Sosyal, kültürel, politik veya ekonomik konularda internet üzerinden imza kampanyaları düzenlerim.	4.67	2.08
	Politik ya da sosyal meselelerle ilgili görüşlerimi internet üzerinden düzenli olarak paylaşırım.	4.42	2.15
	Politik ve sosyal hususlara ilişkin olarak baskın görüşlere veya statükoya karşı çıkmak için kendi görüşlerimi internet ortamında açıklarım.	4.55	2.12
	Politik ve sosyal konularla ilgilenen internet gruplarına üyeyimdir.	4.81	2.02

Tablo 15 incelediğinde internette siyasi aktivizm alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Politik ve sosyal konularla ilgilenen internet gruplarına üyeyimdir." ($\overline{X}$ =4.81), en düşük düşük puana sahip maddenin ise "Yerel, yaşadığım şehir ya da okulla ilgili konular hakkında politik buluşmalara ya da halk toplantılarına çevrim içi olarak (internet üzerinden) katılırım." ($\overline{X}$ =3.89) olduğu görülmektedir. Tablo 16'da dijital vatandaşlık ölçeğinin teknik beceriler alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 16. *Teknik Beceriler Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Teknik Beceriler	İhtiyacım olan bilgiyi bulmak için interneti kullanabilirim.	5.01	2.21
	Benim için faydalı olan uygulamaları internetten bulabilir ve indirebilirim.	5.02	2.15
	Amaçlarıma ulaşmak için dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanabilirim.	5.15	2.22
	Dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanarak ne zaman istersem internete erişebilirim.	4.74	2.20

Tablo 16 incelediğinde teknik beceriler alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Amaçlarıma ulaşmak için dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanabilirim." ($\overline{X}$ =5.15), en düşük puana sahip maddenin ise "Dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanarak ne zaman istersem internete erişebilirim." ($\overline{X}$ =4.74) olduğu görülmektedir.

Tablo 17'de dijital vatandaşlık ölçeğinin yerel ve küresel farkındalık alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 17. *Yerel ve Küresel Farkındalık Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Yerel ve Küresel Farkındalık	Politik ya da sosyal konularda interneti kullanarak daha çok bilgi edinirim.	4.39	2.11
	İnternet kullanımı aracılığıyla küresel meseleler ile ilgili daha fazla farkındalık sahibiyim.	4.15	2.10

Tablo 17 incelediğinde yerel ve küresel farkındalık alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Politik ya da sosyal konularda interneti kullanarak daha çok bilgi edinirim." ($\overline{X}$ =4.39), en düşük puana sahip maddenin ise "İnternet kullanımı aracılığıyla küresel meseleler ile ilgili daha fazla farkındalık sahibiyim." ($\overline{X}$ =4.15) olduğu görülmektedir. Tablo 18'da dijital vatandaşlık ölçeğinin eleştirel bakış açısı alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 18. *Eleştirel Bakış Açısı Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Eleştirel Bakış Açısı	Adaletsiz ya da haksız olduğunu düşündüğüm bir şeyi değiştirmek için çevrim içi (internet üzerinden) katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	4.09	2.12
	Politik ya da sosyal konulara dahil olmak için çevrim içi katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	3.99	2.14
	Çevrim içi katılımın internet dışındaki (sosyal ya da politik olaylara) katılımı da teşvik ettiğini düşünüyorum.	3.95	2.14

Tablo 18 incelediğinde eleştirel bakış açısı alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Adaletsiz ya da haksız olduğunu düşündüğüm bir şeyi değiştirmek için çevrim içi (internet üzerinden) katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum." ($\overline{X}$ =4.09), en düşük düşük puana sahip maddenin ise "Çevrim içi katılımın internet dışındaki (sosyal ya da politik olaylara) katılımı da teşvik ettiğini düşünüyorum." ($\overline{X}$ =3.95) olduğu görülmektedir. Tablo 19'de dijital vatandaşlık ölçeğinin internette fikirlerini ifade etmek alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 19. *İnternette Fikirlerini İfade Etmek Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	Mümkün olduğunda, ziyaret ettiğim haber sitelerinde, bloglarda veya sosyal medya sitelerinde insanların yazdıklarına yorumlar yaparım.	3.95	2.19
	Çevrim içi ortamlarda (İnternet aracılığı ile) insanlarla iş birliği yapmaktan çevrimdışı ortamlara göre daha çok keyif alırım.	3.91	2.18
	Düşüncelerimi, hislerimi, görüşlerimi ifade etmek için internette özgün mesaj, ses, görüntü ya da videolar paylaşırım.	3.87	2.16

Tablo 19 incelediğinde internette fikirlerini ifade etmek alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Mümkün olduğunda, ziyaret ettiğim haber sitelerinde, bloglarda veya sosyal medya sitelerinde insanların yazdıklarına yorumlar yaparım." ($\overline{X}$ =3.95), en düşük

düşük puana sahip maddenin ise "Düşüncelerimi, hislerimi, görüşlerimi ifade etmek için internette özgün mesaj, ses, görüntü ya da videolar paylaşırım." ($\overline{X}$=3.87) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri

Öğrencilerinden dijital sağlık okuryazarlığı ölçeği aracılığıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlığı düzeylerine ait elde edilen bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20. *Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği Betimsel İstatistik Sonuçları*

Boyutlar	n	Min.	Max.	$\overline{X}$	ss	Düzey
Bilgi arama	320	1.00	4.00	1.93	.81	Düşük
Güvenirliliğin değerlendirilmesi	320	1.00	4.00	2.55	.97	Orta
İlgi düzeyini belirleme	320	1.00	4.00	1.93	.81	Düşük
Yön bulma becerileri	320	1.00	4.00	2.28	.58	Orta
İçerik ekleme	320	1.00	4.00	1.86	.85	Düşük
Gizliliğin korunması	320	1.00	4.00	2.22	.51	Orta
Ölçek Toplamı	320	1.00	3.39	2.13	.40	Orta

Tablo 20 incelediğinde dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin toplam puan ortalaması ($\overline{X}$=2.13) olup orta düzeyde, ölçeğin alt boyutlarında ise en yüksek ortalama puan güvenirliliğin değerlendirilmesi alt boyutunda ($\overline{X}$=2.55) olup orta düzeyde, en düşük ortalama puan içerik ekleme alt boyutunda ($\overline{X}$=1.86) olup düşük düzeyde olarak gerçekleşmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutlarında, bilgi arama ortalama puanı ($\overline{X}$=1.93) olup düşük düzeyde, ilgi düzeyini belirleme ortalama puanı ($\overline{X}$=1.93) olup düşük düzeyde, yön bulma becerileri ortalama puanı ($\overline{X}$=2.28) olup orta düzeyde, gizliliğin korunması ortalama puanı ($\overline{X}$=2.22) olup orta düzeyde gerçekleşmiştir. Araştırma kapsamında detaylı sonuçlar elde edebilmek için dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin alt boyutlarında yer alan maddelerin betimsel istatistik analizi yapılmıştır. Tablo 21'de dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin bilgi arama alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel istatistiklere ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 21. *Bilgi Arama Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Bilgi Arama	Bulduğunuz tüm bilgiler arasından seçim yapmak	2.05	1.30
	Aradığınız bilgiyi bulmak için doğru kelimeleri veya arama sorgusunu kullanmak	1.68	0.95
	Tam olarak aradığınız bilgiyi bulmak	2.09	1.27

Tablo 21 incelediğinde bilgi arama alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Tam olarak aradığınız bilgiyi bulmak" ($\overline{X}$=2.09), en düşük puana sahip maddenin ise "Aradığınız bilgiyi bulmak için doğru kelimeleri veya arama sorgusunu kullanmak" ($\overline{X}$=1.68) olduğu görülmektedir. Tablo 22'de dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin güvenirliliğin

değerlendirilmesi alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 22. *Güvenirliliğin Değerlendirilmesi Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	Bilgilerin güvenilir olup olmadığına karar vermek	2.73	1.34
	Bilgilerin ticari çıkarlarla (örn. ürünü pazarlamaya çalışanlar tarafından) yazılıp yazılmadığına karar vermek	2.70	1.31
	Farklı web sitelerinin aynı bilgiyi sağlayıp sağlamadıklarını kontrol etmek	2.23	1.28

Tablo 22 incelediğinde güvenirliliğin değerlendirilmesi alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Bilgilerin güvenilir olup olmadığına karar vermek" ($\overline{X}$ =2.73), en düşük puana sahip maddenin ise "Farklı web sitelerinin aynı bilgiyi sağlayıp sağlamadıklarını kontrol etmek" ($\overline{X}$ =2.23) olduğu görülmektedir. Tablo 23'te dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin ilgi düzeyini belirleme alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 23. *İlgi Düzeyini Belirleme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
İlgi Düzeyini Belirleme	Bulduğunuz bilgilerin sizin için uygulanabilir olup olmadığına karar vermek	1.84	1.13
	Bulduğunuz bilgileri günlük yaşamınızda uygulamak	1.81	1.15
	Bulduğunuz bilgileri sağlığınızla ilgili kararlarınızda (örn. beslenme, tedavi veya doktor görüşü alıp almamak gibi) kullanmaya karar vermek	2.16	1.26

Tablo 23 incelediğinde ilgi düzeyini belirleme alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Bulduğunuz bilgileri sağlığınızla ilgili kararlarınızda (örn. beslenme, tedavi veya doktor görüşü alıp almamak gibi) kullanmaya karar vermek" ($\overline{X}$ =2.16), en düşük puana sahip maddenin ise "Bulduğunuz bilgileri günlük yaşamınızda uygulamak" ($\overline{X}$ =1.81) olduğu görülmektedir. Tablo 24'te dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin yön bulma becerileri alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 24. *Yön Bulma Becerileri Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Yön Bulma Becerileri	Bir web sitesinde veya internette nerede olduğunuzun izini kaybeder misiniz?	2.30	0.91
	Bir önceki sayfaya nasıl döneceğinizi bilemediğiniz olur mu?	2.24	0.77
	Bir şeye tıklayıp beklediğinizden farklı bir şey gördüğünüz olur mu?	2.31	1.14

Tablo 24 incelediğinde yön bulma becerileri alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Bir şeye tıklayıp beklediğinizden farklı bir şey gördüğünüz olur mu?" ($\overline{X}$ =2.31), en düşük puana sahip maddenin ise "Bir önceki sayfaya nasıl döneceğinizi bilemediğiniz olur

mu?" ($\overline{X}$ =2.24) olduğu görülmektedir. Tablo 25'te dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin içerik ekleme alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 25. *İçerik Ekleme Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
İçerik ekleme	Sorunuzu veya sağlıkla ilgili endişenizi açık ve net bir şekilde dile getirmek	1.88	1.12
	Görüş, düşünce veya duygularınızı yazılı olarak ifade etmek	1.81	1.10
	İnsanlara mesajınızı tam olarak ne demek istediğinizi anlayacakları şekilde yazmak	1.90	1.12

Tablo 25 incelediğinde içerik ekleme alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "İnsanlara mesajınızı tam olarak ne demek istediğinizi anlayacakları şekilde yazmak" ($\overline{X}$ =1.90), en düşük puana sahip maddenin ise "Görüş, düşünce veya duygularınızı yazılı olarak ifade etmek" ($\overline{X}$ =1.81) olduğu görülmektedir. Tablo 26'da dijital sağlık okuryazarlığı ölçeğinin gizliliğin korunması alt boyutunda yer alan maddelerin betimsel analizlerine ilişkin veriler sunulmuştur.

Tablo 26. *Gizliliğin Korunması Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Betimsel İstatistiklerine İlişkin Veriler*

Boyut	Madde	$\overline{X}$	ss
Gizliliğin Korunması	Mesajınızı kimlerin okuyabileceğini belirlemekte zorlanır mısınız?	2.28	0.82
	Mesajınızda kasıtlı veya kasıtsız kendi özel bilgilerinizi (adınız, telefon numaranız, adresiniz gibi) paylaşır mısınız?	2.23	0.77
	Mesajınızda kasıtlı veya kasıtsız bir başkasının özel bilgilerini (adınız, telefon numaranız, adresiniz gibi) paylaşır mısınız?	2.15	0.63

Tablo 26 incelediğinde gizliliğin korunması alt boyutundaki en yüksek puana sahip maddenin "Mesajınızı kimlerin okuyabileceğini belirlemekte zorlanır mısınız?" ($\overline{X}$ =2.28), en düşük puana sahip maddenin ise "Mesajınızda kasıtlı veya kasıtsız bir başkasının özel bilgilerini (adınız, telefon numaranız, adresiniz gibi) paylaşır mısınız?" ($\overline{X}$ =2.15) olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğrencilerin dijital yeterlilik, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi ile tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 27'de sunulmuştur.

Tablo 27. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p
Dijital İçerik Geliştirme	Erkek	89	1.84	.72	1.780	318	.077
	Kadın	231	1.68	.63			
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	Erkek	89	2.81	.76	1.058	318	.291
	Kadın	231	2.71	.72			
İletişim	Erkek	89	3.19	.85	-.904	318	.367
	Kadın	231	3.29	.81			
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Erkek	89	2.01	.73	-.058	318	.953
	Kadın	231	2.02	.71			
Problem Çözme	Erkek	89	2.43	.90	.799	318	.425
	Kadın	231	2.35	.84			
Ölçek Toplam	Erkek	89	2.42	.56	1.122	318	.263
	Kadın	231	2.34	.55			

Tablo 27 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.42) ve kadın öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.34) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır. [$t_{(318)}$=-1.122, p>.05].

Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin ölçeğin alt boyutlarında nasıl bir dağılım gösterdiği analiz edildiğinde ise;

- Dijital İçerik Geliştirme alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.84) ve kadın öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri çok düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.68) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=1.780, p>.05].
- Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.81) ve kadın öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.71) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=1.058, p>.05].
- İletişim alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.19) ve kadın öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri yüksek düzeyde ($\overline{X}$ =3.29) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.904, p>.05].
- Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.02) ve kadın öğrencilerin dijital

yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.43) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.058, p>.05].

- Problem Çözme alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.35) ve kadın öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.42) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=.799, p>.05].

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 28. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p
İnternette Siyasi Aktivizm	Erkek	89	4.21	1.49	-1.360	318	.175
	Kadın	231	4.47	1.54			
Teknik Beceriler	Erkek	89	4.88	1.90	-.553	318	.581
	Kadın	231	5.01	1.98			
Yerel ve Küresel Farkındalık	Erkek	89	4.12	1.81	-.822	318	.412
	Kadın	231	4.32	1.91			
Eleştirel Bakış Açısı	Erkek	89	3.77	1.76	-1.435	318	.152
	Kadın	231	4.10	1.86			
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	Erkek	89	3.89	1.70	-.085	318	.933
	Kadın	231	3.91	1.74			
Ölçek Toplam	Erkek	89	4.22	1.36	-1.163	318	.246
	Kadın	231	4.42	1.34			

Tablo 28 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.22) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.42) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-1.163, p>.05].

Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin ölçeğin alt boyutlarında nasıl bir dağılım gösterdiği analiz edildiğinde ise;

- İnternette Siyasi Aktivizm alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.21) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.47) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-1.360, p>.05].
- Teknik Beceriler alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.88) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri yüksek düzeyde ($\overline{X}$ =5.01) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.553, p>.05].

- Yerel ve Küresel Farkındalık alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.12) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.32) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.822, p>.05].
- Eleştirel Bakış Açısı alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.77) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.10) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-1.435, p>.05].
- İnternette Fikirlerini İfade Etmek alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.89) ve kadın öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.91) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.085, p>.05].

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucuna ilişkin bulgular Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 29. *Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p	d
Bilgi Arama	Erkek	89	1.76	.74	-2.339	318	.020	.31
	Kadın	231	2.00	.83				
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	Erkek	89	2.42	.88	-1.484	318	.139	-
	Kadın	231	2.60	1.00				
İlgi Düzeyini Belirleme	Erkek	89	1.99	.74	.835	318	.405	-
	Kadın	231	1.91	.84				
Yön Bulma Becerileri	Erkek	89	2.38	.58	1.888	318	.060	-
	Kadın	231	2.24	.58				
İçerik Ekleme	Erkek	89	1.86	.84	.062	318	.951	-
	Kadın	231	1.85	.86				
Gizliliğin Korunması	Erkek	89	2.25	.58	.745	318	.458	-
	Kadın	231	2.20	.48				
Ölçek Toplam	Erkek	89	2.11	.37	-.457	318	.648	-
	Kadın	231	2.13	.41				

Tablo 29 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.11) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.13) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-.457, p>.05].

Cinsiyet değişkeni açısından öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin ölçeğin alt boyutlarında nasıl bir dağılım gösterdiği analiz edildiğinde ise;

- Bilgi Arama alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.76) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.00) olup arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir [$t_{(318)}$=-2.339, p<.05]. Tespit edilen bu farklılığın etki büyüklüğünü belirlemek için uygulanan Cohen's d formülü sonucunda etki değeri 0.31 olup, düşük düzeyde tespit edilmiştir.
- Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.42) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.62) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=-1.484, p>.05].
- İlgi Düzeyini Belirleme alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.99) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.91) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=.835, p>.05].
- Yön Bulma Becerileri alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.38) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.24) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=1.888, p>.05].
- İçerik Ekleme alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.86) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.85) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=.062, p>.05].
- Gizliliğin Korunması alt boyutunda erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.25) ve kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.20) olup gruplar arasında anlamlı bir fark tespit edilememiştir [$t_{(318)}$=.745, p>.05].

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular; programa istatistikler Tablo 30'da, dijital yeterlilik düzeyleri arasındaki farklılık ise Tablo 31'de sunulmuştur.

Tablo 30. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler*

Ölçek Alt Boyutlar	Okuduğu Program	n	$\overline{X}$	ss
Dijital İçerik Geliştirme	Evde Hasta Bakımı	32	1.78	.62
	İlk ve Acil Yardım	99	1.62	.58
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	1.73	.67
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	1.76	.64
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	1.65	.63
	Yaşlı bakımı	18	2.22	.92
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	Evde Hasta Bakımı	32	2.55	.66
	İlk ve Acil Yardım	99	2.59	.81
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.89	.63
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.91	.71
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.76	.74
	Yaşlı bakımı	18	2.61	.81
İletişim	Evde Hasta Bakımı	32	3.14	.82
	İlk ve Acil Yardım	99	3.11	.90
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	3.42	.73
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	3.28	.81
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	3.32	.83
	Yaşlı bakımı	18	3.14	.76
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Evde Hasta Bakımı	32	2.13	.59
	İlk ve Acil Yardım	99	1.94	.69
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.01	.69
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	1.94	.81
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.20	.72
	Yaşlı bakımı	18	2.11	.92
Problem Çözme	Evde Hasta Bakımı	32	2.32	.79
	İlk ve Acil Yardım	99	2.24	.88
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.45	.82
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.47	.93
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.41	.82
	Yaşlı bakımı	18	2.48	1.02
Ölçek Toplam	Evde Hasta Bakımı	32	2.31	.46
	İlk ve Acil Yardım	99	2.24	.57
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.45	.51
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.44	.54
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.39	.56
	Yaşlı Bakımı	18	2.47	.76

Tablo 30 incelediğinde ölçek toplamında Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$=2.47) ile en yüksek ortalama puana, İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$=2.24) ile en düşük ortalama puana sahiptir. Diğer programlar için Evde Hasta Bakımı programı ($\overline{X}$=2.31), Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$=2.45), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$=2.44), Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$=2.39) puana sahip oldukları görülmektedir.

Dijital yeterlilik ölçeğinin alt boyutlarında;

- Dijital İçerik Geliştirme alt boyutunda Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$=2.22) ile en yüksek ortalama puana, İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$=1.62) ile en düşük ortalama puana sahiptir.

- Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.91) ile en yüksek ortalama puana, Evde Hasta Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.55) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- İletişim alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =3.42) ile en yüksek ortalama puana, İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$ =3.11) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi alt boyutunda Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =2.20) ile en yüksek ortalama puana, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =1.94) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Problem Çözme alt boyutunda Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.48) ile en yüksek ortalama puana, İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$ =2.24) ile en düşük ortalama puana sahiptir.

Tablo 31. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Anlamlı Fark
Dijital İçerik Geliştirme	Gruplar Arası	5.940	5	1.188	2.769	.018	0.05	YB > TDS, İAY, TTP, EHB,TLT
	Gruplar İçi	134.740	314	.429				
	Toplam	140.680	319					
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	Gruplar Arası	7.096	5	1.419	2.703	.021	0.05	TLT> TDS, İAY, TTP, EHB, YB
	Gruplar İçi	164.855	314	.525				
	Toplam	171.951	319					
İletişim	Gruplar Arası	6.146	5	1.229	1.832	.106		
	Gruplar İçi	210.720	314	.671				
	Toplam	216.866	319					
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Gruplar Arası	2.246	5	.449	.876	.498		
	Gruplar İçi	161.078	314	.513				
	Toplam	163.324	319					
Problem Çözme	Gruplar Arası	2.971	5	.594	.795	.554		
	Gruplar İçi	234.556	314	.747				
	Toplam	237.527	319					
Ölçek Toplamı	Gruplar Arası	2.757	5	.551	1.809	.111		
	Gruplar İçi	95.728	314	.305				
	Toplam	98.485	319					

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital yeterlilik düzeylerinin program türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizini sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(5-314)}$ = 1.809, p>0.05).

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Dijital İçerik Geliştirme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir ($F_{(5-314)}$ = 2.769, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Yaşlı Bakımı programının ($\overline{X}$ =2.22) en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğü ise orta düzeyde (η^2 =0.05) olduğu tespit edilmiştir.
- Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir ($F_{(5-314)}$ = 2.703, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda ise Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.91 en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğü ise orta düzeyde (η^2 =0.05) olduğu tespit edilmiştir.
- İletişim alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 1.832, p>0.05).
- Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 876, p>0.05).
- Problem Çözme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 795, p>0.05).

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular; betimsel istatistikler Tablo 32'de, dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki farklılık ise Tablo 33'te sunulmuştur.

Tablo 32. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler*

Ölçek Alt Boyutlar	Okuduğu Program	n	$\overline{X}$	ss
İnternette Siyasi Aktivizm	Evde Hasta Bakımı	32	3.97	1.79
	İlk ve Acil Yardım	99	4.32	1.61
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	4.64	1.26
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	4.69	1.64
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	4.20	1.61
	Yaşlı bakımı	18	3.87	1.63
Teknik Beceriler	Evde Hasta Bakımı	32	4.45	1.97
	İlk ve Acil Yardım	99	4.77	2.15
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	5.57	1.58
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	4.84	1.90
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	4.62	2.16
	Yaşlı bakımı	18	4.06	1.94
Yerel ve Küresel Farkındalık	Evde Hasta Bakımı	32	3.75	1.84
	İlk ve Acil Yardım	99	4.33	1.99
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	4.52	1.70
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	4.39	1.88
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	3.62	1.95
	Yaşlı bakımı	18	4.05	2.12
Eleştirel Bakış Açısı	Evde Hasta Bakımı	32	3.54	1.98
	İlk ve Acil Yardım	99	4.16	1.90
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	4.13	1.64
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	4.22	1.93
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	3.51	1.81
	Yaşlı bakımı	18	3.70	2.16
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	Evde Hasta Bakımı	32	3.67	1.74
	İlk ve Acil Yardım	99	4.03	1.78
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	4.08	1.54
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	3.85	1.98
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	3.31	1.84
	Yaşlı bakımı	18	3.59	1.85
Ölçek Toplam	Evde Hasta Bakımı	32	3.93	1.50
	İlk ve Acil Yardım	99	4.35	1.46
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	4.65	1.02
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	4.47	1.48
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	3.96	1.35
	Yaşlı Bakımı	18	3.86	1.64

Tablo 32 incelediğinde ölçek toplamında Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =4.65) ile en yüksek ortalama puana, Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =3.86) ile en düşük ortalama puana sahiptir. Diğer programlar için Evde Hasta Bakımı programı ($\overline{X}$ =3.93), İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$ =4.35), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =4.47), Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =3.96) puana sahip oldukları görülmektedir.

Dijital vatandaşlık ölçeğinin alt boyutlarında;

- İnternette Siyasi Aktivizm alt boyutunda Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =4.69) ile en yüksek ortalama puana, Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =3.87) ile en düşük ortalama puana sahiptir.

- Teknik Beceriler alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =5.57) ile en yüksek ortalama puana Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =4.06) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Yerel ve Küresel Farkındalık alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =4.52) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =3.62) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Eleştirel Bakış Açısı alt boyutunda Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =4.22) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =3.51) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- İnternette Fikirlerini İfade Etmek alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =4.08) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =3.31) ile en düşük ortalama puana sahiptir.

Tablo 33. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Anlamlı Fark
İnternette Siyasi Aktivizm	Gruplar Arası	21.851	5	4.370	1.879	.098		
	Gruplar İçi	730.110	314	2.325				
	Toplam	751.961	319					
Teknik Beceriler	Gruplar Arası	71.793	5	14.359	3.912	.002	0.06	TDS > TLT, İAY, TTP, EHB, YB
	Gruplar İçi	1152.450	314	3.670				
	Toplam	1224.243	319					
Yerel ve Küresel Farkındalık	Gruplar Arası	29.828	5	5.966	1.698	.135		
	Gruplar İçi	1103,060	314	3.513				
	Toplam	1132.888	319					
Eleştirel Bakış Açısı	Gruplar Arası	21.183	5	4.237	1.258	.282		
	Gruplar İçi	1057.212	314	3.367				
	Toplam	1078.394	319					
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	Gruplar Arası	18.855	5	3.771	1.265	.279		
	Gruplar İçi	936.012	314	2.981				
	Toplam	954.867	319					
Ölçek Toplamı	Gruplar Arası	25.287	5	5.057	2.847	.016	0.05	TDS > YB, İAY, TTP, EHB,TLT
	Gruplar İçi	557.719	314	1.776				
	Toplam	583.005	319					

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital vatandaşlık düzeylerinin program türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($F_{(5-314)}$ = 2.847, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =4.65) en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğü ise orta düzeyde (η^2 =0.05) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- İnternette Siyasi Aktivizm alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 1.879, p>0.05).
- Teknik Beceriler alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir ($F_{(5-314)}$ = 3.912, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda ise Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =5.57) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğü ise orta düzeyde (η^2 =0.06) olduğu tespit edilmiştir.
- Yerel ve Küresel Farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 1.698, p>0.05).
- Eleştirel Bakış Açısı alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 1258, p>0.05).
- İnternette Fikirlerini İfade Etmek alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)}$ = 1265, p>0.05).

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular; betimsel istatistikler Tablo 34'te, dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasındaki farklılık ise Tablo 35'te sunulmuştur.

Tablo 34. *Öğrencilerin Okudukları Program Değişkenine Ait Betimleyici İstatistiklere İlişkin Veriler*

Ölçek Alt Boyutlar	Okuduğu Program	n	$\overline{X}$	ss
Bilgi Arama	Evde Hasta Bakımı	32	1.84	.87
	İlk ve Acil Yardım	99	1.96	.83
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	1.92	.74
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.19	.92
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	1.65	.72
	Yaşlı bakımı	18	2.11	.90
Güvenirliliğin	Evde Hasta Bakımı	32	2.57	.83
Değerlendirilmesi	İlk ve Acil Yardım	99	2.61	0.98
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.70	.88
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.38	1.11
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.25	1.09
	Yaşlı bakımı	18	2.00	1.03
İlgi Düzeyini	Evde Hasta Bakımı	32	1.82	.86
Belirleme	İlk ve Acil Yardım	99	1.94	.79
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	1.99	.75
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	1.90	.91
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	1.81	0.86
	Yaşlı bakımı	18	1.88	1.05
Yön Bulma	Evde Hasta Bakımı	32	2.27	.54
Becerileri	İlk ve Acil Yardım	99	2.31	.58
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.27	.59
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.28	.54
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.17	.59
	Yaşlı bakımı	18	2.33	.76
İçerik Ekleme	Evde Hasta Bakımı	32	2.02	1.03
	İlk ve Acil Yardım	99	1.95	.89
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	1.73	0.73
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	1.73	0.54
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	1.80	.95
	Yaşlı bakımı	18	2.14	1.08
Gizliliğin	Evde Hasta Bakımı	32	2.21	.49
Korunması	İlk ve Acil Yardım	99	2.22	.50
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.24	.45
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.13	.69
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	2.16	.60
	Yaşlı bakımı	18	2.27	.57
Ölçek Toplam	Evde Hasta Bakımı	32	2.12	.43
	İlk ve Acil Yardım	99	2.16	.44
	Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik	114	2.14	.32
	Tıbbi Laboratuvar Teknikleri	28	2.10	.39
	Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama	29	1.97	.42
	Yaşlı Bakımı	18	2.12	.54

Tablo 34 incelediğinde ölçek toplamında İlk ve Acil Yardım programı ($\overline{X}$ =2.16) ile en yüksek ortalama puana, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =1.97) ile en düşük ortalama puana sahiptir. Diğer programlar için Evde Hasta Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.12), Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =2.14), Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.10), Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.12) puana sahip oldukları görülmektedir.

Dijital sağlık okuryazarlık ölçeğinin alt boyutlarında;

- Bilgi Arama alt boyutunda Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.19) ile en yüksek ortalama puana, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =1.65) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =2.70) ile en yüksek ortalama puana Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.00) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- İlgi Düzeyini Belirleme alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X}$ =1.99) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =1.81) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Yön Bulma Becerileri alt boyutunda Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.28) ile en yüksek ortalama puana, Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama programı ($\overline{X}$ =2.17) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- İçerik Ekleme alt boyutunda Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.14) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =1.73) ile en düşük ortalama puana sahiptir.
- Gizliliğin Korunması alt boyutunda Yaşlı Bakımı programı ($\overline{X}$ =2.27) ile en yüksek ortalama puana Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı ($\overline{X}$ =2.13) ile en düşük ortalama puana sahiptir.

Tablo 35. *Okudukları Program Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2	Anlamlı Fark
Bilgi Arama	Gruplar Arası	5.004	5	1.001	1.515	.185		
	Gruplar İçi	207.454	314	.661				
	Toplam	212.458	319					
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	Gruplar Arası	11.835	5	2.367	2.556	.028	0.04	TDS > TLT, İAY, TTP, EHB, YB
	Gruplar İçi	290.818	314	.926				
	Toplam	302.652	319					
İlgi Düzeyini Belirleme	Gruplar Arası	1.336	5	.267	.394	.853		
	Gruplar İçi	212,953	314	.678				
	Toplam	214.289	319					
Yön Bulma Becerileri	Gruplar Arası	.524	5	.105	.299	.913		
	Gruplar İçi	110.087	314	.351				

Tablo 35 (*Devamı*)

İçerik Ekleme	Toplam	110.611	319			
	Gruplar Arası	5.493	5	1.099	1.517	.184
	Gruplar İçi	227.383	314	.724		
Gizliliğin Korunması	Toplam	232.876	319			
	Gruplar Arası	.476	5	.095	.352	.881
	Gruplar İçi	85.029	314	.271		
Ölçek Toplamı	Toplam	85.506	319			
	Gruplar Arası	.884	5	.177	1.071	.377
	Gruplar İçi	51.864	314	.165		
	Toplam	52.748	319			

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin program türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(5-314)} = 1.071$, $p>0.05$).

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin öğrenim gördükleri programa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Bilgi Arama alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)} = 1.515$, $p>0.05$).
- Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiştir ($F_{(5-314)} = 2.556$, $p<0.05$). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda ise Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı ($\overline{X} =2.70$) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğü ise alt düzeyde ($\eta^2 =0.04$) olduğu tespit edilmiştir.
- İlgi Düzeyini Belirleme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)} = 394$, $p>0.05$).
- Yön Bulma Becerileri alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)} = 299$, $p>0.05$).
- İçerik Ekleme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)} = 1517$, $p>0.05$).
- Gizliliğin Korunması alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(5-314)} = 352$, $p>0.05$).

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan bağımsız örneklem t testi analiz sonucu Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p	d
Dijital İçerik Geliştirme	1.Sınıf	119	1.61	.63	-2.314	318	.021	.28
	2.Sınıf	201	1.79	.67				
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	1.Sınıf	119	2.73	.75	-.113	318	.910	-
	2.Sınıf	201	2.74	.72				
İletişim	1.Sınıf	119	3.28	.85	.382	318	.703	-
	2.Sınıf	201	3.25	.80				
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	1.Sınıf	119	2.04	.70	.397	318	.691	-
	2.Sınıf	201	2.01	.72				
Problem Çözme	1.Sınıf	119	2.35	.85	.368	318	.713	-
	2.Sınıf	201	2.38	.87				
Ölçek Toplam	1.Sınıf	119	2.33	.55	-.765	318	.445	-
	2.Sınıf	201	2.38	.55				

Tablo 36 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.33) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.38) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-765, p>.05].

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Dijital İçerik Geliştirme alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri çok düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.61) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.79) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir [$t_{(318)}$=-2.314, p<.05]. Tespit edilen bu farklılığın etki büyüklüğü belirlemek için uygulanan Cohen's d formülü sonucunda etki değeri 0.28 olup düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.
- Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.73) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.74) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-.113, p>.05].
- İletişim alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri yüksek düzeyde ($\overline{X}$ =3.28) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri yüksek düzeyde ($\overline{X}$ =3.25)

olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.382, p>.05].

- Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.04) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.01) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.397, p>.05].
- Problem Çözme alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.35) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =2.38) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.368, p>.05].

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan bağımsız örneklem t testi analiz sonucu Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p	d
İnternette Siyasi Aktivizm	1.Sınıf	119	4.67	1.47	2.233	318	.026	.28
	2.Sınıf	201	4.25	1.55				
Teknik Beceriler	1.Sınıf	119	5.12	1.93	1.014	318	.312	-
	2.Sınıf	201	4.89	1.97				
Yerel ve Küresel Farkındalık	1.Sınıf	119	4.37	1.91	.768	318	.443	-
	2.Sınıf	201	4.20	1.86				
Eleştirel Bakış Açısı	1.Sınıf	119	4.19	1.67	1.404	275	.162	-
	2.Sınıf	201	3.90	1.92				
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	1.Sınıf	119	3.96	1.72	.439	318	.661	-
	2.Sınıf	201	3.87	1.73				
Ölçek Toplam	1.Sınıf	119	4.53	1.25	1.691	318	.092	-
	2.Sınıf	201	4.26	1.40				

Tablo 37 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.53) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.26) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-1.691, p>.05].

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıfa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- İnternette Siyasi Aktivizm alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.67) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri

orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.25) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir [$t_{(318)}$=2.233, p<.05]. Tespit edilen bu farklılığın etki büyüklüğü belirlemek için uygulanan Cohen's d formülü sonucunda etki değeri 0.28 olup düşük düzeyde tespit edilmiştir.

- Teknik Beceriler alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri yüksek düzeyde ($\overline{X}$ =5.12) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.89) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=1.014, p>.05].
- Yerel ve Küresel Farkındalık alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.89) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.37) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.768, p>.05].
- Eleştirel Bakış Açısı alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =4.19) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.90) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(275)}$=1.404, p>.05].
- İnternette Fikirlerini İfade Etmek alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.96) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =3.87) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.439, p>.05].

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için yapılan bağımsız örneklem t testi analiz sonucu Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. *Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Okudukları Sınıfa Göre Farklılığı*

Ölçek Alt Boyutları	Grup	n	$\overline{X}$	ss	t	Sd	p	d
Bilgi Arama	1.Sınıf	119	1.95	.80	.327	318	.744	-
	2.Sınıf	201	1.92	.82				
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	1.Sınıf	119	2.78	.89	3.276	318	.001	.40
	2.Sınıf	201	2.41	.99				
İlgi Düzeyini Belirleme	1.Sınıf	119	1.92	.75	-.121	318	.904	-
	2.Sınıf	201	1.93	.85				
Yön Bulma Becerileri	1.Sınıf	119	2.21	.56	-1.560	318	.120	-
	2.Sınıf	201	2.32	.60				

Tablo 38 (*Devamı*)

İçerik Ekleme	1.Sınıf	119	1.83	.88	-.368	318	.713	-
	2.Sınıf	201	1.87	.83				
Gizliliğin Korunması	1.Sınıf	119	2.18	.46	-.881	318	.379	-
	2.Sınıf	201	2.24	.54				
Ölçek Toplam	1.Sınıf	119	2.15	.36	.665	318	.507	-
	2.Sınıf	201	2.12	.42				

Tablo 38 incelendiğinde bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre 1. sınıf öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.15) ve 2. sınıf öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.12) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=.665, p>.05].

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin okudukları sınıfa göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Bilgi Arama alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.95) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.92) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=327, p>.05].
- Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.78) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.41) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir [$t_{(318)}$=3.276, p<.05]. Tespit edilen bu farklılığın etki büyüklüğünü belirlemek için uygulanan Cohen's d formülü sonucunda etki değeri 0.40 olup düşük düzeyde tespit edilmiştir.
- İlgi Düzeyini Belirleme alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.92) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.93) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-.121, p>.05].
- Yön Bulma Becerileri alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.21) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.32) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-1.560, p>.05].
- İçerik Ekleme alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.83) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri düşük düzeyde ($\overline{X}$ =1.87) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-.368, p>.05].

- Gizliliğin Korunması alt boyutunda 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.18) ve 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri orta düzeyde ($\overline{X}$ =2.24) olup gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t_{(318)}$=-.881, p>.05].

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 39'da sunulmuştur.

Tablo 39. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Dijital İçerik Geliştirme	Gruplar Arası	15.001	10	1.500	3.688	.000	0.11
	Gruplar İçi	125.679	309	.407			
	Toplam	140.680	319				
Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	Gruplar Arası	19.003	10	1.900	3.839	.000	0.11
	Gruplar İçi	152.948	309	.495			
	Toplam	171.951	319				
İletişim	Gruplar Arası	19.052	10	1.905	2.976	.001	0.09
	Gruplar İçi	197.814	309	.640			
	Toplam	216.866	319				
Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Gruplar Arası	12.411	10	1.241	2.541	.006	0.08
	Gruplar İçi	150.914	309	.488			
	Toplam	163.324	319				
Problem Çözme	Gruplar Arası	13.609	10	1.361	1.878	.048	0.06
	Gruplar İçi	223.918	309	.725			
	Toplam	237.527	319				
Ölçek Toplamı	Gruplar Arası	13.106	10	1.311	4.743	.000	0.14
	Gruplar İçi	85.379	309	.276			
	Toplam	98.485	319				

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital yeterlilik düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 4.743, p<0.05). Yapılan Post Hoc

testlerinden Tukey testi sonucunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneğinin ($\overline{X}$ =2.84) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise büyük düzeyde (η^2 =0.14) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihaza göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Dijital İçerik Geliştirme alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 3.688, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneği ($\overline{X}$ =2.17) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise büyük düzeyde (η^2 =0.11) olduğu tespit edilmiştir.
- Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda anlamlı farklılık farklılık tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 3.839, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneği ($\overline{X}$ =3.40) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise büyük düzeyde (η^2 =0.11) olduğu tespit edilmiştir.
- İletişim alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 2.976, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği ($\overline{X}$ =3.84) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise normal düzeyde (η^2 =0.09) olduğu tespit edilmiştir.
- Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 2.541, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği ($\overline{X}$ =2.47) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise normal düzeyde (η^2 =0.08) olduğu tespit edilmiştir.
- Problem Çözme alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F_{(10-309)}$ = 1.878, p<0.05). Yapılan Post Hoc testlerinden Tukey testi sonucunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği ($\overline{X}$

=2.91) ile en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu anlamlı farkın etki büyüklüğünün ise normal düzeyde (η^2 =0.06) olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 40'ta sunulmuştur.

Tablo 40. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
İnternette Siyasi Aktivizm	Gruplar Arası	20.402	10	2.040	.862	.862	-
	Gruplar İçi	731.559	309	2.368			
	Toplam	751.961	319				
Teknik Beceriler	Gruplar Arası	43.016	10	4.302	1.125	.343	-
	Gruplar İçi	1181.227	309	3.823			
	Toplam	1224.243	319				
Yerel ve Küresel Farkındalık	Gruplar Arası	26.530	10	2.653	.741	.686	-
	Gruplar İçi	1106.358	309	3.580			
	Toplam	1132.888	319				
Eleştirel Bakış Açısı	Gruplar Arası	36.165	10	3.617	1.072	.383	-
	Gruplar İçi	1042.229	309	3.373			
	Toplam	1078.394	319				
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	Gruplar Arası	36.425	10	3.643	1.225	.274	-
	Gruplar İçi	918.441	309	2.972			
	Toplam	954.867	319				
Ölçek Toplamı	Gruplar Arası	20.718	10	2.072	1.139	.333	-
	Gruplar İçi	562.288	309	1.820			
	Toplam	583.005	319				

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital sağlık vatandaşlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(10-309)}$ =1.139, p>0.05).

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihaza göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- İnternette Siyasi Aktivizm alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)} = .862$, $p>0.05$).
- Teknik Beceriler alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)} = 1.125$, $p>0.05$).
- Yerel ve Küresel Farkındalık alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)} = .741$, $p>0.05$).
- Eleştirel Bakış Açısı alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)} = 1.072$, $p>0.05$).
- İnternette Fikirlerini İfade Etmek alt boyutunda anlamlı gözlenmemiştir ($F_{(10-309)} = 1.225$, $p>0.05$).

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizine ilişkin bulgular Tablo 41'de sunulmuştur.

Tablo 41. *Sahip Oldukları Teknolojik Cihaz Değişkenine Göre Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki Farklılığa İlişkin Tek Yönlü ANOVA Testinin Sonuçları*

Ölçek Alt Boyutlar	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Bilgi Arama	Gruplar Arası	9.371	10	.937	1.426	.168	-
	Gruplar İçi	203.087	309	.657			
	Toplam	212.458	319				
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	Gruplar Arası	6.120	10	.612	.638	.781	-
	Gruplar İçi	296.533	309	.960			
	Toplam	302.652	319				
İlgi Düzeyini Belirleme	Gruplar Arası	7.460	10	.746	1.115	.351	-
	Gruplar İçi	206.829	309	.669			
	Toplam	214.289	319				
Yön Bulma Becerileri	Gruplar Arası	5.441	10	.544	1.599	.106	-
	Gruplar İçi	105.170	309	.340			
	Toplam	110.611	319				

Tablo 41 (*Devamı*)

İçerik Ekleme	Gruplar Arası	4.907	10	.491	.665	.757	-
	Gruplar İçi	227.969	309	.738			
	Toplam	232.876	319				
Gizliliğin Korunması	Gruplar Arası	2.149		.215	.797	.632	
	Gruplar İçi	83.356		.270			
	Toplam	85.506					
Ölçek Toplamı	Gruplar Arası	1.890	10	.189	1.148	.326	-
	Gruplar İçi	50.858	309	.165			
	Toplam	52.748	319				

Farklı programlarda öğrenim gören 320 öğrencinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(10-309)}$ =1.148, p>0.05).

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihaza göre ölçeğin alt boyutlarında farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiğinde ise;

- Bilgi Arama alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = 1.426, p>0.05).
- Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = .638, p>0.05).
- İlgi Düzeyini Belirleme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = 1.115, p>0.05).
- Yön Bulma Becerileri alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = 1.599, p>0.05).
- İçerik Ekleme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = .665, p>0.05).
- Gizliliğin Korunması alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($F_{(10-309)}$ = .797, p>0.05).

Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital yeterlilik ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin detaylı veriler Tablo 42'de sunulmuştur.

Tablo 42. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri İle Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki Korelasyon*

Değişkenler	Dijital Yeterlilik Ölçek Toplamı	Dijital İçerik Geliştirme	Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	İletişim	Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Problem Çözme
Dijital Vatandaşlık Ölçek Toplamı	.179**	-.034	.257**	.288**	.019	.120*
İnternette Siyasi Aktivizm	-.030	-.133*	.057	.120*	-.114*	-.056
Teknik Beceriler	.326**	.047	.402**	.422**	.072	.236**
Yerel ve Küresel Farkındalık	.190**	.047	.234**	.206**	.028	.154**
Eleştirel Bakış Açısı	.183**	.019	.209**	.213**	.111*	.138*
İnternette Fikirlerini İfade Etmek	.067	-.050	.103	.124*	.044	.046

*p < .05

**p <.01

Tablo 42 incelediğinde öğrencilerin dijital yeterlilikleri ile dijital vatandaşlıkları arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (r=.179, p<.01).

Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital yeterlilik ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin detaylı veriler Tablo 43'te sunulmuştur.

Tablo 43. *Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri İle Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki Korelasyon*

Değişkenler	Dijital Yeterlilik Ölçek Toplamı	Dijital İçerik Geliştirme	Bilgi ve Veri Okuryazarlığı	İletişim	Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi	Problem Çözme
Dijital Sağlık Okuryazarlık Ölçek Toplamı	-.163**	-.140*	-.138*	-.043	-.132*	-.117*
Bilgi Arama	-.120*	-.049	-.141*	-.086	-.029	-.107

Tablo 43 (*Devamı*)

Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	-.142*	-.175**	-.109	.052	-.108	-.116*
İlgi Düzeyini Belirleme	-.070	-.064	-.038	-.034	-.112*	-.024
Yön Bulma Becerileri	.027	.013	.020	.028	.040	.005
İçerik Ekleme	-.166**	-.119*	-.150**	-.109	-.151**	-.059
Gizliliğin Korunması	.041	.026	.064	.038	.009	-.034

*p < .05

**p <.01

Tablo 43 incelediğinde öğrencilerin dijital yeterlilikleri ile dijital sağlık okuryazarlıkları arasında negatif yönde ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür (r=-.163, p<.01).

Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital vatandaşlık ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen bulgulara ilişkin detaylı veriler Tablo 44'te sunulmuştur.

Tablo 44. *Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık İle Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki Korelasyon*

Değişkenler	Dijital Vatandaşlık Ölçek Toplamı	İnternette Siyasi Aktivizm	Teknik Beceriler	Yerel ve Küresel Farkındalık	Eleştirel Bakış Açısı	İnternette Fikirlerini İfade Etmek
Dijital Sağlık Okuryazarlık Ölçek Toplamı	.031	.034	-.035	-.018	.062	.087
Bilgi Arama	-.006	.024	-.061	-.073	.041	.032
Güvenirliliğin Değerlendirilmesi	-.142*	.025	.078	.061	.092	.117*
İlgi Düzeyini Belirleme	-.070	.082	-.035	.029	.050	.064
Yön Bulma Becerileri	.027	-.153**	-.123*	-.081	.-095	-.084

Tablo 44 (*Devamı*)

İçerik Ekleme	-.166**	.056	-.020	-.028	.007	.055
Gizliliğin Korunması	.041	.025	.012	.009	.070	.041

*p < .05

**p <.01

Tablo 44 incelediğinde öğrencilerin dijital vatandaşlık ile dijital sağlık okuryazarlıkları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (r=.031, p=.580).

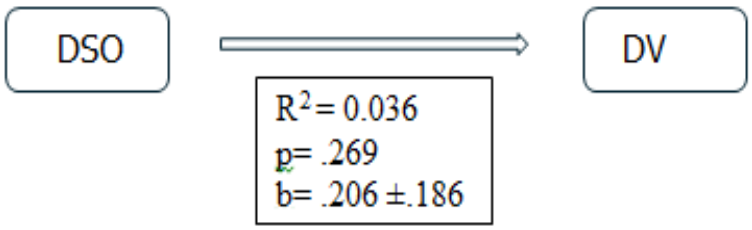
Dijital Sağlık Okuryazarlığı ile Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi

Öğrencilerde dijital sağlık okuryazarlığının (DSO) dijital vatandaşlık (DV) üzerindeki etkisinde, dijital yeterliliğin (DY) aracılık rolü olup olmadığını tespit edebilmek için Hayes ve Preacher (2013) Model 4 temel alınarak veriler analiz edilmiştir. Hayes'in geliştirdiği macro PROCESS ile model numaraları uyumlu olarak çalışmaktadır. Bu analiz sayesinde değişkenler arasındaki aracılık etkisi incelenebilmektedir. Çalışma kapsamında elde edilen veriler aracılık modeli olan Model 4'e göre SPSS Hayes PROCESS makrosuna girilmiş ve bootstrap örneklem sayısı 5.000 olarak belirlenmiştir. Tablo 45'te dijital yeterlilik değişkeni modele dahil edilmeden önce dijital sağlık okuryazarlığının dijital vatandaşlık üzerindeki etkisine ilişkin bulgular ve Şekil 3'de incelenen değişkenlerin yönü ve analiz değerleri verilmiştir.

Tablo 45. *DY Değişkeni Modele Dahil Edilmeden Önce DSO'nun DV Üzerindeki Etkisi*

Değişken	R	R-sq	F	P	B	SE	t	LLCI	ULCI	Standardized (β)
Sabit				.000	2.841	.555	5.119	1.749	3.932	
DSO	.189	.036	5.865	.269	.206	.186	1.108	-.160	.572	.062

Şekil 3. *DSO Değişkeninin DV Üzerindeki Etkisi*

Tablo 45 incelendiğinde aracılık analizinin ilk aşamasında, dijital yeterlilik değişkeni modele dahil edilmeden önce dijital sağlık okuryazarlığının (DSO) dijital vatandaşlık (DV)

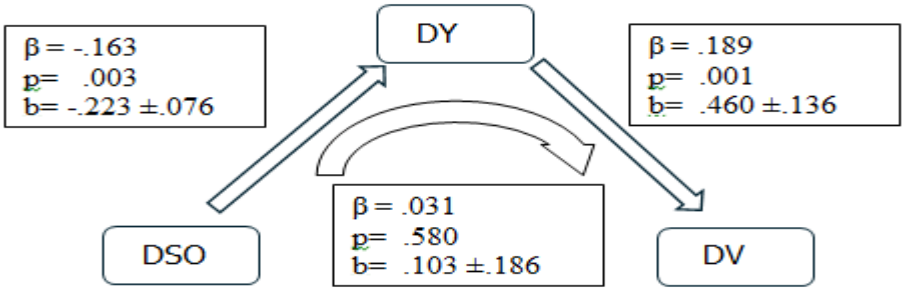
üzerindeki doğrudan etkisi test edilmiştir. Bu doğrultuda oluşturulan regresyon modeli anlamlı bulunmamıştır, $F(1, 153) = 5.865$, $p = .269$, $R^2 = .036$. Regresyon analizine göre, DSO'nun DV üzerindeki etkisine ilişkin katsayılar anlamlı düzeye ulaşmamıştır ($B = .206$, $SE = .186$, $t = 1.108$, $p = .269$, %95 GA [–.160, .572]). Standartlaştırılmış regresyon katsayısı oldukça düşük bulunmuştur (β = .062). Bu bulgular, DSO'nun tek başına DV'yi anlamlı şekilde yordamadığını göstermektedir. DSO ile DV arasındaki ilişkinin gücü zayıf olmakla birlikte, ilişkinin yönü pozitiftir. Ancak, güven aralığının sıfır değerini içermesi ve anlamlılık düzeyinin .05'in üzerinde olması, bu ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını ortaya koymaktadır. DSO değişkeni, DV'deki toplam varyansın yalnızca %3.6'sını açıklamaktadır ($R^2 = .036$).

Klasik aracılık yaklaşımına göre (Baron & Kenny, 1986), aracılık analizine geçilebilmesi için bu doğrudan etkinin anlamlı olması gerektiği ileri sürülse de, çağdaş yaklaşımlar (Hayes, 2018; Shrout & Bolger, 2002) bu ön koşulu gerekli görmemektedir. Bu nedenle, doğrudan etki anlamlı olmasa da dolaylı etkiyi test etmek üzere aracılık analizine geçilmiştir. Tablo 46'da modele DY değişkeni dahil edildiğinde elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 46. *DY Değişkeni Modele Dahil Edildiğinde DSO ve DY'nun DV Üzerindeki Etkileri*

Değişken	R	R-sq	F	p	B	SE	t	LLCI	ULCI	Standardized (β)
DY (DSO'nun DY üzerindeki etkisi)	.163	.027	8.726	.003	-.223	.076	-2.954	-.372	-.075	-.163
Sabit (DY)				.000	2.844	.164	17.336	2.521	3.166	
DV (DSO ve DY'nun DV üzerindeki etkisi)	.031	.001	.307	.580	.103	.186	.554	-.263	.470	.031
Sabit (DV)				.000	4.147	.404	10.257	3.352	4.943	
DY (DY'nun DV üzerindeki etkisi)				.001	.460	.136	3.378	.192	.727	.189

Şekil 4. *DSO Değişkeninin DV Üzerindeki Dolaylı Etkisi*

Tablo 46'daki bulgular incelendiğinde, DSO'nün DY üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$) ve değişkenler arasındaki regresyon eşitliği m = 2,844 - 0,223x olarak tespit edilmiştir. Buna göre, DSO'daki 1 birimlik artış, DY'da 0,223 birimlik bir azalmaya neden olmaktadır ve bu azalış anlamlıdır. Şekil 4 incelendiğinde, beta katsayısı (β) -0,163 olarak görülmekte ve bu bulgu, DSO ile DY arasında negatif bir ilişki olduğunu, DY'daki değişimin %2,7'sinin ($R^2 = 0,027$) DSO'nun açıkladığını göstermiştir.

Ayrıca, DY'nun DV üzerindeki etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$) ve değişkenler arasındaki regresyon eşitliği y = 4,147 + 0,460m olarak tespit edilmiştir. Buna göre, DY'deki 1 birimlik artış, DV'da 0,460 birimlik bir artışa neden olmaktadır ve bu artış anlamlıdır. Ayrıca Şekil 4 incelendiğinde beta katsayısı (β) 0,189 olduğu ve, DY ile DV arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

DSO'nün DV üzerindeki doğrudan etkisi, DY modele dahil edildiğinde anlamsız olup bir miktar azalmıştır (p=.580 ; B=.31). Bu bulgular, DSO ile DV arasındaki ilişkinin bir kısmının DY aracılığıyla gerçekleştiğini ve DY'nin tam aracı değişken olduğuna işaret eder.

Tablo 47. *DY Değişkeni Modele Dahil Edildiğinde DSO ve DY'nun DV Üzerindeki Etkileri*

Etki Türü	Etki	SE	t	p	LLCI	ULCI	Standardized (β)
DSO'nun DV üzerindeki toplam etkisi	.103	.186	.554	.580	-.263	.470	.031
DSO'nun DV üzerindeki doğrudan etkisi	.206	.186	1.108	.269	-.160	.572	.062
DY aracılığıyla DSO'nun dolaylı etkisi	-.103	.050	-	-	-.216	-.022	-
DY aracılığıyla tamamen standartlaştırılmış dolaylı etki	-.031	.015	-	-	-.065	-.007	-

Tablo 47'de yer alan toplam etki satırı, DY değişkeni modele dahil edilmeden önce DSO'nun DV üzerindeki etkisine ilişkin bulguları göstermektedir. Bu durumda, DSO'nün DV üzerindeki etkisi anlamsızdır. (p=.269) ve etkinin gücünü gösteren regresyon katsayısı .206 olarak bulunmuştur. Standartlaştırılmış katsayı (β) ise .062'dir.

Doğrudan etki satırı, DY değişkeni modele dahil edildikten sonra DSO'nün DV üzerindeki etkisine ilişkin bulguları göstermektedir. Bu durumda, DSO'nün DV üzerindeki etkisi anlamsızdır (p=.580) ve etkinin gücünü gösteren regresyon katsayısı .103 olarak bulunmuştur. Standartlaştırılmış katsayı (β) ise .031'dir. Dolayısıyla, DY'nün modele dahil edilmesi durumunda DSO'nün DV üzerindeki doğrudan etkisi yine anlamsızdır ve ilişkinin gücü azalmıştır.

Dolaylı etki satırındaki katsayı dolaylı etkiyi göstermektedir ve bu etki anlamlıdır. Bu, DSO'nün DV üzerindeki etkisinin bir kısmının DY aracılığıyla gerçekleştiğini göstermektedir. Dolaylı etki katsayısı ise -.103 olup, bu da DY'nün DSO ile DV arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığını göstermektedir.

Analizin sonuçlarına göre DSO'nun DV üzerindeki doğrudan etkisinin istatistiksel olarak anlamsız olduğu görülmüştür (p = .269). Bu durum, doğrudan etkinin varlığını desteklemezken, modele DY aracı değişken olarak eklendiğinde, DSO'nun DY üzerindeki etkisi anlamlı (p<.05) bulunmuş ve DY'nun da DV üzerindeki etkisi anlamlı çıkmıştır (p<.05). Ayrıca, dolaylı etkinin güven aralıkları (BootLLCI = -.216, BootULCI = -0,022) sıfırı (0) içermediğinden dolayı anlamlı bir dolaylı etkiden söz edilebilir. Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık analizine göre, bu durumda DY'nun, DSO ile DV arasındaki ilişkide tam aracı bir rol oynadığı söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde, öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkide aracı etkisini inceleyen araştırmadan elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Ayrıca, dijital yeterlilik, dijital sağlık okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği ve bu değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin bulunup bulunmadığı da değerlendirilip başlıklar hâlinde sunulmuştur.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Sağlık Okuryazarlık ve Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Çalışmaya katılan öğrencilerin ankete verdikleri yanıtların ortalama puanları dikkate alındığında dijital yeterlilik düzeylerinin düşük olduğu ve bu konuda eğitime ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmıştır. Dijital sağlık okuryazarlık ve dijital vatandaşlık düzeyleri ise orta seviyede olup bu becerilere kısmen hakim oldukları çalışma sonucunda elde edilen verilerin analizi ile tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dijital yeterlilik seviyelerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarında ise dijital içerik geliştirme alt boyutunda çok düşük, bilgi ve veri okuryazarlığı alt boyutunda orta, iletişim alt boyutunda yüksek, üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi ile problem çözme alt boyutlarında ise düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

Dijital yeterlilikle ilgili elde edilen bu bulgular öğrencilerin dijital araçları kullanma sıklığının yüksek olmasına rağmen, bu araçları etkin ve çözüm odaklı biçimde kullanma becerilerinin yeterli olmadığını göstermektedir. Bu bağlamda Ferrari (2013) dijital yeterliliği, yalnızca teknolojiyi kullanabilme becerisi olarak değil, bilgiye erişim, bilgiyi değerlendirme, dijital içerik üretimi, güvenlik ve problem çözme gibi çok boyutlu becerileri kapsayan bir yapı olarak tanımlamaktadır. Nitekim öğrencilerin sadece iletişim kurabilmeleri ya da çevrim içi platformlara erişebilmeleri yeterli olmayıp, bu ortamları yaratıcı ve sorumlu bir şekilde kullanmaları beklenmektedir. Erdem ve Koçyiğit (2019) tarafından Türkçeye uyarlanan Dijital Vatandaşlık Ölçeği ile yürütülen benzer çalışmada da öğrencilerin, özellikle dijital

içerik üretme ve problem çözme alanlarında düşük puanlar aldığı, buna karşılık sosyal medya ve iletişim odaklı dijital becerilerde daha yüksek düzeyde yeterlilik sergiledikleri belirlenmiştir. Dijital araçların etkin kullanılabilmesi, öğrencilerin hem akademik başarılarını artırmakta hem de dijital toplumda aktif bireyler olmalarını desteklemektedir. Ancak araştırma sonuçları, öğrencilerin bu araçları yalnızca temel düzeyde kullandıklarını ve çoğunlukla tüketici konumunda kaldıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital dönüşümün gerektirdiği beceriler ile öğrencilerin mevcut yeterlilik düzeyleri arasındaki farkı gözler önüne sermektedir. Araştırma bulguları, özellikle öğretim programlarında dijital içerik üretimi, veri okuryazarlığı ve çevrim içi problem çözme gibi becerilere daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dijital vatandaşlık seviyelerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarında ise internette siyasi aktivizm, teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek olmak üzere bütün alt boyutlarda orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Dijital vatandaşlıkla ilgili elde edilen bu bulgular öğrencilerin dijital ortamları kullanma konusunda belirli bir farkındalığa ve katılım düzeyine sahip olduklarını, ancak bu yeterliliklerin henüz ileri düzey bir dijital vatandaşlık sergileyecek ölçüde gelişmediğini göstermektedir. Benzer şekilde Choi vd., (2017), dijital vatandaşlığın yalnızca teknik bilgi ile sınırlı kalmaması gerektiğini, bireylerin demokratik katılım, dijital etik, dijital haklar ve sorumluluklar gibi alanlarda da bilinçli olmalarını vurgulamaktadır. Erdem ve Koçyiğit'in (2019) yaptığı çalışmada da üniversite öğrencilerinin genel olarak dijital vatandaşlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu, özellikle siyasi katılım ve eleştirel farkındalık gibi boyutlarda gelişime açık oldukları belirtilmiştir. Alan yazında benzer çalışmalarda Isman ve Canan-Gungoren (2014), öğrencilerin teknolojiyi daha çok bilgi edinme ve iletişim kurma amacıyla kullandıklarını, ancak demokratik katılım, sosyal sorumluluk ya da dijital hakların savunulması gibi daha üst düzey becerileri yeterince sergileyemediklerini ortaya koymuştur. Ribble (2012) da dijital vatandaşlığı 9 boyutta tanımlamış ve bireylerin sadece teknolojik araçları kullanmakla kalmayıp aynı zamanda bu araçları etik, sorumlu ve katılımcı biçimde kullanmalarının önemine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin dijital vatandaşlıklarının orta düzeyde olması, potansiyel bir temel oluşturmakla birlikte, eğitim ortamlarında bu yeterliliklerin bilinçli biçimde desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Özellikle yükseköğretim düzeyinde eleştirel dijital okuryazarlık, çevrim içi sivil katılım ve dijital haklar

konularına yönelik uygulamalı ve katılımcı öğrenme stratejilerinin geliştirilmesi, öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerini ileriye taşıyabilir.

Öğrencilerin Dijital Sağlık Okuryazarlığı Düzeyleri

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık seviyelerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarında ise bilgi arama, ilgi düzeyini belirleme ve içerik ekleme alt boyutlarında düşük düzeyde, güvenirliliğin değerlendirilmesi, yön bulma becerileri ve gizliliğin korunması alt boyutlarında orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Dijital sağlık okuryazarlığı ile ilgili elde edilen bu bulgular, öğrencilerin dijital sağlık bilgilerine erişim konusunda temel becerilere sahip olduklarını, ancak bu bilgileri değerlendirme, yorumlama ve üretme süreçlerinde yetersiz kaldıklarını ortaya koymaktadır. Alan yazında benzer çalışmalarda, Norman ve Skinner (2006) dijital sağlık okuryazarlığını, bireylerin dijital ortamlarda sağlıkla ilgili bilgileri arama, anlama ve uygulama becerilerinin birleşimi olarak tanımlamış; bu becerilerin bireylerin sağlıkla ilgili karar alma süreçlerini doğrudan etkilediğini vurgulamıştır. Özellikle genç bireylerin sağlık bilgilerine internet üzerinden erişimlerinin artması, bu bilgilerin doğruluğunu sorgulama, kendi sağlık durumlarıyla ilişkilendirme ve gizlilik haklarını koruma gibi çok boyutlu yetkinlikleri gerektirdiğini göstermektedir (Chan & Kaufman, 2011). Bununla birlikte öğrencilerin bilgi arama düzeylerinin düşük olması, dijital ortamlarda bilgi bolluğu içinde hangi kaynakların güvenilir olduğunu ayırt etmede zorluk yaşadıklarını işaret etmektedir (Diviani vd., 2015). Ayrıca içerik oluşturma ve katkı sunma düzeyinin düşük olması, öğrencilerin dijital sağlık alanında pasif kullanıcılar olduğunu; bilgiye ulaşma konusunda çaba gösterseler de üretkenlik ve etkileşim yönünden geri planda kaldıklarını göstermektedir. Bu durum, özellikle dijital sağlık okuryazarlığının eğitim programlarına entegre edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin yalnızca bilgi tüketen değil, aynı zamanda bilgiyi analiz eden, değerlendiren ve güvenli biçimde paylaşan bireyler hâline gelmeleri, hem bireysel sağlık farkındalığını hem de toplumsal sağlık okuryazarlığını geliştirecektir (Sørensen vd., 2012). Bu bağlamda üniversitelerin sağlık iletişimi, dijital medya okuryazarlığı ve etik veri kullanımı gibi alanlarda öğrencilere yönelik bütüncül programlar oluşturması kritik öneme sahiptir. Çalışmanın yapıldığı sağlık bölümlerinde okuyan öğrencilerinin, dijital araçları günlük yaşamlarında yoğun biçimde kullanmalarına rağmen, dijital sağlık okuryazarlığı açısından bazı temel yeterliliklerde eksiklikler göstermesi dikkat çekicidir. Bu durum, dijital ortamların bireyler tarafından yalnızca bilgi tüketim aracı olarak görülmesiyle ilişkilendirilebilir. Ayrıca, öğrencilerin büyük bir kısmının sağlıkla ilgili dijital içerikleri yorumlama ve değerlendirme

konusundaki yetersizlikleri ilerde hizmet vereceği toplum ve sağlık kuruluşları üzerinde olumsuz bir etki yaratabilir.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilik, Dijital Vatandaşlık ve Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeylerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi analizine göre, kadın ve erkek öğrenciler arasında dijital yeterlilik düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aynı şekilde, ölçeğin dijital içerik geliştirme, bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim, üniversitenin sanal araçlarının ve sosyal iletişimi ve problem çözme gibi alt boyutlarında da cinsiyete bağlı anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Dijital yeterlilik düzeyleri ile cinsiyet arasındaki ilişkiye dair elde edilen bu bulgular, dijital yeterlilik becerilerinin cinsiyetten bağımsız olarak benzer düzeyde olabileceğini göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde cinsiyetin dijital yeterlilik becerileri üzerinde belirleyici bir faktör olmadığı yönünde bulgulara rastlanmaktadır. Örneğin, Hatlevik ve Christophersen (2013), Norveçli lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmada cinsiyetin dijital yeterlilik üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Yine benzer şekilde, Siddiq vd. (2017), tarafından yapılan araştırmada da erkek ve kadın öğrenciler arasında dijital yeterlilik düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığı ifade edilmiştir. Türkiye bağlamında yapılan bazı araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Demirer & Bozkuş, 2021; Yılmaz & Orhan, 2019). Bu durum, dijital teknolojilerin eğitsel amaçlarla kullanımının her iki cinsiyet tarafından da benzer sıklık ve yetkinlikte gerçekleştirildiğini ve eğitimde dijital araçlara erişimin yaygınlaşmasıyla birlikte cinsiyet temelli farkların azaldığını göstermektedir. Ayrıca, dijital yeterliliklerin yalnızca teknik bilgiyle sınırlı kalmayıp eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve dijital içerik üretme gibi bilişsel ve yaratıcı becerileri de içermesi, bu yeterliliklerin gelişiminde bireysel ilgi, öğrenme fırsatları ve eğitimsel çevre gibi faktörlerin daha belirleyici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi analizine göre, kadın ve erkek öğrenciler arasında dijital vatandaşlık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin internette siyasi aktivizm, teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek alt boyutları olmak üzere

bütün alt boyutlarında benzer durum görülmüş olup istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgular, dijital vatandaşlık düzeylerinin cinsiyet değişkeninden büyük ölçüde bağımsız olduğunu ve bireylerin dijital ortamlardaki tutum, davranış ve bilinç düzeylerinin cinsiyet farkı gözetmeksizin benzer biçimde gelişebildiğini göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanılmaktadır. Yapılan bir araştırmada Choi vd. (2017), dijital vatandaşlık becerilerinin gelişiminde cinsiyetin belirleyici bir faktör olmadığını, öğrencilerin dijital ortamlarda eleştirel düşünme, sorumlu davranma ve çevrim içi katılım düzeylerinde cinsiyetler arasında anlamlı farklar bulunmadığını tespit etmişlerdir. Türkiye'de yapılan çalışmalarda da bu yönde sonuçlara rastlanılmaktadır. Bu kapsamda, Arı ve Yılmaz (2020), öğretmen adaylarıyla yürüttükleri çalışmada kadın ve erkek bireylerin dijital vatandaşlık düzeylerinin birbirine yakın olduğunu ve cinsiyetin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde, Öztürk ve Akgün (2021) tarafından yapılan bir araştırmada da dijital vatandaşlığın alt boyutları olan dijital haklar, sorumluluklar ve çevrim içi katılım gibi bileşenlerde cinsiyet temelli farklılıkların olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, dijital teknolojilere erişimin yaygınlaşması, eğitim politikalarında fırsat eşitliğinin artırılması ve dijital okuryazarlık eğitimlerinin toplumsal cinsiyet ayrımı gözetmeksizin verilmesiyle açıklanabilir. Ayrıca, dijital vatandaşlık kavramı sadece teknik becerilerle sınırlı kalmayıp etik, toplumsal sorumluluk, bilinçli katılım ve eleştirel dijital düşünme gibi çok boyutlu bileşenleri içerdiğinden, bu yeterliliklerin gelişiminde bireysel farkındalık ve sosyal çevre gibi faktörlerin cinsiyetten daha etkili olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi analizine göre, kadın ve erkek öğrenciler arasında dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bilgi arama alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup kadın öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri erkek öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliliğin değerlendirilmesi, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alt boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Araştırmada elde edilen bu bulgular genel olarak dijital sağlık okuryazarlığının cinsiyetler arasında büyük ölçüde benzer düzeyde olduğunu, ancak özellikle çevrim içi sağlık

bilgisi arama davranışlarında kadınların daha aktif ve dikkatli bir tutum sergileyebildiklerini göstermektedir. Alan yazında bu durumu destekleyen bazı çalışmalar mevcuttur. Yapılan bir araştırmada Diviani vd. (2015), kadın bireylerin sağlıkla ilgili bilgileri çevrim içi kaynaklardan daha sık aradıklarını ve bu süreçte daha aktif olduklarını belirtmişlerdir. Yine benzer bir çalışmada Bidmon ve Terlutter (2015), kadınların çevrim içi sağlık bilgisi arama davranışlarında erkeklere kıyasla daha yüksek motivasyona ve bilinç düzeyine sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Türkiye bağlamında yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Örneğin, Arslan ve Aydın (2022), üniversite öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerini inceledikleri araştırmalarında, kadın öğrencilerin özellikle bilgi arama ve değerlendirme alanlarında erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek puanlar aldığını rapor etmişlerdir. Bu bulgular, kadın bireylerin sağlıkla ilgili konulara daha fazla duyarlılık geliştirebildiklerini ve özellikle çevrim içi kaynaklara başvururken daha dikkatli olduklarını ortaya koymaktadır. Diğer alt boyutlarda anlamlı farklılıkların görülmemesi ise dijital ortamlarda bilgi güvenliği, içerik üretimi ve yön bulma gibi becerilerin cinsiyetten bağımsız olarak geliştiğini düşündürmektedir. Bu durum, dijital sağlık okuryazarlığının gelişiminde cinsiyetten ziyade dijital deneyim, eğitim düzeyi, kişisel ilgi ve teknolojik yeterlilik gibi değişkenlerin daha etkili olduğunu göstermektedir (Norman & Skinner, 2006).

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin öğrenim gördükleri program değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda, programlar arasında dijital yeterlilik toplam puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin dijital içerik geliştirme alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiş olup Yaşlı Bakımı programının en yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bilgi ve Veri Okuryazarlığı alt boyutunda da anlamlı farklılık gözlenmiş olup Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı en yüksek ortalamaya sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar incelendiğinde, Yaşlı Bakımı programı öğrencilerinin dijital içerik geliştirme konusunda yüksek ortalamaya sahip olmaları, program kapsamında sıkça karşılaşılan hasta eğitimi, bakım planı sunumu ve dijital materyal hazırlama gibi uygulamaların etkisiyle açıklanabilir. Bu öğrenciler, bakım süreçlerini görsel ve yazılı materyallerle destekleme gereksinimi nedeniyle dijital içerik üretme becerilerini daha fazla geliştirmiş olabilirler. Benzer şekilde, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri programı öğrencilerinin bilgi ve veri okuryazarlığı becerilerinde daha yüksek düzeyde olmaları, bu programda laboratuvar verilerinin analizi, dijital raporlama ve sonuç yorumlama gibi bilişsel düzeyi yüksek görevlerle daha sık karşılaşmalarından kaynaklanıyor olabilir. Her iki durumda da,

programların eğitim içeriklerinin ve uygulamalı derslerin dijital yeterlilik alanındaki bazı alt boyutlara doğrudan katkı sağladığı söylenebilir. Ölçeğin diğer alt boyutları olan iletişim, üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi ve problem çözme alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgular, dijital yeterlilik düzeylerinin genel olarak program türüne göre anlamlı düzeyde değişiklik göstermediğini, ancak bazı alt boyutlarda programlara özgü eğitim içeriklerinin etkili olabileceğini ortaya koymaktadır. Nitekim alan yazında da benzer şekilde dijital yeterliliklerin alan bazlı farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir. Yapılan bir çalışmada Ferrari (2013), dijital yeterliliğin bireyin yaşadığı sosyal ve mesleki bağlama göre şekillenebileceğini belirtmiş; bireyin mesleki eğitimi ve öğrenim sürecinde karşılaştığı dijital araç ve içeriklerin bu yeterliliklerin gelişiminde belirleyici olduğunu vurgulamıştır. Özellikle uygulamalı alanlarda eğitim gören öğrencilerin, dijital içerik geliştirme veya bilgi ve veri okuryazarlığı gibi becerilerde daha yüksek puanlar almasının, mesleki gerekliliklerle ilişkilendirilebileceği düşünülmektedir (Ilomäki vd., 2016). Türkiye'de yürütülen bazı çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Demirer ve Bozkuş (2021), öğretmen adaylarının dijital yeterlilik düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, bazı öğretim programlarında yer alan dijital araç kullanımının ve uygulamalı eğitimin dijital becerilerin gelişimine anlamlı katkılar sunduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum, dijital yeterliliklerin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda eğitim programlarının yapısıyla da ilişkili olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, iletişim, sanal araçların kullanımı ve problem çözme gibi daha genel becerilerde programlar arası fark gözlenmemesi, bu becerilerin çoğunlukla bireyler arası ortak dijital deneyimlerden ve genel dijital kültürden beslendiğini düşündürmektedir.

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenim gördükleri program değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda, programlar arasında dijital vatandaşlık toplam puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programının en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin teknik beceriler alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiş olup Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutları olan internette siyasi aktivizm, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgular, dijital vatandaşlık düzeylerinin genel olarak eğitim programına göre farklılık gösterebileceğini ve özellikle teknik beceriler alanında programın yapısına bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir. Nitekim dijital vatandaşlık düzeyleri; yalnızca teknik yeterlikleri değil, aynı zamanda bireylerin dijital ortamlarda etik, eleştirel ve sorumlu bir şekilde davranma becerilerini de içeren çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Ribble, 2012). Teknik beceriler alt boyutunda Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı öğrencilerinin öne çıkması, bu programın yapısında yer alan bilgisayar destekli uygulamalar, belge yönetimi, veri tabanı kullanımı ve tıbbi sistemlerle ilgili dijital araçların yoğun olarak kullanılmasından kaynaklanabilir. Bu durum, bireylerin eğitim süresince maruz kaldıkları dijital uygulamaların ve teknik araçların dijital vatandaşlık düzeylerini özellikle teknik yeterlik açısından etkileyebileceğini göstermektedir (Choi, 2016). Öte yandan, siyasi aktivizm, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel düşünme ve dijital ortamda kendini ifade etme gibi sosyal ve bilişsel boyutlarda anlamlı bir farkın görülmemesi, bu yönlerin daha çok bireysel değerler, toplumsal duyarlılık ve medya okuryazarlığı gibi kişisel ve kültürel değişkenlere bağlı olduğunu düşündürmektedir (İnce & Koç, 2020). Bu bağlamda, teknik becerilerin gelişimi program içerikleriyle daha doğrudan ilişkiliyken, dijital vatandaşlığın sosyal ve etik yönleri daha geniş toplumsal ve bireysel etkiler altında şekillenmektedir.

Öğrencilerin Okudukları Programa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin öğrenim gördükleri program değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi sonucunda, programlar arasında dijital sağlık okuryazarlık toplam puan ortalamaları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin güvenirliliğin değerlendirilmesi alt boyutunda anlamlı farklılık gözlenmiş olup Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programı en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm programlardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutları olan bilgi arama, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgular Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik programın öğrencileri, diğer tüm programlara kıyasla dijital sağlık bilgilerinin güvenilirliğini değerlendirme konusunda daha yüksek puanlar almışlardır. Bu durum, söz konusu programda yer alan tıbbi terminoloji, bilgi yönetimi ve sağlık belgeleriyle ilgili ders içeriklerinin öğrencilerin sağlık bilgilerinin doğruluğunu ve kaynağını sorgulama becerilerine katkı sağladığını düşündürmektedir. Alan yazın incelendiğinde sağlıkla ilişkili programlarda eğitim gören bireylerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin diğer öğrencilere kıyasla daha yüksek

olabileceği, özellikle bilgi güvenilirliğini ayırt etme yetkinliklerinin mesleki eğitim süreçlerinden beslendiği ifade edilmektedir (Norman & Skinner, 2006). Ayrıca Chan vd. (2021), sağlık alanında eğitim alan öğrencilerin dijital sağlık ortamlarında bilgi doğruluğunu sorgulama ve güvenilir kaynaklara yönelme becerilerinin, dijital sağlık okuryazarlığın temel belirleyicilerinden biri olduğunu belirtmiştir. Öte yandan, çalışmada ölçeğin diğer alt boyutları olan bilgi arama, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alanlarında programlar arasında anlamlı bir farkın olmaması, bu becerilerin daha çok bireysel dijital deneyimlere ve genel teknoloji kullanım sıklığına bağlı geliştiğini göstermektedir (Kayser vd., 2015). Bu bulgular, dijital sağlık okuryazarlığının bazı boyutlarının program temelli eğitimden etkilenebileceğini, ancak diğer boyutlarda daha evrensel ve bireysel becerilerin belirleyici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencileri arasında dijital yeterlilik düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin dijital içerik geliştirme alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup 2. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin 1. sınıf öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçeğin bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim, üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi ve problem çözme alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgulara göre öğrencilerin öğrenim süreci ilerledikçe dijital araçları daha etkin ve yaratıcı bir şekilde kullanma becerilerinin geliştiğini göstermektedir. Yapılan bir araştırmada Redecker (2017), dijital yeterliliklerin gelişiminin zamanla ve deneyimle doğru orantılı olduğunu, özellikle üst sınıf öğrencilerinin dijital içerik üretimi konusunda daha yüksek becerilere sahip olduklarını belirtmektedir. Ayrıca, Ala-Mutka (2011) da bireylerin dijital içerik oluşturma becerilerinin sadece teknik bilgiye değil, aynı zamanda yaratıcı düşünme ve problem çözme yetilerine de dayandığını vurgulayarak bu sürecin zamanla geliştiğine dikkat çekmiştir. Ölçeğin diğer alt boyutları olan bilgi ve veri okuryazarlığı, iletişim, üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişim ile problem çözme alanlarında ise 1. ve 2. sınıf öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, öğrencilerin üniversiteye başladıkları ilk yıllardan itibaren bu yeterliliklerde benzer seviyelere sahip olduklarını ve bu becerilerin gelişiminin zamana yayılmakla birlikte daha çok bireysel farklılıklar ve dışsal etmenlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim Ferrari (2013), dijital yeterliliklerin gelişiminin yalnızca eğitim kademesiyle değil, bireyin dijital teknolojiye

maruz kalma sıklığı, motivasyonu ve öğrenme ortamlarının niteliğiyle de yakından ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, dijital yeterlilik düzeylerinin sadece sınıf düzeyine göre değil, çok boyutlu etkenler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencileri arasında dijital vatandaşlık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin internette siyasi aktivizm alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup 1. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin 2. sınıf öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçeğin teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen bu sonuçlar öğrencilerin üniversite eğitimine başladıkları ilk yıllardan itibaren dijital vatandaşlık bilincine benzer düzeylerde sahip olduklarını göstermektedir. Ancak, ölçeğin internette siyasi aktivizm alt boyutunda tespit edilen anlamlı farklılık genç bireylerin özellikle üniversiteye yeni başladıkları dönemde toplumsal olaylara daha duyarlı olduklarını ve dijital mecralarda siyasi fikirlerini daha yoğun biçimde ifade ettiklerini düşündürebilir. Alan yazın incelendiğinde, dijital vatandaşlığın yalnızca teknik becerilerle değil, bireylerin toplumsal farkındalıkları, eleştirel düşünme yetileri ve çevrim içi ortamda etik davranış sergilemeleriyle şekillendiği vurgulanmaktadır (Ribble, 2012). Özellikle genç bireylerin, üniversiteye başlama süreciyle birlikte toplumsal kimliklerini yeniden inşa ettikleri ve bu süreçte dijital ortamların aktif bir rol oynadığı belirtilmektedir (İnce & Aksoy, 2021). Bununla birlikte, öğrencilerin teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etme boyutlarında ise anlamlı bir farklılık göstermemesi, dijital vatandaşlık kavramının bazı yönlerinin yaş veya öğrenim düzeyinden ziyade bireysel tutum ve değerlerle daha yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Al-Zahrani (2015), dijital vatandaşlık düzeylerinin gelişiminde bireylerin dijital ortamlarda geçirdikleri zamanın niteliği, eleştirel dijital okuryazarlık becerileri ve sosyo-kültürel çevrelerinin belirleyici olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla, dijital vatandaşlık düzeylerinin yalnızca sınıf düzeyine göre değil, bireyin sosyal, kültürel ve bilişsel bağlamlarıyla birlikte ele alınması gerektiği açıktır.

Öğrencilerin Okudukları Sınıfa Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre farklılığını incelemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonucunda, 1. sınıf ve 2. sınıf öğrencileri arasında dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin Güvenirliliğin Değerlendirilmesi alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiş olup 1. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin 2. sınıf öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ölçeğin bilgi arama, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgulara göre öğrencilerin sınıf düzeyine bakılmaksızın dijital sağlık bilgilerini anlama, değerlendirme ve kullanma becerilerinin benzer olduğunu göstermektedir. Ancak ölçeğin güvenilirliğin değerlendirilmesi alt boyutunda tespit edilen anlamlı farklılık üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin çevrim içi sağlık bilgilerini daha dikkatli ve temkinli şekilde değerlendirdiklerini, zamanla bu hassasiyetin azalmış olabileceğini düşündürmektedir. Alan yazında da dijital sağlık okuryazarlığı becerilerinin yalnızca bilgi aramayı değil, aynı zamanda bilgilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu eleştirel bir şekilde değerlendirmeyi de kapsadığı vurgulanmaktadır (Norman & Skinner, 2006). Özellikle genç bireylerin, sağlıkla ilgili çevrim içi bilgilere erişimde hızlı davranma eğiliminde oldukları, ancak bilgilerin doğruluğunu değerlendirme konusunda yeterince eleştirel yaklaşamayabilecekleri ifade edilmektedir (Diviani vd., 2015). Ayrıca, öğrencilerin bilgi arama, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alt boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermemesi, bu becerilerin üniversite öğreniminin ilk iki yılı boyunca sabit kaldığını ve bireysel dijital deneyimlerle şekillenmiş olabileceğini göstermektedir. Karakaya ve Yılmaz (2020) da, üniversite öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin genellikle bireysel internet kullanım alışkanlıkları, dijital ortamlarla etkileşim süreleri ve sağlıkla ilgili içeriklere duyarlılık düzeyleriyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, dijital sağlık okuryazarlığının gelişimi sadece eğitim yılı ilerledikçe artan bir beceri değil, aynı zamanda dijital ortamlardaki bilinçli medya tüketimiyle de doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, öğrencilerin çevrim içi sağlık bilgilerini güvenilir biçimde değerlendirme yeterliliklerinin desteklenmesi ve bu alanda eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi, dijital sağlık okuryazarlığının artırılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Buna yönelik eğitim programları

dijital sağlık okuryazarlık becerilerini geliştirecek yeni derslerle güncellenebilir ve ders içerikleri bu becerileri destekleyecek şekilde tasarlanabilir.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Yeterlilik Düzeyleri

Öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneğinin en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin diğer bütün alt boyutlarında anlamlı fark olduğu gözlenmiştir. Dijital içerik geliştirme alt boyutunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneği en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bilgi ve veri okuryazarlığı alt boyutunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Dizüstü Bilgisayar seçeneği en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İletişim alt boyutunda Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Üniversitenin sanal araçları ve sosyal iletişimi alt boyutunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Problem çözme alt boyutunda Masaüstü Bilgisayar, Akıllı Telefon, Tablet, Dizüstü Bilgisayar seçeneği en yüksek ortalamaya sahip olduğu ve diğer tüm seçeneklerden anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Çalışma kapsamında elde edilen bu bulgular, özellikle masaüstü bilgisayar, akıllı telefon ve dizüstü bilgisayara sahip olan öğrencilerin dijital yeterlilik düzeylerinin, diğer cihaz kombinasyonlarına sahip olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum, çoklu dijital cihaz kullanımının bireylerin dijital becerilerini çeşitlendirdiğini ve derinleştirdiğini göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde Eshet-Alkalai (2004), dijital yeterliliğin yalnızca teknik bilgiye değil, aynı zamanda bireyin farklı dijital ortamlarda etkin ve anlamlı kullanım becerisine bağlı olduğunu belirtmektedir. Benzer bir çalışmada Hatlevik ve Christophersen (2013), dijital yeterliliğin gelişmesinde teknolojiye erişim çeşitliliğinin ve sıklığının belirleyici bir rol oynadığını vurgulamıştır. Bu bağlamda, farklı teknolojik cihazlara sahip olmanın bireylerin dijital içerik üretme, bilgi okuryazarlığı, iletişim, problem çözme gibi alt yeterlik alanlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Vatandaşlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital vatandaşlık düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin diğer alt boyutları olan internette siyasi aktivizm, teknik beceriler, yerel ve küresel farkındalık, eleştirel bakış açısı ve internette fikirlerini ifade etmek alt boyutlarında da benzer şekilde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen bu bulgular dijital vatandaşlık becerilerinin yalnızca teknolojiye erişim ya da sahip olunan cihaz çeşitliliğiyle doğrudan ilişkili olmadığını, aksine bireyin dijital ortamda sergilediği bilinçli, etik ve sorumlu davranışların daha çok bireysel değerler, eğitimsel faktörler ve toplumsal bilinç düzeyiyle şekillendiğini göstermektedir (Al-Zahrani, 2015; Ribble, 2012). Teknolojik cihazların çeşitliliği, bireylerin dijital vatandaşlık pratiklerini artırmada tek başına yeterli olmayabilir; çünkü dijital vatandaşlık yalnızca dijital araçları kullanabilme becerisi değil, aynı zamanda bu araçları demokratik katılım, eleştirel düşünme ve toplumsal sorumluluk çerçevesinde kullanma bilincini de kapsamaktadır (Choi, 2016). Ayrıca alan yazında teknolojik araçlara sahip olmanın bireyleri dijital vatandaş yapmadığı, asıl belirleyici olanın bu araçlarla ne tür dijital pratikler geliştirildiği olduğuna dikkat çekilmektedir (İnce & Aksoy, 2021). Bu bağlamda, öğrencilerin sahip oldukları cihazlardan bağımsız olarak dijital vatandaşlık düzeylerinin benzer olması, dijital vatandaşlığın daha çok eğitsel kazanımlar, medya okuryazarlığı ve sosyal sorumluluk bilinciyle ilişkilendirilebileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital vatandaşlık eğitimlerinin yalnızca teknik donanım kullanımına değil, aynı zamanda dijital etik, eleştirel bakış açısı ve aktif yurttaşlık bilincine odaklanması gerektiğini göstermektedir.

Öğrencilerin Sahip Oldukları Teknolojik Cihazlara Göre Dijital Sağlık Okuryazarlık Düzeyleri

Öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlığı düzeylerinin sahip oldukları teknolojik cihazlara göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, grupların toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ölçeğin bütün alt boyutlarında bilgi arama, güvenirliliğin değerlendirilmesi, ilgi düzeyini belirleme, yön bulma becerileri, içerik ekleme ve gizliliğin korunması alt boyutlarında da benzer şekilde anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Elde edilen bu bulgular bireylerin sahip oldukları dijital cihazların sayısı ya da türünden bağımsız olarak dijital sağlık okuryazarlık becerilerinin benzer düzeyde kaldığını göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde de; dijital sağlık okuryazarlığının yalnızca

teknolojik donanıma erişimle açıklanamayacağı, bireylerin bu teknolojileri sağlıkla ilgili bilgiye ulaşmak, değerlendirmek ve uygulamak için ne ölçüde etkili kullandıklarının belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Diviani vd., 2015; Norman & Skinner, 2006). Başka bir deyişle, dijital sağlık okuryazarlığı bireyin bilişsel düzeyi, bilgiye erişim konusundaki motivasyonu ve eleştirel düşünme becerileri ile doğrudan ilişkilidir (Kim & Xie, 2017). Ayrıca, teknolojik cihazlara sahip olmak, bu cihazların etkili ve bilinçli kullanımını garanti etmemektedir. Sağlık alanında doğru ve güvenilir bilgiye ulaşmak, yanıltıcı içeriklerden korunmak ve kişisel gizliliği sağlamak gibi beceriler, daha çok medya okuryazarlığı, dijital farkındalık ve sağlık eğitimi ile geliştirilmektedir (Chesser vd., 2016). Bu nedenle, öğrencilerin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmemesi, teknolojik donanım yerine eğitsel ve bilişsel etkenlerin bu alandaki yeterlikler üzerinde daha etkili olduğunu düşündürmektedir. Bu bulgular, dijital sağlık okuryazarlığının geliştirilmesinde yalnızca teknolojiye erişimi değil, aynı zamanda bilgi değerlendirme, güvenilirlik analizi ve dijital etik gibi becerilerin kazandırılmasını da içeren bütüncül bir eğitime ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Vatandaşlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital yeterlilik ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, dijital yeterlilik ile dijital vatandaşlık düzeyleri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Elde edilen bu bulgular, öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri arttıkça dijital vatandaşlık becerilerinin de belirli ölçüde geliştiğini, ancak bu ilişkinin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Alan yazın incelendiğinde, dijital yeterlilik ve dijital vatandaşlık kavramlarının birbirini tamamlayan yapılar olduğu ve bireyin dijital ortamlarda hem etkili hem de etik davranabilmesi için her iki beceriyi de geliştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Ilomäki vd., 2016; Ribble, 2012). Dijital yeterlilik; bireyin dijital teknolojileri kullanma, bilgiye erişme, değerlendirme ve üretme becerilerini kapsarken, dijital vatandaşlık ise bireyin bu teknolojileri etik, sorumlu ve katılımcı bir şekilde kullanmasını içermektedir (European Commission, 2019).

Dolayısıyla, teknik bilgi ve becerilere sahip olmak, bireyin dijital ortamlarda daha aktif, bilinçli ve sorumlu bir yurttaş olmasını kolaylaştırabilir. Ancak korelasyonun düşük düzeyde olması, bu iki yapı arasındaki ilişkinin doğrudan ve güçlü olmadığını, dijital vatandaşlığın gelişiminde başka faktörlerin de etkili olabileceğini göstermektedir. Örneğin, medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme becerileri, etik duyarlılık ve demokratik katılım bilinci gibi değişkenler, dijital vatandaşlık düzeyini daha yakından etkileyebilir (Choi, 2016;

Jones & Mitchell, 2016). Bu bağlamda, eğitim programlarının yalnızca dijital araç kullanım becerilerine odaklanmak yerine, öğrencilerin dijital ortamlarda etik, eleştirel ve katılımcı bireyler olarak yetişmelerine yönelik bütüncül yaklaşımlar geliştirmesi gerektiği söylenebilir. Aynı zamanda, dijital yeterlilik eğitimlerinin dijital vatandaşlık bağlamında yapılandırılması, her iki kavramın daha bütünlüklü bir biçimde ele alınmasını sağlayarak bu ilişkiyi güçlendirebilir.

Öğrencilerin Dijital Yeterlilikleri ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital yeterlilik ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, dijital yeterlilik ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasında negatif yönlü ve düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, öğrencilerin dijital yeterlilik düzeyleri arttıkça dijital sağlık okuryazarlıklarının düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir şekilde azaldığını göstermektedir. İlk bakışta çelişkili gibi görünen bu durum, dijital teknolojileri yoğun biçimde kullanan bireylerin her zaman dijital ortamda yer alan sağlık bilgilerini doğru ve eleştirel biçimde değerlendirme yetisine sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Alan yazın incelendiğinde de, dijital sağlık okuryazarlığı; bireylerin çevrim içi sağlık bilgilerini arama, anlama, değerlendirme ve bu bilgileri sağlıklı kararlar almak için kullanma becerisi olarak tanımlanmakta olup, yalnızca teknik beceriler değil aynı zamanda medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve sağlık bilgisi gibi çok boyutlu yeterlilikleri içermektedir (Norman & Skinner, 2006). Bu kapsamda, bireylerin dijital araçları etkin kullanması, onları çevrim içi sağlık bilgileri karşısında daha bilinçli hale getirmeyebilir. Özellikle dijital ortamda karşılaşılan sağlık bilgilerinin doğruluğu, kaynağın güvenilirliği ve içeriğin bilimsel temellere dayalı olup olmadığı gibi unsurlar, çoğu zaman kullanıcılar tarafından yeterince sorgulanmamaktadır (Diviani vd., 2015). Nitekim araştırmalar, dijital becerileri yüksek olan bireylerin dahi çevrim içi ortamda yer alan yanıltıcı veya doğrulanmamış sağlık bilgilerini eleştirel bir süzgeçten geçirmekte zorlandıklarını göstermektedir (Kim & Xie, 2017). Bu durum, özellikle dijital yeterliliği teknik becerilerle sınırlı olarak edinen bireylerde, sağlıkla ilgili içeriklerde farkındalık ve seçici bilgi kullanımı gibi daha karmaşık becerilerin geri planda kaldığını düşündürmektedir. Dolayısıyla, dijital sağlık okuryazarlığını artırmaya yönelik çabaların yalnızca dijital araç kullanımı eğitimleriyle sınırlı kalmaması; aynı zamanda sağlık okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve güvenilir kaynakları tanıma gibi bilişsel ve duyuşsal becerileri de kapsayan çok yönlü yaklaşımlar içermesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin Dijital Vatandaşlık ile Dijital Sağlık Okuryazarlıkları Arasındaki İlişki

Öğrencilerin dijital vatandaşlık ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, dijital vatandaşlık ile dijital sağlık okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, bireylerin dijital ortamlarda etik, sorumlu ve katılımcı davranışlar sergileme düzeyleri ile çevrim içi sağlık bilgilerini bulma, değerlendirme ve kullanma becerileri arasında doğrudan ilişki olmadığını göstermemektedir. Bu durum, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlığı kavramlarının ortak bir dijital yetkinlik çatısı altında değerlendiriliyor olmasına rağmen, bireysel olarak farklı bilişsel, duyuşsal ve davranışsal bileşenlere sahip olduklarını göstermektedir (Choi, 2016; Norman & Skinner, 2006). Dijital vatandaşlık, bireyin dijital ortamda haklarını bilmesi, sorumluluklarını yerine getirmesi, çevrim içi etik kurallara uyması ve dijital katılım göstermesi gibi sosyal ve etik yönü ağır basan davranışları kapsarken (Ribble, 2012), dijital sağlık okuryazarlığı daha çok bireyin kendi sağlığıyla ilgili bilgileri bulma, değerlendirme ve anlamlandırma becerileriyle ilişkilidir (Kim & Xie, 2017).

Alan yazın incelendiğinde de, bireylerin dijital vatandaşlık davranışları sergilemelerinin, çevrim içi sağlık bilgi arama davranışları üzerinde sınırlı etkisi olduğu, çünkü bu iki kavramın bireyin dijital dünyadaki rolüne farklı açılardan yaklaştığı belirtilmektedir (Park & Kwon, 2018). Ayrıca, dijital sağlık okuryazarlığı daha çok bireysel sağlık bilinci, bilgi okuryazarlığı ve eleştirel düşünme gibi birey merkezli yeterliliklerle şekillenirken, dijital vatandaşlık ise toplum temelli etik farkındalık, dijital haklar ve dijital katılım gibi daha kolektif becerilerle ilişkilendirilmektedir (Jones & Mitchell, 2016). Bu bağlamda, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişkinin zayıf ya da anlamsız düzeyde kalması, bu kavramların farklı psikososyal altyapılara dayandığını ve her birinin geliştirilmesi için farklı eğitimsel müdahalelere ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Dijital Sağlık Okuryazarlığı ile Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi

Yapılan regresyon analizi sonuçları doğrultusunda, DSO'nun DV üzerindeki doğrudan etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, tek başına dijital sağlık okuryazarlığının dijital vatandaşlık davranışlarını doğrudan etkilemediğine işaret etmektedir. Ancak modele DY değişkeni dâhil edildiğinde, DSO'nun DY üzerindeki etkisi anlamlı ve DY'nun da DV üzerindeki etkisi anlamlı şekilde pozitif yönde gerçekleşmiştir. Bu durum, Baron ve Kenny'nin (1986) aracılık analizi kriterlerine göre tam aracılık ilişkisini desteklemektedir. Çünkü aracılık etkisinin var olabilmesi için, aracının (DY) hem bağımsız

değişken (DSO) ile anlamlı bir ilişkide olması hem de bağımlı değişken (DV) ile ilişkili olması, ayrıca bağımsız değişkenin doğrudan etkisinin anlamlılıktan çıkması gerekmektedir. Bu bulgular, dijital yeterlilik düzeyinin bireylerin dijital vatandaşlık davranışlarını şekillendirmede önemli bir aracı rol oynadığını göstermektedir.

Alan yazın incelendiğinde dijital yeterliliğin, bireylerin dijital ortamdaki bilinçli, güvenli ve sorumlu davranışlarını etkileyen temel bir yapı olduğu belirtilmiştir (Hatlevik & Christophersen, 2013; Spante et al., 2018). Özellikle dijital sağlıkla ilgili bilgileri değerlendirme ve yorumlama becerisinin (DSO), doğrudan vatandaşlık bilincine dönüşmeyebileceği, ancak bu bilginin dijital yeterlik yoluyla yapılandırıldığında dijital vatandaşlığa katkı sağladığı söylenebilir.

Bu bağlamda, araştırma sonucunda elde edilen bulgular dijital yeterliğin, dijital vatandaşlık davranışları üzerinde bir köprü işlevi gördüğünü ve dijital sağlık okuryazarlığının etkisinin bu aracı yol üzerinden anlamlı hale geldiğini göstermektedir. Nitekim Çebi ve Reisoğlu (2020), dijital vatandaşlık davranışlarının gelişiminde aracı değişkenlerin önemli bir rol oynadığını ve dijital yeterlik düzeyinin bu süreci doğrudan etkilediğini vurgulamıştır.

Öneriler

Yapılan çalışma sonucunda elde edilen veriler ve bu verilerle yapılan analizler sonucunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Dijital yeterlilik becerileri, yalnızca teknik kullanımdan ibaret değil aynı zamanda problem çözme, bilgi değerlendirme ve etik yaklaşımı da içerecek şekilde öğretim programlarına entegre edilip güncellenebilir.
- Dijital vatandaşlık bilinci uygulamalı etkinliklerle desteklenebilir aynı zamanda öğrencilerin dijital ortamlarda hak ve sorumluluklarını tanımaları için medya okuryazarlığı, dijital etik ve siber zorbalıkla mücadele gibi konular eğitim süreçlerine dahil edilebilir.
- Dijital sağlık okuryazarlık becerilerini artırmaya yönelik özel programlar geliştirilebilir. Özellikle dijital ortamda sağlık bilgilerini değerlendirme, yanlış ve doğru bilgiyi ayırt etme ve güvenilir bilgiye ulaşma becerileri kazandırılabilir.
- Bütüncül bir dijital okuryazarlık yaklaşımı benimsenerek, bireylerin dijital yeterlilik, sağlık okuryazarlığı ve vatandaşlık becerileri birlikte geliştirilebilir. Bu beceriler arası ilişkiler dikkate alınarak disiplinler arası eğitim programları düzenlenebilir.

- Eğitim öğretim programları, dijital çağın gerekliliklerine uygun biçimde güncellenebilir ve dijital vatandaşlığı teşvik eden uygulamalar, dijital yeterlilik becerileri gerektiren stratejilerle desteklenebilir.
- Sağlık alanında eğitim gören öğrenciler için, dijital sağlık okuryazarlığı zorunlu ders olarak okutulabilir veya ilgili içerikler mesleki derslere entegre edilebilir. Öğrencilerin hasta eğitimi, dijital sağlık uygulamalarının kullanımı ve sağlık iletişimi gibi konularda dijital yetkinlik kazanmaları sağlanabilir.
- Sağlık bölümlerinde dijital içerik üretimi, sağlık verisi yorumlama ve çevrim içi sağlık etkileşimleri gibi beceriler uygulamalı etkinliklerle desteklenerek öğrencilerin aktif ve üretken dijital sağlık kullanıcıları hâline gelmeleri teşvik edilebilir.
- Gelecek araştırmalar için farklı üniversitelerden daha geniş ve temsili örneklemlerle veri toplanarak, programlar arası karşılaştırmalı analizler yapılabilir. Böylece farklı disiplinlerde dijital yeterlilik, dijital vatandaşlık ve dijital sağlık okuryazarlığı düzeyleri arasındaki farklılıklar daha net ortaya konabilir ve buna yönelik öneriler sunulabilir.
- Bu çalışma nicel yöntemle gerçekleştirilmiş olup, nitel araştırmalarla (görüşmeler, odak grup çalışmaları vb.) öğrencilerin düşük dijital yeterlilik veya sağlık okuryazarlığı düzeylerinin nedenleri daha derinlemesine incelenebilir.

KAYNAKÇA

Adanır, G. A., & Güven, Y. G. (2022). Üniversite öğrencileri dijital yeterlikler ölçeğinin türkçeye uyarlama çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *12*(1), 122-132.

Ala-Mutka, K. (2011). *Mapping digital competence: Towards a conceptual understanding*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/82116

Al-Zahrani, Y. (2015). *The place of digital citizenship in higher education curricula: A review of literature*. Education and Information Technologies, *20*(4), 745–758. https://doi.org/10.1007/s10639-014-9343-0

Arı, A., & Yılmaz, M. (2020). Öğretmen adaylarının dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *40*(1), 321–346. https://doi.org/10.17152/gefad.667907

Arslan, R. C., & Aydın, M. F. (2022). Üniversite öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, *32*(1), 14–22.

Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No.584170) [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi-Sakarya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Aydın, A. (2015). Dijital vatandaşlık. *Türk Kütüphaneciliği*, *29*(1), 142-146.

Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*(6), 1173–1182. https://doi.org/10.1037/0022-3514.51.6.1173

Bidmon, S., & Terlutter, R. (2015). Gender differences in searching for health information on the internet and the virtual patient–physician relationship in Germany: Exploratory results on how men and women differ and why. *Journal of Medical Internet Research, 17*(6), e156. https://doi.org/10.2196/jmir.4127

Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Kaban, A. L., Taşçı, G., & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, 7*(2), 35–63. https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/63933/902836

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum*. Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (27. baskı). Pegem Akademi.

Cabero-Almenara, J., Barroso-Osuna, J., Gutiérrez-Castillo, J. J., & Palacios-Rodríguez, A. (2021). The teaching digital competence of health sciences teachers: A study at Andalusian universities (Spain). *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(5), 2552. https://doi.org/10.3390/ijerph18052552

Calvani, A., Cartelli, A., Fini, A., & Ranieri, M. (2008). Models and instruments for assessing digital competence at school. *Journal of E-learning and Knowledge Society, 4*(3), 183-193.

Carretero, S., Vuorikari, R., & Punie, Y. (2017). DigComp 2.1: The digital competence framework for citizens with eight proficiency levels and examples of use (EUR 28558 EN). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/38842

Cattaneo, A. A., Antonietti, C., & Rauseo, M. (2022). How digitalised are vocational teachers? Assessing digital competence in vocational education and looking at its underlying factors. *Computers & Education, 176,* 104358. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104358

Chan, C. V., & Kaufman, D. R. (2011). A framework for characterizing eHealth literacy demands and barriers. *Journal of Medical Internet Research, 13*(4), e94. https://doi.org/10.2196/jmir.1750

Chan, K. S., Wong, F. K. Y., & Cheung, D. Y. T. (2021). Health literacy and digital health literacy among nursing students: A cross-sectional study. *Nurse Education Today, 101,* 104885. https://doi.org/10.1016/j.nedt.2021.104885

Chesser, A., Burke, A., Reyes, J., & Rohrberg, T. (2016). Navigating the digital divide: A systematic review of eHealth literacy in underserved populations in the United States. *Informatics for Health and Social Care, 41*(1), 1–19. https://doi.org/10.3109/17538157.2014.948171

Choi, M. (2016). A Concept Analysis of Digital Citizenship for Democratic Citizenship Education in the Internet Age. *Theory & Research in Social Education, 44*(4), 565–607. https://doi.org/10.1080/00933104.2016.1210549

Choi, M., Glassman, M., & Cristol, D. (2017). What it means to be a citizen in the internet age: Development of a reliable and valid digital citizenship scale. *Computers & Education, 107,* 100–112. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.01.002

Creswell, J. W. (2015). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson.

Çebi, A., & Reisoğlu, İ. (2020). Dijital vatandaşlık ile ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 10*(1), 230–255. https://doi.org/10.33462/etku.647236

Çetin, M., & Gümüş, R. (2023). Research into the relationship between digital health literacy and healthy lifestyle behaviors: an intergenerational comparison. *Frontiers in Public Health, 11,* 1259412. https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1259412

Çubukcu, A., & Bayzan, Ş. (2013). Türkiye'de dijital vatandaşlık algısı ve bu algıyı internetin bilinçli, güvenli ve etkin kullanımı ile artırma yöntemleri. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research, 5*(1), 148-174.

Demirer, V., & Bozkuş, K. (2021). Öğretmen adaylarının dijital yeterlikleri ile dijital okuryazarlıklarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 50*(230), 63–86. https://doi.org/10.37669/milliegitim.834486

Diviani, N., van den Putte, B., Giani, S., & van Weert, J. C. (2015). Low health literacy and evaluation of online health information: A systematic review of the literature. *Journal of Medical Internet Research, 17*(5), e112. https://doi.org/10.2196/jmir.4018

Ekinci, Y., Tutgun-Ünal, A., & Tarhan, N. (2021). Dijital sağlık okuryazarlığı üzerine bir alanyazın incelemesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi, 4*(2), 148–165. https://doi.org/10.48174/buaad.42.1

Erdem, C., & Koçyigit, M. (2019). Exploring Undergraduates' Digital Citizenship Levels: Adaptation of the Digital Citizenship Scale to Turkish. *Malaysian Online Journal of Educational Technology, 7*(3), 22-38.

Erdem, C., Oruç, E., Atar, C., & Bağcı, H. (2023). The mediating effect of digital literacy in the relationship between media literacy and digital citizenship. *Education and Information Technologies, 28*(5), 4875–4891. https://doi.org/10.1007/s10639-022-11594-z

Eshet-Alkalai, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 13*(1), 93–106.

European Commission. (2019). *Digital Competence Framework for Citizens: DigComp 2.1*. Publications Office of the European Union. https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework

Ferrari, A. (2012). *Digital competence in practice: An analysis of frameworks* (Vol. 10, p. 82116). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/82116

Ferrari, A. (2013). *DIGCOMP: A framework for developing and understanding digital competence in Europe*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/84319

Ferrari, A., & Punie, Y. (2013). *DIGCOMP: A framework for developing and understanding digital competence in Europe*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2788/52966

Galindo-Domínguez, H., & Bezanilla, M. J. (2021). Promoting time management and self-efficacy through digital competence in university students: A mediational model. *Contemporary Educational Technology, 13*(2), ep294. https://doi.org/10.30935/cedtech/9617

Gökbulut, B. (2021). Examination of teachers' digital literacy levels and life long learning tendencies. *Journal of Higher Education and Science, 11*(3), 469–479. https://doi.org/10.5961/jhes.2021.466

Hatlevik, O. E., & Christophersen, K. A. (2013). Digital competence at the beginning of upper secondary school: Identifying factors explaining digital inclusion. *Computers & Education, 63*, 240–247. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.11.015

Hayes, A. F. (2018). Partial, conditional, and moderated moderated mediation: Quantification, inference, and interpretation. *Communication Monographs, 85*(1), 4–40. https://doi.org/10.1080/03637751.2017.1352100

Hayes, A. F., & Preacher, K. J. (2013). Conditional process modeling: Using structural equation modeling to examine contingent causal processes. In G. R. Hancock & R. O. Mueller (Eds.), *Structural equation modeling: A second course* (2nd ed., pp. 219–266). IAP - Information Age Publishing.

Ilomäki, L., Paavola, S., Lakkala, M., & Kantosalo, A. (2016). Digital competence – An emergent boundary concept for policy and educational research. *Education and Information Technologies, 21*(3), 655–679. https://doi.org/10.1007/s10639-014-9346-4

Isman, A., & Gungoren, O. C. (2014). Digital citizenship. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology, 13*(1), 73–77.

İnce, A., & Aksoy, E. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 20*(77), 1549–1563. https://doi.org/10.17755/esosder.884923

İnce, M., & Koç, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeyleri ile medya okuryazarlıklarının incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Teknolojisi ve Araştırmaları Dergisi, 1*(1), 24–38.

Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A., Punie, Y., Pannekeet, K., & Sloep, P. (2013). Experts' views on digital competence: Commonalities and differences. *Computers & Education, 68*, 473–481. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2013.06.008

Jones, L. M., & Mitchell, K. J. (2016). Defining and measuring youth digital citizenship. *New Media & Society, 18*(9), 2063–2079. https://doi.org/10.1177/1461444815577797

Kahne, J., Middaugh, E., & Allen, D. (2014). Youth, new media, and the rise of participatory politics. In D. Allen & J. S. Light (Eds.), *From voice to influence: Understanding citizenship in a digital age* (pp. 35–55). University of Chicago Press.

Karaduman, H., & Öztürk, C. (2014). Sosyal bilgiler dersinde dijital vatandaşlığa dayalı etkinliklerin öğrencilerin dijital vatandaşlık tutumlarına etkisi ve dijital vatandaşlık anlayışlarına yansımaları [The effects of activities for digital citizenship on students' attitudes toward digital citizenship]. *Journal of Social Studies Education Research, 5*(1), 38–78. https://doi.org/10.17499/jsser.20331

Karakaya, F., & Yılmaz, M. (2020). Üniversite öğrencilerinin dijital sağlık okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, 7*(3), 460–467. https://doi.org/10.29137/jhsp.754524

Karakulakoğlu, S. E. (2020). *Dijital toplum: Kavram, kuram ve yöntem*. Nobel.

Kaya, R. (2020). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin teknoloji entegrasyonu öz-yeterlik algıları ile dijital yeterlik seviyeleri arasındaki ilişkisinin incelenmesi* (Tez No.642011) [Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi- Balıkesir]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Kayser, L., Karnoe, A., Furstrand, D., Batterham, R., Christensen, K. B., Elsworth, G., & Osborne, R. H. (2015). A multidimensional tool based on the eHealth Literacy Framework: Development and initial validity testing of the eHealth Literacy Questionnaire (eHLQ). *Journal of Medical Internet Research, 17*(2), e36. https://doi.org/10.2196/jmir.3777

Kim, H., & Xie, B. (2017). Health literacy in the eHealth era: A systematic review of the literature. *Patient Education and Counseling, 100*(6), 1073–1082. https://doi.org/10.1016/j.pec.2017.01.015

Koç, M., & Demirbilek, M. (2018). What is technology (T) and what does it hold for STEM education? Definitions, issues, and tools. In M. Koç & M. Demirbilek (Eds.), *Research highlights in STEM education* (pp. 14–37). İsres Publishing.

Koç, P., & Albayrak, M. (2020). The development of academicians' digitalization scale. *International Journal of Social Sciences and Education Research, 6*(1), 41–53. https://doi.org/10.24289/ijsser.702964

Lankshear, C., & Knobel, M. (2008). Introduction: Digital literacies: Concepts, policies and practices. In C. Lankshear & M. Knobel (Eds.), *Digital literacies: Concepts, policies and practices* (pp. 1–16). Peter Lang.

Li, W., Gao, W., Fu, W., & Chen, Y. (2021). A moderated mediation model of the relationship between primary and secondary school teachers' digital competence and online teaching behavior. *Frontiers in Education, 6*, 744950. https://doi.org/10.3389/feduc.2021.744950

López-Meneses, E. (2013). *Questionnaire on basic digital skills (COBADI)*. https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScG8yUPbueOgKQUYMbSK02mBtvAwnB1nIoCzU1cWFxqOSq92g/viewform

MacKinnon, D. P., Fairchild, A. J., & Fritz, M. S. (2007). Mediation analysis. *Annu. Rev. Psychol.*, *58*, 593-614.

Mehrvarz, M., Heidari, E., Farrokhnia, M., & Noroozi, O. (2021). The mediating role of digital informal learning in the relationship between students' digital competence and their academic performance. Computers & Education, 167, 104184.

Norman, C. D., & Skinner, H. A. (2006). eHealth literacy: Essential skills for consumer health in a networked world. *Journal of Medical Internet Research, 8*(2), e9. https://doi.org/10.2196/jmir.8.2.e9

Öztürk, M., & Akgün, Ö. E. (2021). Üniversite öğrencilerinin dijital vatandaşlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama, 11*(1), 1–20. https://doi.org/10.17943/etku.859343

Park, H., & Kwon, M. (2018). Health-related internet use by children and adolescents: Systematic review. *Journal of Medical Internet Research, 20*(4), e120. https://doi.org/10.2196/jmir.7731

Polat, M. (2021). Pre-service teachers' digital literacy levels, views on distance education and pre-university school memories. *International Journal of Progressive Education, 17*(5), 299–314. https://doi.org/10.29329/ijpe.2021.375.19

Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers, 36*(4), 717–731. https://doi.org/10.3758/BF03206553

Redecker, C. (2017). *European framework for the digital competence of educators: DigCompEdu*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/159770

Redecker, C., & Punie, Y. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2760/159770

Reisoğlu, İ., & Çebi, A. (2020). Dijital yeterlik ve kuramsal çerçeveler. In A. Yıldız Durak (Ed.), *Dijital yeterlik: Dijital çağda dönüşüm yolculuğu* (ss. 1–18). Pegem Akademi.

Ribble, M. (2012). *Digital citizenship in schools: Nine elements all students should know* (3rd ed.). International Society for Technology in Education (ISTE)

Sevinç, M., Akyüz, H., & Dönmez, H. (2022). Sınıf öğretmenlerinin dijital vatandaşlık ve dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi: İskenderun ilçesi örneği. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 11*(2), 7-17.

Shrout, P. E., & Bolger, N. (2002). Mediation in experimental and nonexperimental studies: New procedures and recommendations. *Psychological Methods, 7*(4), 422–445. https://doi.org/10.1037/1082-989X.7.4.422

Siddiq, F., Gochyyev, P., & Wilson, M. (2017). Learning in digital networks – ICT literacy: A novel assessment of students' 21st century skills. *Computers & Education, 109*, 11–37. https://doi.org/10.1016/j.compedu.2017.01.014

Sørensen, K., van den Broucke, S., Fullam, J., Doyle, G., Pelikan, J., Slonska, Z., & Brand, H. (2012). Health literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. *BMC Public Health*, 12, 80. https://doi.org/10.1186/1471-2458-12-80

Spante, M., Hashemi, S. S., Lundin, M., & Algers, A. (2018). *Digital competence and digital literacy in higher education research: Systematic review of concept use.* Cogent Education, 5(1), 1519143. https://doi.org/10.1080/2331186X.2018.1519143

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.

Tatlı, A. (2018). *Öğretmenlerin dijital vatandaşlık düzeylerinin bilgi okuryazarlığı ile internet ve bilgisayar kullanım özyeterlikleri bağlamında değerlendirilmesi* (Tez No. 509942) [Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi-Konya]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Topu, F., Baydaş, Ö., Turan, Z., & Göktaş, Y. (2013). Common reliability and validity strategies in instructional technology research. *Çukurova University Faculty of Education Journal, 42*(1), 110-126.

Tutar, H., & Erdem, A. T. (2020). *Örnekleriyle bilimsel araştırma yöntemleri ve SPSS uygulamaları*. Seçkin Yayıncılık.

Vuorikari, R., Punie, Y., Gomez, S. C., & van den Brande, G. (2016). *DigComp 2.0: The digital competence framework for citizens. Update phase 1: The conceptual reference model* (No. JRC101254). Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2791/11517

Wångdahl, J., Dahlberg, K., Jaensson, M., & Nilsson, U. (2021). Arabic version of the electronic health literacy scale in Arabic-speaking individuals in Sweden: prospective psychometric evaluation study. *Journal of Medical Internet Research, 23*(3), e24466.

Yang, X., & Du, J. (2024). The effect of teacher self-efficacy, online pedagogical and content knowledge, and emotion regulation on teacher digital burnout: A mediation model. *BMC Psychology, 12*(1), 51. https://doi.org/10.1186/s40359-024-00525-7

Yılmaz, R., & Orhan, F. (2019). Üniversite öğrencilerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online, 18*(1), 538–553. https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.537850

Yumaç, İ., & Tatlı, H. S. (2024). The mediator role of employee resilience in the effect of abusive supervision on organizational silence. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 13*(5), 1873–1898.

Zakharov, K., Komarova, A., Baranova, T., & Gulk, E. (2021). Information literacy and digital competence of teachers in the age of digital transformation. *E3S Web of Conferences, 273*, 12077. https://doi.org/10.1051/e3sconf/202127312077

Zhao, Y., Llorente, A. M. P., & Gómez, M. C. S. (2021). Digital competence in higher education research: A systematic literature review. *Computers & Education, 168*, 104212.

Zhao, Y., Sánchez Gómez, M. C., Pinto Llorente, A. M., & Zhao, L. (2021). Digital competence in higher education: Students' perception and personal factors. *Sustainability, 13*(21), 12184.

EKLER

EK-1 Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz: Kadın ( ) Erkek ( )

2. Okuduğunuz Program:
   ( ) Evde Hasta Bakımı
   ( ) İlk ve Acil Yardım
   ( ) Tıbbi Dökümantasyon ve Sekreterlik
   ( ) Tıbbi Laboratuvar Teknikleri
   ( ) Tıbbi Tanıtım ve Pazarlama
   ( ) Yaşlı Bakımı

3. Okuduğunuz Sınıf:
   ( ) 1. Sınıf
   ( ) 2. Sınıf

4. Sahip olduğunuz Teknolojik Cihazlar (Birden Fazla Seçim Yapabilirsiniz.):
   ( ) Masaüstü Bilgisayar
   ( ) Akıllı Telefon
   ( ) Tablet
   ( ) Dizüstü Bilgisayar

5. Bu cihazlarla günde ortalama kaç saat zaman geçiriyorsunuz:

   ( ) 0-1 Saat
   ( ) 1-2 Saat
   ( ) 2-3 Saat
   ( ) 4+ Saat

6. Kişisel sağlık hizmetlerine erişim için hangi uygulamaları kullanıyorsunuz (Birden fazla seçim yapabilirsiniz.):

   ( ) E-Nabız
   ( ) Mhrs
   ( ) E-Devlet

EK-2 Üniversite Öğrencileri Dijital Yeterlikler Ölçeği Türkçe Formu (Adanır & Güven, 2022)

	Tamamen Etkisiz			Tamamen Hakim
BLOK I: Dijital İçerik Geliştirme				
Araçlar ve/veya sosyal yazılım uygulamaları (Gloster, Picmonkey, Canva, Animoto ...) kullanarak görüntü dosyalarıyla çalışma yapabilirim.	1	2	3	4
Bloglarda bulunan içeriği analiz etmeme ve / veya gezinmeme yardımcı olan sosyal yazılım araçlarıyla çalışma konusunda yetkin hissediyorum (Tagul, Tagxedo, ...).	1	2	3	4
Bazı sosyal yazılım araçlarını (cmaptool, mindomo, text2mindmap, bubbl ...) kullanarak kavram haritaları aracılığıyla bilgileri düzenleyebilir, analiz edebilir ve sentezleyebilirim.	1	2	3	4
İnternette interaktif sunumlar yayınlamak için programları kullanabilirim (Issuu, Prezi, SlideShare, Scribd, vb.).	1	2	3	4
Kendimi bir wiki (wikispace, nirewiki, PbWorks ..., vb.) tasarlama, oluşturma veya değiştirme konusunda yetkin olarak görüyorum.	1	2	3	4
Bloglar tasarlayabilir, oluşturabilir ve değiştirebilirim (örneğin: Blogger, Wordpress vb.).	1	2	3	4
Profesyonel ağlarda gelişme gösterebiliyorum (Linkedin, xing vb.).	1	2	3	4
Forumlara uygun şekilde katılabiliyorum.	1	2	3	4
Sosyal yer imi, etiketleme (del.icio.us, symbaloo, blinklist, ...) kullanmayı biliyorum.	1	2	3	4
BLOK II: Bilgi ve Veri Okuryazarlığı				
İnternette farklı tarayıcılarla (Mozilla, Chrome, Opera, Explorer vb.) gezinebiliyorum.	1	2	3	4
Farklı arama motorlarını (google, ixquick, mashpedia vb.) kullanabiliyorum.	1	2	3	4
Yerleri aramak için bir dijital haritacılık programıyla (google maps, google earth, vpike, tagzania vb.) çalışmak için nitelikli hissediyorum.	1	2	3	4
Ağdaki belgelerle çalışma (Google drive, Dropbox, Zoho, OneDrive ...) yapabiliyorum.	1	2	3	4
Çalışma zamanımı planlamak için programları nasıl kullanacağımı biliyorum (google takvim vb.).	1	2	3	4
Diğer insanlarla e-posta yoluyla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4
Wiki'leri nasıl kullanacağımı biliyorum (wikipedia, aulawiki21, vb.).	1	2	3	4
Ses kayıtları ve video yayınları (Youtube, Vimeo, vb.) kullanabiliyorum.	1	2	3	4
Eğitim platformlarını (Moodle, WebCt, Campus Online, Intranet, Dokeos vb.) kullanabiliyorum.	1	2	3	4
Bilgi paylaşımı için QR kodlarını kullanıyorum.	1	2	3	4
BLOK III: İletişim				
Sohbeti diğer insanlarla etkileşim kurmak için kullanıyorum.	1	2	3	4
Anlık mesajlaşmayı diğer insanlarla iletişim aracı olarak kullanıyorum.	1	2	3	4
Sosyal ağlara katılan diğer insanlarla iletişim kurabiliyorum (Facebook, Twitter, Instagram vb.).	1	2	3	4
BLOK IV: Üniversitenin Sanal Araçları ve Sosyal İletişimi				
Üniversite gazetesini okuyorum.	1	2	3	4
Üniversitenin sosyal ağlarını takip ediyorum.	1	2	3	4
Üniversite e-postasını kullanıyorum.	1	2	3	4
Üniversitenin sanal eğitim platformunu kullanıyorum.	1	2	3	4
BLOK V: Problem Çözme				
Bir uygulamanın kullanımı hakkındaki sorunları birlikte çözüp çözemeyeceğimizi görmek için bir arkadaşımla konuşuyorum.	1	2	3	4
Çevrimiçi eğitimler arıyorum ve kendi başıma çözmeye çalışıyorum.	1	2	3	4
Eğitmene bir ağ iletişim kanalı aracılığıyla danışıyorum.	1	2	3	4

EK-3 Dijital Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği (Çetin & Gümüş, 2023)

Bilgi Arama					
İnternette sağlıkla ilgili bilgi tararken aşağıdaki eylemleri gerçekleştirmek sizin için ne kadar zordur?		Oldukça kolaydır (4)	Kolaydır (3)	Zordur (2)	Oldukça zordur (1)
1	Bulduğunuz tüm bilgiler arasından seçim yapmak ...				
2	Aradığınız bilgiyi bulmak için doğru kelimeleri veya arama sorgusunu kullanmak				
3	Tam olarak aradığınız bilgiyi bulmak				
Güvenilirliğin Değerlendirilmesi					
İnternette sağlıkla ilgili bilgi tararken aşağıdaki eylemleri gerçekleştirmek sizin için ne kadar zordur?		Oldukça kolaydır (4)	Kolaydır (3)	Zordur (2)	Oldukça zordur (1)
4	Bilgilerin güvenilir olup olmadığına karar vermek ...				
5	Bilgilerin ticari çıkarlarla (örn. ürünü pazarlamaya çalışanlar tarafından) yazılıp yazılmadığına karar vermek ...				
6	Farklı web sitelerinin aynı bilgiyi sağlayıp sağlamadıklarını kontrol etmek ...				
Ilgi Düzeyini Belirleme					
İnternette sağlıkla ilgili bilgi tararken aşağıdaki eylemleri gerçekleştirmek sizin için ne kadar zordur?		Oldukça kolaydır (4)	Kolaydır (3)	Zordur (2)	Oldukça zordur (1)
7	Bulduğunuz bilgilerin sizin için uygulanabilir olup olmadığına karar vermek ...				
8	Bulduğunuz bilgileri günlük yaşamınızda uygulamak ...				
9	Bulduğunuz bilgileri sağlığınızla ilgili kararlarınızda (örn. beslenme, tedavi veya doktor görüşü alıp almamak gibi) kullanmaya karar vermek....				
Yön Bulma Becerileri					
İnternette sağlıkla ilgili bilgi taradığınızda aşağıdaki deneyimleri ne sıklıkla yaşıyorsunuz?		Hiçbir zaman (4)	Nadiren (3)	Arada sırada (2)	Sık sık (1)
10	Bir web sitesinde veya internette nerede olduğunuzun izini kaybeder misiniz?				
11	Bir önceki sayfaya nasıl döneceğinizi bilemediğiniz olur mu?				
12	Bir şeye tıklayıp beklediğinizden farklı bir şey gördüğünüz olur mu?				

İçerik Ekleme					
Bir doktora, Facebook, Twitter gibi bir sosyal medya mecrasında veya bir forumda bir mesaj yazarken aşağıdaki eylemleri gerçekleştirmek sizin için ne kadar zordur?		Oldukça kolaydır (4)	Kolaydır (3)	Zordur (2)	Oldukça zordur (1)
13	Sorunuzu veya sağlıkla ilgili endişenizi açık ve net bir şekilde dile getirmek ...				
14	Görüş, düşünce veya duygularınızı yazılı olarak ifade etmek ...				
15	İnsanlara mesajınızı tam olarak ne demek istediğinizi anlayacakları şekilde yazmak....				
Gizliliğin korunması					
Herkese açık bir forumda veya sosyal medyada bir mesaj yayınladığınızda aşağıdaki deneyimleri ne sıklıkla yaşıyorsunuz?		Hiçbir zaman (4)	Nadiren (3)	Arada sırada (2)	Sık sık (1)
16	Mesajınızı kimlerin okuyabileceğini belirlemekte zorlanır mısınız?				
17	Mesajınızda kasıtlı veya kasıtsız kendi özel bilgilerinizi (adınız, telefon numaranız, adresiniz gibi) paylaşır mısınız?				
18	Mesajınızda kasıtlı veya kasıtsız bir başkasının özel bilgilerini (adınız, telefon numaranız, adresiniz gibi) paylaşır mısınız?				

EK-4 Dijital Vatandaşlık Ölçeği (Erdem & Koçyiğit, 2019)

1. Yerel, yaşadığım şehir ya da okulla ilgili konular hakkında politik buluşmalara ya da halk toplantılarına çevrimiçi olarak (internet üzerinden) katılırım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Yerel, ulusal ya da küresel meseleleri çözmek için diğer insanlarla internet üzerinden çalışma yürütürüm.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sosyal, kültürel, politik veya ekonomik konularda internet üzerinden imza kampanyaları düzenlerim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Politik ya da sosyal meselelerle ilgili görüşlerimi internet üzerinden düzenli olarak paylaşırım.	1	2	3	4	5	6	7
5. Politik ve sosyal hususlara ilişkin olarak baskın görüşlere veya statükoya karşı çıkmak için kendi görüşlerimi internet ortamında açıklarım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Politik ve sosyal konularla ilgilenen internet gruplarına üyeyimdir.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olan bilgiyi bulmak için interneti kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Benim için faydalı olan uygulamaları internetten bulabilir ve indirebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Amaçlarıma ulaşmak için dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Dijital teknolojileri (akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) kullanarak ne zaman istersem internete erişebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Politik ya da sosyal konularda interneti kullanarak daha çok bilgi edinirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. İnternet kullanımı aracılığıyla küresel meseleler ile ilgili daha fazla farkındalık sahibiyim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Adaletsiz ya da haksız olduğunu düşündüğüm bir şeyi değiştirmek için çevrimiçi (internet üzerinden) katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
14. Politik ya da sosyal konulara dahil olmak için çevrimiçi katılımın etkili bir yol olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
15. Çevrimiçi katılımın internet dışındaki (sosyal ya da politik olaylara) katılımı da teşvik ettiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
16. Mümkün olduğunda, ziyaret ettiğim haber sitelerinde, bloglarda veya sosyal medya sitelerinde insanların yazdıklarına yorumlar yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
17. Çevrimiçi ortamlarda (İnternet aracılığı ile) insanlarla iş birliği yapmaktan çevrimdışı ortamlara göre daha çok keyif alırım.	1	2	3	4	5	6	7
18. Düşüncelerimi, hislerimi, görüşlerimi ifade etmek için internette özgün mesaj, ses, görüntü ya da videolar paylaşırım.	1	2	3	4	5	6	7

EK-5 Etik Kurul İzin Onayı

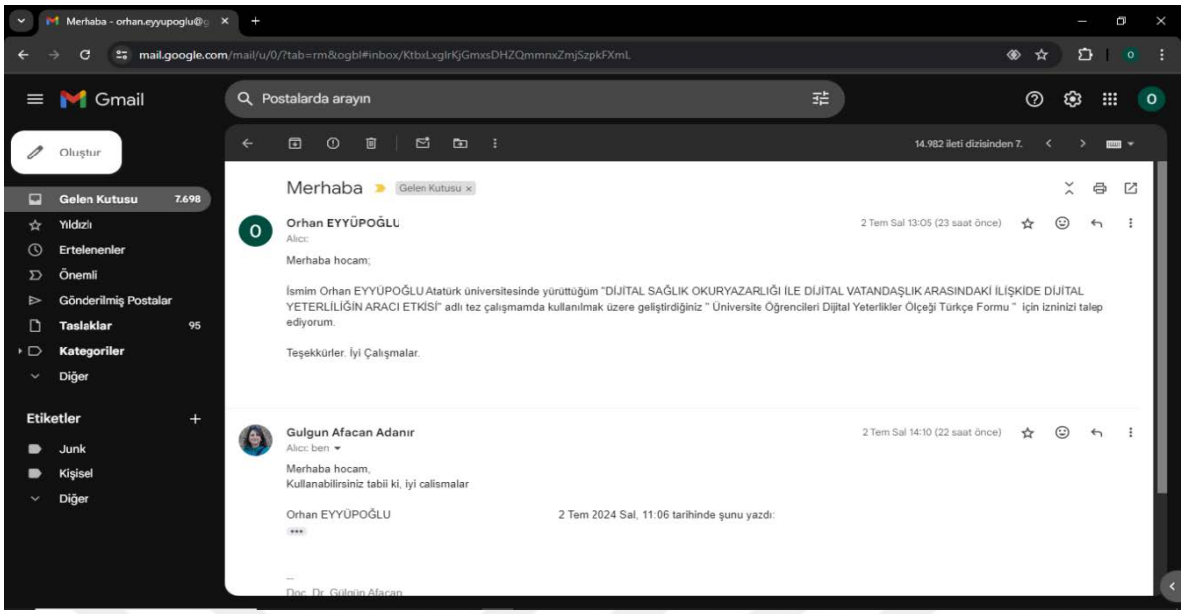
T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
Eğitim Bilimleri Birim Etik Kurulu Karar Formu

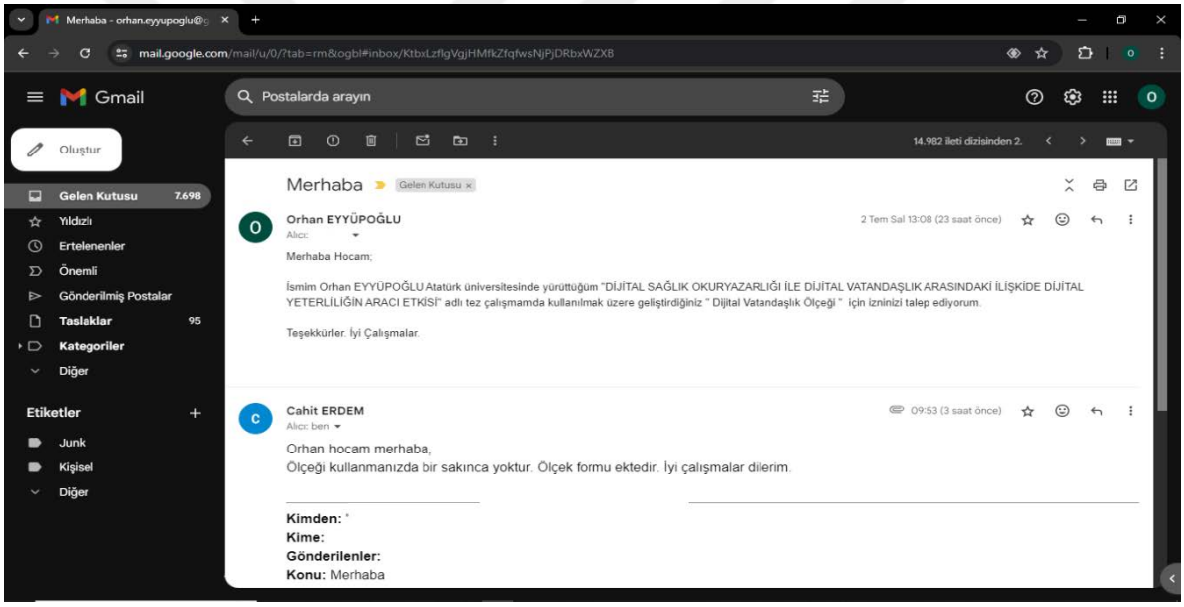
KARAR BİLGİLERİ	**Toplantı Sayısı: 06** **Karar No: 35**	**Toplantı Tarihi:18.07.2024**
	Aşağıda bilgileri verilen yüksek lisans tez ile ilgili çalışmanın, etik ilkeler açısından değerlendirilmesi isteği ile ilgili husus görüşüldü. Yapılan görüşmelerden sonra; söz konusu yüksek lisans tez ile ilgili yapılacak çalışma için, araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak konuyla ilgili çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel yönden sakınca bulunmadığına, Etik Kurulu oy birliği ile karar verniştir.	
ÇALIŞMA BİLGİLERİ	**Proje Yürütücüsü:** Orhan EYYÜPOĞLU **Çalışma Konusu**: Dijital Sağlık Okuryazarlığı ile Dijital Vatandaşlık Arasındaki İlişkide Dijital Yeterliliğin Aracı Etkisi	

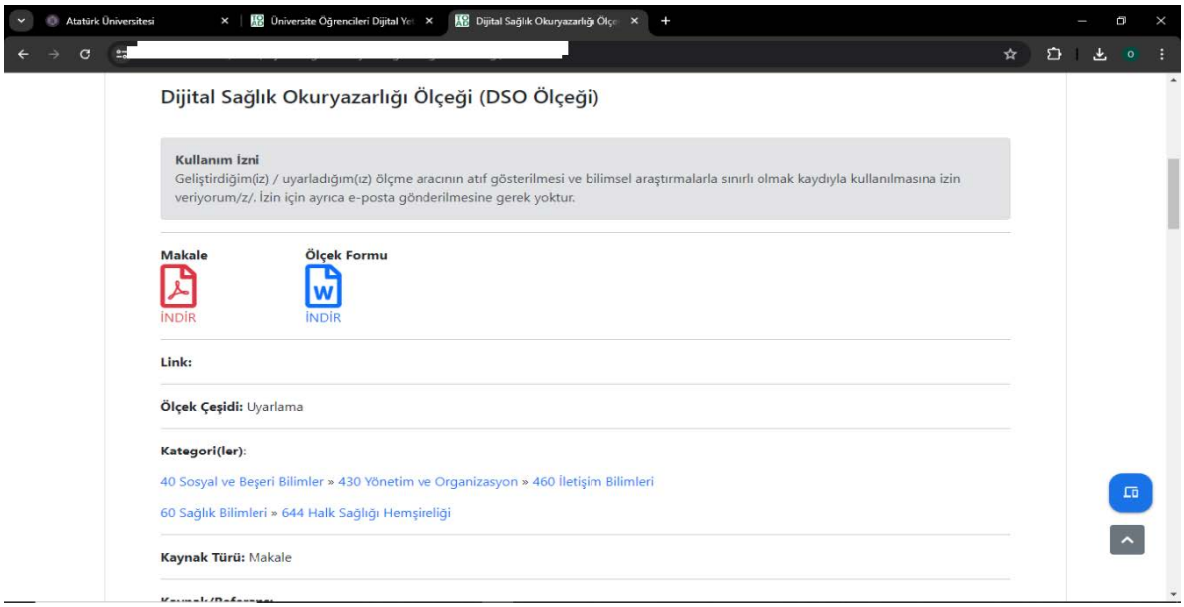
EĞİTİM BİLİMLERİ BİRİM ETİK KURULU		**İMZA**
Prof. Dr. Ufuk ŞİMŞEK	Etik Kurul Başkanı	e-imza
Prof.Dr. İhsan Sabri BALKAYA	Etik Kurul Başkan Yardımcısı	e-imza
Prof. Dr. Betül ASLAN	Etik Kurul Üyesi	izinli
Prof. Dr.Muhsine BÖREKÇİ	Etik Kurul Üyesi	e-imza
Prof. Dr. Mustafa CİHAN	Etik Kurul Raportörü	e-imza

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 902bb80e-90eb-405b-9188-81221fb45374 Doğrulama Adresi: https://www.turkiye.gov.tr/atauark-universitesi-ebys

EK-6 Ölçek Kullanım İzinleri

ÖZGEÇMİŞ

Orhan EYYÜPOĞLU, İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini Mardin'de tamamlamıştır. Lisans eğitimini 2004-2008 yıllarında Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde tamamlamıştır. 2008 yılında Diyarbakır'da bir devlet okuluna Bilişim Teknolojileri Öğretmeni olarak atanmıştır. Daha sonra 2011 yılında buradan ayrılarak aynı sene Mardin Artuklu Üniversite'sinde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlamış ve halen burada çalışmaya devam etmektedir. Evli ve iki çocuğu vardır.